

R. B. THIEME, JR.

KATIE

Si Satanas

kag

Ang Demonyonismo

(Ilonggo Version)

With permission of R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries,
this publication is distributed in the Philippines
by Grace Logos Support Philippines, Inc.,
without charge or obligation.

For more information text or call:

*(Ginhatag pinaagi sa GLSP nga wala sing bayad ukon obligasyon.
Para sa dugang pa nga kasayuran mag-text ukon magtawag sa:)*

email: jersal1978@yahoo.com (Visayan)

smart: 0998-845-2964 (visayan)

email: naconasg@yahoo.com (Ilonggo)

smart: 0970-034-3191 (Ilonggo)

The electronic version of this book can be read or downloaded
through the Internet address <https://www.gracelosp.ph>.

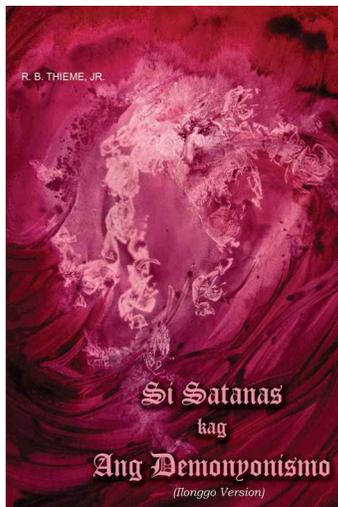
*(Ang sa electronic nga porma sang sini nga libro mahimong mabasa ukon ma-download
pinaagi sa internet address nga <https://www.gracelosp.ph>.)*

Ang panghunahuna sang mga demonyo nagapana-
wagan sang makahaladlok nga paminsaron sang
mga imahen nga malisyoso kag malaut nga mga
tinuga. Sa reyalidad, si Satanas kag ang iya mga
sumulunod nga demonyo kasami nagapakunokuno
sang ila mga kaugalingon bilang mga ahente sang
kaayo samtang sila nagapanglaghap sa pag-awat
sang wala nagasuspetsa sa Pulong sang Dios nga
katawhan.

Kag indi katingalahan, kay bisan si Sata-
nas nagapakunokuno sang iya kaugali-
ngon bilang ang anghel sang kasanag.
Gani indi katingalahan kon ang iya mga
alagad magpakunokuno man sang ila
mga kaugalingon bilang mga alagad sang
pagkamatarong; nga kay sin-ong katapu-
san mangin suno sa ila mga binuhatan.

2 Mga Taga-Corinto 11:14–15

Ang kamatuuran sang Bibliya lamang ang naga-
hatag kasarang sa tumuluo sa pag-inoino sang
mademonyong kalautan kag makatindog sang
malig-on batok sa ila walay untat nga mga pag-ataki.

SI SATANAS
KAG
ANG DEMONYONISMO

R. B. THIEME, JR., BIBLE MINISTRIES
HOUSTON, TEXAS

PALAKAT SA PANANALAPI

Wala sang bayad para sa bisan anong materyal halin sa R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries. Ang bisan sin-o nga nagahandum sang pagpanudlo sa Bibliya makabaton sang amon mga bantalaan kag sang mga narekord sa audio kag video [English] nga wala sing obligasyon. Ang Dios nagasangkap sing doktrina sang Bibliya. Kami nagahandum nga ipakita ang lya grasya.

Ang R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries isa ka grasya nga buluhaton sing pagpangalagad kag intero nga nagapanghikot sa boluntaryo nga mga amot. Kon ang pagkamapasalamaton para sa Pulong sang Dios ang nagaengganyo sa tumuluo agud maghatag, siya may pribilehiyo sang pag-amot para sa pagpalapnag sing doktrina sang Bibliya

Unang ginbantala subong *Satan and Demonism*

© 1996, 1972, ni R. B. Thieme, Jr.

Unang edisyon ginbantala sadtong 1996.

Ika-anum nga impresyon 2018.

Ang tanan nga mga katungud ginreserba.

Ini nga libro gin-andam pag-imprenta halin sa mga panudlo kag wala nabantala nga mga sinulat nga mensahe ni R. B. Thieme, Jr.

Ang katalogo (sa English) sang pagtolon-an nga mga pagtoon sa Bibliya igasangkap sa tion nga pangayoon, magpahibalo sa:

R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries

P. O. Box 460829, Houston, Texas 77056–8829

www.rbthieme.org

Wala sang bahin sining bantalaan nga basi ginpahimo liwat ukon ginpadala sa bisan ano man nga porma ukon sa bisan ano man nga pamaagi, elektronika ukon minakina, lakip ang potograpiya, rekording, ukon bisan ano man nga mga pahibalo nahanungud sa pagtipig kag pamaagi sang pagkuha kag pagpadala, sang wala pagtugot paagi sa sulat halin sa tagbantala.

Gin-imprenta sa Tagbilaran City, Bohol, Philippines, 2024

Ginbadbad kag gin-andam sa pagpaimprenta ni

Gloria Estanda Naconas

Ginrepassa nila Alma Avila Cachopero

kag Dante Mallorca Canja

Gin-imprenta nga may pagtugot sang

R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries.

Mga Hilisgutan

Pasiuna.....	vii
Pang-umpisa	ix

Unang Bahin: Ang Ginhalinan sang Demonyonismo

Si Satanas—Ang Prinsipe sang Kadudulman	1
Ang Istratehiya ni Satanas.....	8
Ekspiyertong Palsipikador	8
Ang Dios sa Sini nga Panahon.....	12
Mga Kasundaluhan ni Satanas.....	17

Ikaduhang Bahin: Impluwensya sang Demonyo

Pag-impluwensya sang Demonyo batok sa Paggahum sang Demonyo	27
Si Haring Saul kag ang Pag-impluwensya sang Demonyo	30

Ikatatlong Bahin: Mga Alagyan Pakadto sa Demonyonismo

Pagsimba sa Diosdios.....	34
Pagpamakotpakot.....	42

Ang Pagpanghiwit sang Taga-Babylonia	45
Ang mga Pakot sang Manughimalad.....	46
Nekromansiya.....	51
Ang <i>Engastrimuthos</i> nga Demonyo.....	56
Ang Manghihiwit sang En-dor.....	58
Ang Krisis	60
Ang Pagpanawag sang Bulig	64
Ang Sesyon sing Pakig-estorya sa mga Espiritu wala nagmadinalag-on	69
Pagpanghiwit.....	73
Sayup nga Paggamit sang Kasugoan ni Moises	74
Mga Paghusay sing Manghihiwit sang Salem.....	75
Pagkaadik sa Droga	76
Ang Phallic nga Kulto	78
Mistisismo.....	84
Astrolohiya.....	87
Ang mga Pahito sang Yawa	88

Ika-apat nga Bahin: Paggahum sang Demonyo

Mga Pagpakita sang Paggahum sang Demonyo	93
Ginsugyot-sang Demonyo nga Balatian sa Paminsaron.....	93
Ginsugyot-sang Demonyo nga Balatian sa Lawas	102
Pagtabog sang mga Demonyo	104
Pinaagi kay Kristo.....	105
Pinaagi sa mga Gintoton-an.....	112
Pinaagi sa mga Apostol	115
Ang Sayup nga Pagtoo sa Eksorsismo	125

Ikalimang Bahin: Depensa batok sa mga Demonyo

Nagadepensa nga Panaming	138
Ang Pangontra para sa Demonyonismo.....	144

Epilogo

.....	148
-------	-----

Bokabularyo

.....	151
-------	-----

Mga Tultulanan

Tultulanan sang Balaan nga Kasulatan.....	155
Tultulanan sang Hilisgutan	164

Pasiuna

Sa wala ka pa mag-umpisa sang imo pagtoon sa Bibliya, kon tumuluo ka ni Ginoong Jesu-Kristo, siguroha nga ginhinganlan mo ang imo mga sala sa pribado didto sa Dios nga Amay.

Kon ituad ta ang aton [nahibaloan] mga sala, matutum kag matarong Siya, kag magapatawad sang aton [nahibaloan] mga sala kag magatinlo sa aton sa tanan nga pagkadimatarong [wala nahibaloan ukon nakalimtan nga mga sala]. (1 Juan 1:9)

Niyan sa gilayon ara ka sa pakig-upod sa Dios, napun-an sang Balaan Espiritu, kag andam magtoon sing Doktrina sang Bibliya halin sa Pulong sang Dios.

“Ang Dios Espiritu, kag ang mga nagasimba sa Iya kinahanglan magsimba sa [sa pagpuno sang] espiritu kag [bibliyanhong] kamatuuran.” (Juan 4:24)

Kon wala ka pa gid sa kinaugalingon nagtoo kay Jesu-Kristo subong imo Manluluwas, ang harambalon indi ang pagnganlan sang imo mga sala. Ang harambalon amo ang pagtoo lamang sa kay Kristo lamang.

“Ang nagtoo sa Anak may kabuhi nga walay katapusan; apang ang wala nagatuman [sa sugo agud magtoo] sa Anak indi makakita sang kinabuhi, kondi ang kasingkal sang Dios nagapabilin sa iya.” (Juan 3:36)

KAY ANG PULONG SANG DIOS buhi kag gamhanan, matalum pa sa bisan ano nga espada nga duha sing sulab, nga nagalapus tubtub sa nautlan sang kalag kag espiritu, sang mga lualutahan kag utok, kag nagahantup sang mga hunahuna kag mga tinutuyo sang tagiposoon. (Mga Hebreo 4:12)

Ang bug-os nga Kasulatan ginbugna sang Dios kag mapuslanon sa pagpanudlo, sa pagsabdong, sa pagsaway, kag sa paghanas sa pagkamatarong, agud nga ang tawo sang Dios mahimpit, nga masangkapan nga sa tagsa ka maayong buhat. (2 Timoteo 3:16–17)

Magtinguha sing maayo gid sa pagpakita sang imo kaugalingon sa Dios subong nga pinakamaayo, manugpangabudlay nga indi kinahanglan magkahuya, nga nagagamit sing matadlong sang pulong sang kamatuuran. (2 Timoteo 2:15)

Pang-umpisa

SANG WALA PA MAGSUGOD ANG KASAYSAYAN SANG KATAWHAN si Satanas kag ang iya mga anghel nag-awhag sang pagsinumpunganay sa espirituhanong ginsakupan nga nagapadayon sa sini mismo mga tion. Ang drama sining espirituhanong pag-ilinaway nag-okupar sa mga pahina sang Bibliya halin sa Genesis pakadto sa Bugna. Ang katawhan gintuga agud magsulbar sining dumaan nga pagsinumpunganay, apang si Satanas kag ang dimakit-an nga mga grupo sang demonyo nga iya ginasugo indi magaanang sang kapiyerdihan nga walay grabe kaayong pagpaninguha. Ang isa ka taktika nga ginagamit ni Satanas amo ang nagakasarisari nga mga aspeto sang demonyong aktibidad. Ang demonyonismo naglapnag sa kalibutan kag nagpangsalot sang tawo sugod pa sang pagpakasala ni Adan.

Paano bala ining dimakit-an nga mga tinuga nagaimpluwensya sang katawhan? Pinaagi sa labing tuso nga mga

pamaagi! Ang mga sundalo ni Satanás, ang mga demonyo, mga sobra pa sa natural nga mga tinuga nga orihinal gintuga sang Dios nga nagaangkon sang dako kaayong gahum. Namatok sa Dios, nag-imbento sila sang dako kaayong kahan-ayan sang pangdaya kag peke nga mga aktibidad, nga nagaapela sa natural nga pagkausyusero sang katawhan. Ang indi makahalit nga dagway sining madamo kaayong mga negosyo nagapakunokuno sang ila malaut nga kinaiya kag tinutuyo. Agud masiud maghimo sang demonyonismo.

Ang mga katawhan nga ara sa idalum sang impluwensya sang mga demonyo mga galamiton sa may pagkadiyablo nga katuyoan ni Satanás. Ang kapahamakan amo ang pangulihing katapusan para sa tawhanong mga debutado. Ang Bibliya klarong nagapaandam sa mga tumuluo batok sa pag-upod-upod sa sining malain nga mga gahum.

Ang mga pungsod nga nagatugyan sa demonyonismo indi makalampuwas. May ara direkta nga relasyon sa tunga sang pagtindog kag pagkapukan sang mga pungsod kag sang ila bentaha sa mysteryosong gahum. Ginakinahanglan nga importanteng maguba sang Dios ang garuk kag nagalapnag nga mga epekto sang pag-impluwensya sang demonyo kag paggahum sang demonyo. Ang kada pungsod nga nagatugot sang demonyong aktibidad agud makaagum sang malig-ong posisyon nagapangaluyag sa kapahamakan. Ang subong sina amo ang divine nga paghukom sadto sa dumaan nga mga Canaanhon, nga may kompletong pagpabaya pakadto sa malaut nga mga implimentasyon sang demonyonismo nagtuytuy pakadto sa sugo sang Dios nga sila bug-os nga laglagon (Deuteronomio 20:17). Ang kapalaran sang naimpluwensyahan-sang demonyo nga mga katilingban nakarekord sa walay katubtuban dira sa Balaan nga mga Kasulatan para magbalabag sa yadtong

malabot sa mga gahum sang kadudulman.

Ang *Demonism*, nga ginmantala sang manunulat sad-tong 1971, nagpatunda sang mga katalagman sa pag-tampisaw sa may pagkasatanas nga kalautan. Ang kritikal nga mga pamangkutanon nagkinahanglan sang mga sabat! Ano bala kalapnag ang paggahum sang demonyo ukon pag-impluwensya sang demonyo? Sin-o bala ang magamhan sang demonyo? Sin-o bala ang maimpluwensyahan sang demonyo? Tama bala inang paghimo sang eksorsismo? Ang Bibliya, ang walay sayup nga Pulong sang Dios, klarong nagsulbar sining importante kaayong mga pamangkutanon.

Nauna pa sa 1970 nga demonyonismo kag Satanismo amo ang mga terminolohiya nga malaka lang mabatian sa gowa sang simbahan ukon sa teyolohiyanhong kwarto-klasihanang sang United States sang America. Dason, duha ka mga panghitabo ang nakasentro sa pagtalupangud sang publiko sa demonyonismo. Sadtong 1969 si Charles Manson kag ang iya 'pamilya,' nagsawsaw sa demonyonismo, nakahimo sang maseremonyang Tate-LaBianca nga tuyo nga mga pagpamatay. Sang ulihi, ang pagpagowa sang 1973 nga pelikula *The Exorcist* nagpakibot sa mga manananaw sang talagsahong kabuang sang isa ka pamatan-on nga babayi nga gingamhan sang demonyo. Ang pagbaha sang makahaladlok nga mga pelikula kag sang grabe ka makapahadlok nga mga libro nagsugod ka palumos sang kadamoan sa publiko nga nahaylo sa may pagkademonyo.

Ang mga pelikula sang pagpanghiwit, mga bampira, kag mga multo, nga naupdan sang makakiribot nga mga balita nagtuis sa demonyonismo pinaagi sa pagpatalupangud sing hayag nga Satanismo kag sang misteryosong mga ritwal. Apang si Satanang lain gid kaayo sa kinaandang ginasingil nga halimaw nga nagapanglumay sang katawhan nga maghimo sang karadlawang mangil-ad kag makakilibot nga

mga buhat nga nagarepresenta sing klarong mga porma sang demonyonismo. Si Satanas nagapakunokuno sang iya labing makaguluba nga kademonyohang mga pag-ataki subong ang kabuot ukon bisan ang makapabenepisyo sa kada isa. Si Satanas nagatago sang iya labing madinalagong mga pagpangdaya sa dira sa pagpakunokuno sa relihiyon, nagapanglumay sang walay animo nga indi gid magsuspetsa nga sila gindaya sang demonyo.¹

Ang New Age nga kahulagan isa ka lain lamang nga pagpamaragpag sang demonyonismo. Ang mga ideya sang New Age amo ang 'bag-o' lamang nga sa sina sila amo ang magkadungan nga pag-ululupod sang kontra sa Bibliya nga mga ginahimo kag mga ginatoohan nga gikan sa dumaan nga misteryosong ginahimo kag tinoohan kag sa pagano nga mga relihiyon, astrolohiya, tawhanong siko-lohiya, kag Sidlanganong mga relihiyon. Ang daan nga kademonyohang mga ginahimo ginapakilala sa pagpanglumay sang bag-ong mga koleksyon. Sa ngalan sang kaugalingong-pagtalupangud, kaugalingong-kadalag-an, kag kaugalingong-gugma, ang misteryosong mga hanas nga pamaagi amo ang ginatudlo sa walay pagsuspetsa nga publiko. Ang katundanon nga mga paminsaron mabihag pinaagi sa trans-chanelling, Sidlanganon nga misteryosong pagpamalandong, kag pamakotpakot nga tuso ginpresenta sa siyentipiko kag sikolohikal nga terminolohiya. Ining hanas nga pamaagi nakasulud man gani sa partikular nga negosyo kag sa paghanas nga mga seminar sang emplyado.²

1. Ang relihiyon amo ang kontra sa grasya nga sistema sa diin ang tawo pinaagi sa iya kaugalingong tawhanon nga maayong mga trabaho, panginguha, kag kamaayo nagapanglaghap makaagum sang kaluwasan ukon sang pagpanugot sang Dios. Kabatok sa pagka-Kristohanon, nga indi relihiyon kondi isa ka relasyon kay Jesu-Kristo tungud sa grasya pinaagi sa pagtoo lamang, ang relihiyon amo ang alas sang yawa sa pagdaya sang katawhan.

2. Jeremy Main, "Trying to Bend Managers' Minds," *Fortune*, 23 Nov. 1987, 95–96.

Madamong New Age nga mga konsepto ang mga ginkuha halin sa mysteryosong mga eksperyensya nga nagatanyag sang paglaum sang isa ka 'mas dako' nga reylidad ukon sang direkta nga paghiusa upod sa 'mas mataas nga linalang.'³ Apang ang mysteryosong pakig-angot sa mas mataas nga mga linalang sa pagkamatuud amo ang pagpakig-angot sa mga demonyo. Ang mistisismo ginpauswag sa sini nga pungsod tungud sang pagdagsa sang Asyano nga mga relihiyon, labi na ang Hinduism, Buddhism, kag Taoism.

Ang pagka-Kristohanon indi makalikaw nga maapektohan sa mga kontrobersya nga nagapalibot sa demonyonismo. Ang iban nga mga tumuluo sayup nga nagabasol sang pagkaunudnon dira sa paggahum sang demonyo samtang ang iban pa nga mga tumuluo nagahunahuna nga kinahanglan sila magpakig-away sa mga demonyo agud magtubo sa pagkaespirituhanon. Ang pangunang armas sa sining pagpangatubang sa eksorsismo, amo ang eksibisyon nga nagapamihag sang madamong grupo sang katawhan kag sang pagpanguwarta nga mga halad mga serbisyo sang pagsimba. Ang nalibog nga mga manunudlo sang Bibliya nagapangumbinsi sang mga Kristohanon sa "paggapos" kag "pagtapna" sang yawa nga mangin madinalag-on sa Kristohanong kinabuhi. Ang tipikal nga tumuluo dira sa bangko amo ang mangin biktima sa sining pagsentro sang eksibisyon.

Ang sayup nga mga pagpakahulugan, mga pagtuis, kag dimatuud nga panudlo nahanungud sang demonyonismo bastante. Ang pagkanalikupan sang kademonyohan kag makapasakit nga aksyon batok kay Satanas nakadisturbo sa madamong mga tumuluo sa lalambuton nga espirituhanong

3. Louis Dupré, *The Deeper Life: An Introduction to Christian Mysticism* (New York: Crossroads, 1981), 20.

pagkahamtong pinaagi sa pagtoon kag paggamit sang doktrina sang Bibliya. Ang dimasayup nga Pulong sang Dios lamang ang nagapreparar kag nagaprotekta sa tumuluo agud nga siya “makatindog sing malig-on batok sa mga pahito sang yawa” (Mga Taga-Efeso 6:11).⁴

4. Ang dugang nga mga kasayuran nga ginmarkahan “NASB” mga ginkutlo halin sa New American Standard Bible. Yadtong ginmarkahan “KJV” mga ginkutlo halin sa King James Version; yadtong ginmarkahan “ginhusto nga pagbadbad” amo ang mga binadbad sang manunulat nga nagarepresenta sang mas madamong eksaktong orihinal nga Hebreo kag Griyego nga mga pulong. Ang kinosertihan nga komentaryo nagapaklaro sang kahulugan, nagapahunahuna sang pagpakahugan, ukon nagakomporme sa dalanon nga ginadiskusyonan. Ang mga nakarekord nga mga klase sa Bibliya nakahanda na sa R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries, Houston, Texas.

ANG GINHALINAN SANG DEMONYONISMO

SI SATANAS—ANG PRINSIPE SANG KADUDULMAN

SANG WALA PA ANG PAGTUGA SANG KATAWHAN, ang Dios nagtuga sang madamo kaayo nga anghelong army nga dimakit-an karon nga panahon apang bisan pa sina matuud gid (Mga Taga-Colosas 1:16). Ang nangulo nga anghel amo si “Lucifer, ang anak sang kaagahon” (Isaias 14:12, KJV), ang labing masilaw nga tinuga sang kasanag sa bisan kasan-o nga naghalin sa kamut sang Dios: ang iya nagasidlak nga katahum makapahunos ginhaba sa pagkaperpekto sini, ang iya tingog matunog kag mahunihon, ang iya kinaalam lampas sa tawhanong paghangup, ang iya nagasidlak nga bayo nga gindekorisyonan sang bililhon kaayo nga mga alahas. Ang Dios nagpili sining walay katumbas nga anghel sa ginbayaw nga posisyon nga pormal nga guwardya sa Iya trono.

“Anak sang tawo, maggamit ka sang panalabiton sa hari sang Tyre [Satanas], kag isiling sa iya, ‘Gani nagasiling ang Ginoong Dios,

“Ikaw may selyo sang pagkaperpekto,
Napuno sang kinaalam kag perpekto sa
Katahum.

Didto ka sadto anay sa Eden, ang hardin
sang Dios;

Ang tagsa ka malahalang bato amo ang
panabon mo:

Ang rubi, topasyo, kag ang dyamante;

Ang beryl, ang onyx, kag ang jasper;

Ang lapis lazuli, ang turquoise, kag ang
emerald;

Kag ang bulawan, ang pagkahimo sang imo
mga bulutangan kag mga suluksukan,

Ara sa imo.

Sa adlaw nga gintuga ka

Napreparar na sila.

Ikaw ang hinaplasan nga kerubin nga na-
gapanabon,

Kag Ako [Dios nga Amay] nagbutang sa imo
didto.

Didto ka sa balaan nga bukid sang Dios;

Naglakat ka sa tunga sang mga bato nga
kalayo.

Walay ikasaway sa imo mga pagginawi

Halin sa adlaw nga gintuga ikaw,

Tubtub nga ang dipagkamatarong nakit-an
sa imo.”” (Ezequiel 28:12–15)

Si Lucifer dapat kuntani nagsabat sa sining mataas nga kadungganan kag pribilehiyo upod ang bug-os nga dibosyon

sa iya Manunuga. Sa baylo, siya nangin madayawon sa kaugalingon, naghigugma sa iya kaugalingong importansya: Ang subong nga pagkamangin-alamon, ang subong nga katahum dapat indi gid mangin maalagaron sa kay bisan sin-o. Ang kirab sang iya pagkamataastaason nagsindi sang mga kalayo sang gahum sa kailigbon samtang amat-amat nagtubo nga dikontento sa posisyon nga labaw sa kagamhanan nga ginhatag sang Dios sa iya. Naghandum pa gid siya nga makaangkon sang mismong gahum kag himaya sang Dios, ang pag-agaw sang trono para sa iya kaugalingon, ang pagpabagsak sang divine nga awtoridad. Ang iya handum—ang pagdumala sang bug-os kalibutan.

“Apang ikaw [Lucifer] nagsiling sa imo tagipoon,

‘Magasaka ako sa langit;

Pataason ko ang akon trono labaw sa kabi-tonan sang Dios,

Kag magalingkod ako sa bukid sang katilingban
Sa kaukbungan sang aminhan.

Magasaka ako labaw sa kataason sang mga panganod;

Pagahimoon ko ang akon kaugalingon nga kangay sang Labing Mataas.’”

(Isaias 14:13–14)

Si Satanas nagrebelde batok sa Dios kag ginkombensi niya ang isa-sa tatlo ka bahin sang tanang mga anghel nga mag-intra sa iya rebolusyon (Bugna 12:4). Ining langitnong pagribuk nagbahinbahin sang anghelong tinuga sa duha ka maawayon nga mga puwersa: ang pinili nga mga anghel nga nagapadayon sang ila kahimtangan kag nagapangalagad sa Dios, kag ang nagpakasala nga mga anghel, ang

mga demonyo, nga nagpangalagad kay Satanas. Ini nga pagribuk sa tunga sang mga anghel sang kasanag kag sang mga anghel sang kadudulman nag-umpisa sing pagsinumpunganay sang sinaunang kasaysayan nga nagapadayon karon kag indi matapos tubtub sa katapusan sang kasaysayan sang tawo.

Sadtong nagligad nga eternidad ang Dios nagpatawag sing paghusay agud maghukum sang mahangkaton nga mga anghel. Ang Dios amo ang manughukum kag ang nagademanda, si Satanas ang abogado sang depensa. Pagkatapos mausisa ang ebidensya batok kay Satanas kag sa nagpakasala nga mga anghel, gin-anunsyo sang Dios nga sal-an sila; ginsilotan Niya sila nga maghinuyang sang eternidad sa linaw sang kalayo (Mateo 25:41; Bugna 20:10). Luwas sa regular nga anghelong pagpatawag sing pagtililipon (Job 1:6; 2:1), si Satanas gindumilian sa pagsulud sa presensya sang Dios (Ezequiel 28:16). Sa sugod pa lang sang pagsilot sa iya si Satanas nagpaninguha gid nga maniobrahon ang Dios agud pungan ang pagpatuman sang iya sentensya.

Kon si Satanas kag ang iya mga anghel nasilotan kag nasentensyahan na, ngaa bala nga ini nga sentensya wala pa ginpatuman (Job 1:7)? Ang Dios magrasyahon nga nagpaisol sang petsa sang paghukum para sa pagsabat sa apela nga ginpansak ni Satanas didto sa pagtapos sang iya husay. Ang argumento ni Satanas naghangkat sa karakter sang Dios: Paano bala ang mahigugmaon nga Dios makahimo magtambog sang iya mga tinuga sa walay katapusan nga kalayo?⁵

5. R. B. Thieme, Jr., *Ang Pag-antos sang Kristohanon* (Houston: R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries, 2018), 161–74. Sugod karon tubtub sa palaabuton, ang dugang mga kasayuran sang akon mga libro magapangalan lamang sang manunulat, titulo, petsa sang pagbantala (sa unang kasayuran), kag (mga)pahina.

Agud masulbar ang apela ni Satanas ang Dios nagtuga sang katawhan. Pinaagi sa katawhan ang Dios magapakita sang Iya perpektong katarungan. Kaangay sang mga anghel, ang katawhan ginsangkapan sang kabubut-on, ang kahilwayan sa pagpili kon uyon ukon batok sa Dios. Gina-kinahanglan nga magpakigkompetensya si Satanas sa kabubut-on sining bag-ong tinuga. Pinaagi sa mga desisyon sang katawhan pagapakamatarungon sang Dios ang Iya paghukom kag isikway ang mga akusasyon ni Satanas batok sa Iya karakter.

Ang komfirmasyon sang legal nga inaway nabutyag pinaagi sa bag-ong titulo ni Lucifer, ang Satanas, nga gin-kuha sa Hebreo (*Satan*), nga nagakahulugan “kaaway, manug-akusar” (Zacarias 3:1–2). Si Satanas amo ang nangin kaaway sang Dios sa iya sinaunang kasaysayang husay kag nagapadayon sa pagpanghikot bilang “ang manug-akusar sang aton mga kauturan” (Bugna 12:10). Nagapabilin siya nga dimagpasag-uli sing buot nga kaaway sang Dios.

Si Satanas, dikontento nga mangin isa ka manugtan-aw lamang sang nakahumlad nga mga panghitabo sa kasaysayan sang tawo, nagtipon kag naghan-ay sang iya mga demonyo. Nagapadayon siya sa pagpang-ataki agud makaimpluwensya kag makuha ang pagsalig sang katawhan. Sa iya unang pakig-away gintintal niya si Eba didto sa Hardin nga maghimo sang kinaunahang tawhanong sala sang pagkarebelde. Ginpili man ni Adan nga mag-upod kay Eba kag magsunud sa pagtuytuy ni Satanas. Ang pagkadimasinulundon ni Adan nagsilot sa tanang katawhan.

Busa, subong nga pinaagi sa isa ka tawo [Adan] nagsulud ang sala sa kalibutan, kag ang kamatayon pinaagi sa sala, kag gani ang kamatayon naglaton sa tanang mga tawo,

tungud kay ang tanan nakasala. (Mga Taga-Roma 5:12)

Bisan pa nga ang katawhan nasilotan, wala ini ginpabay-an sang Dios.

Ang makadalayaw nga grasya sang Dios pirmi nakandam sa tagsa ka tawo. Ang matahum kaayo nga pagpakita sang Iya grasya amo ang plano nga kaluwasan para sa katawhan. Ang Dios nga Amay nakahibalo na sadtong nagligad nga eternidad nga si Adan magapakasala kag magpalukso sa katawhan sa pagkasinilotan; gani nagplano Siya sang palaagihan sang pagtubus.⁶ Ginpadala Niya si Jesu-Kristo, ang Ikaduhang Persona sang Tatlo ka Persona sa Isa ka Dios, nga mangin perpektong tawo kag mapatay didto sa krus bilang halili tungud sa mga sala sang tagsa ka tawo. Ang bisan sin-o maluwas pinaagi sa pagtoo lamang sa kay Kristo lamang.⁷

“Magtoo kay Ginoong Jesus, kag maluwas ka.”
(Mga Binuhatan 16:31b)

Ang kasaysayan sang tawo nagapakita nga ang kabubut-on nagapat-ud sang walay katapusang madangatan sang tawo.

“Ang nagatoo sa Iya [Jesu-Kristo] wala gina-

6. Ang pagtubus nagasaysay sang pagluwas nga trabaho ni Kristo didto sa krus sa diin ang tanang katawhan baklon sa tiyanggihan sang ulipon sa sala nga sa diin sila natawo kag mapalingkawas pakadto sa kahilwayan sang grasya. Ang pagtubus maagum sang ang tawo matawo liwat pinaagi sa pagtoo lamang sa kay Kristo lamang. Tan-awa ang Thieme, *Ang Balabag*, (2014), 5–8; *Tiyanggihan sang Ulipon sa Sala* (2014), 16–25.

7. Ang natungdan sang pagtoo amo gihapon sa bug-os nga kasaysayan sang tawo. Ang Dios sang Israel amo si Jesu-Kristo, ang Mesiyas, bisan pa nga ang Israel wala nakakilala sa Iya sa sina nga ngalan. Ang Iya ngalan wala nabutyag tubtub sa Pagpakatawo Liwat. Ang *Adonai Elohim*, ang Dios sang Israel, aton ginasimba karon nga panahon subong aton Ginoong Jesu-Kristo.

hukman; ang wala nagatoo nahukman na, tungud kay wala siya nagtoo sa ngalan sang bugtong nga Anak sang Dios.” (Juan 3:18)

“Ang nagatoo sa Anak may kinabuhi nga walay katapusan; apang ang wala nagatuman sa Anak indi makakita sang kinabuhi, kondi ang kasingkal sang Dios nagapabilin sa iya” (Juan 3:36)

Nagakapiyerde si Satanas sang bisan isa lamang ka tawo ang nagatoo kay Jesu-Kristo. Apang ang pagtoo sang mga minilyon nagapasangkad sang grasya kag labaw nga kagamhanan sang Dios kag padayong nagapakamatarong sang perpektong katarungan kag sang Iya desisyon. Ang kada tumuluo mangin isa ka pagpamatuud sa grasya sang Dios kag isa ka saksi para sa pagdemanda batok sa akusasyon ni Satanas.

Pila lamang ka katawhan ang nakabinagbinag nga ang kalibutan ara sa grabe nga pag-antos sa sining walay untat nga dimakit-ang pag-ilinaway—ang pagpakig-away tubtub sa pagtapos (Mga Taga-Efeso 6:10–17). Ang kalibutan amo ang duug awayan sa tunga sang nagatoo nga katawhan kag sang mga army ni Satanas. Dira sa pagsinumpunganay, si Satanas, ang manugdumala sang sini nga kalibutan” (Juan 12:31; 14:30; 16:11), nagagamit sang tagsa ka pangdaya, tagsa ka taktika sa iya pagsugo, sing pagpawalay epekto ukon pagguba sang plano sang Dios para sa katawhan.⁸

Agud nga walay bentaha nga makuha sa aton si Satanas; kay indi ta ignorante sang iya mga

8. Thieme, *Ang Anghelon nga Pagsinumpunganay* (2020).

pahito. (2 Mga Taga-Corinto 2:11)

ANG ISTRATEHIYA NI SATANAS

Ekspiyertong Palsipikador

Kay ang subong nga mga tawo amo ang dimatuud nga mga apostol, madaya nga mga manugpangabudlay, nagapakunokuno sang ila mga kaugalingon subong mga apostol ni Kristo. Kag indi katingalahan, kay bisan si Satanas nagapakunokuno man sang iya kaugalingon subong ang anghel sang kasanag. Busa indi katingalahan kon ang iya mga alagad magpakunokuno man sang ila mga kaugalingon subong mga alagad sang pagkamatarong; nga ang ila katapusan magasuno sa ila mga binuhatan. (2 Mga Taga-Corinto 11:13–15)

Bisan nga ginpakahuy-an sang Dios si Lucifer, ini nga lider sang mga anghel sang kadudulman sa gihapon nga “nagapakunokuno sang iya kaugalingon subong ang anghel sang kasanag.” Siya ang ekspiyerto sa pangdaya. Kon makit-an siya karon nga panahon, mga minilyon ang mabihag sang iya makabibihag nga personalidad kag ipanghiwala nga siya amo ang yawa. Ngaa bala nga ang yawa determinado kaayo sa pagpahayag sang iya kaugalingon kutub sa posibleng pinakamaayo? Agud nga kutub sa mahimo makaengganyo sang subong kadamo nga mga sumulunod nga magpalayo sa kay Jesu-Kristo, pirmi gid nagapanglaghap sa pagpugong sang iya dimalikawan nga kalaglagan.

Sigurado nga isa sa pinakadakong panglimbong ni Satanas amo ang pagpaninguha nga magpabilin ang mga tawo sa pagkawalay ihibalo sang matuud nga kinaiya sang iya pagkatawo kag sang madayaon nga sukud sang iya mga pagpakunokuno.⁹

Sanglit nga si Lucifer nadominaran sang handum nga mangin “kaangay sang Labing Mataas,” ang iya lamang mapilian agud malabwan ang Dios amo ang pagpameke sang kamatuuran. Bilang ang ekspiyertong palsipikador ang mga pahito ni Satanas amo ang pagpakunokuno. Ang Dios *amo* ang kamatuuran, apang walay kamatuuran kay Satanas (Juan 8:44).

Paano bala mapeke ni Satanas ang kamatuuran? Sanglit nga ang Dios nagpadako sang Iya Pulong suno sa Iya ngalan (Salmo 138:2), si Satanas nagbalos pinaagi sa pagpabaha sang kalibutan sang peke nga doktrina (1 Timoteo 4:1) Sang ang Ginoo naghatag sang espirituhanong mga dulot nga pastor-manunudlo kag ebanghelista, si Satanas nagbalos pinaagi sa iya kaugalingong peke nga mga manunudlo kag mga manalagna (2 Mga Taga-Corinto 11:13–15). Sang ang Ginoo nag-umpisa sang Balaan nga Komunyon para sa Panahon sang Simbahan, si Satanas nagpauswag sang iya kaugalingong lamesa sang komunyon.¹⁰

Indi, kondi nagasiling ako nga ang mga butang

9. Ginbadbad halin sa Donald Grey Barnhouse, *The Invisible War* (Grand Rapids: Zondervan, 1965), 156.

10. Ang Panahon sang Simbahan, ang sa karon nga pagdumala, nagsugod sang A.D. 30 sadtong adlaw sang Pentekostes, napulo ka adlaw sa tapos nagkayad ang aton Ginoo, kag matapos sa pagsabnit sang Simbahan (1 Mga Taga-Tesalonica 4:13–18). Tan-awa ang Thieme, *Ang Divine nga Paglarawan sang Kasaysayan: Mga Pagdumala kag ang Simbahan* (2021), 7–9, 28–30, 106–16. 130–235.

nga ginahalad sang mga Hentil, ginahalad nila sa mga demonyo, kag indi sa Dios; kag indi ko luyag nga kamo mangin mga manug-ambit sang mga demonyo. Indi kamo makainum sa kopa sang Ginoo kag sa kopa sang mga demonyo; indi kamo makaambit sa lamesa ang Ginoo kag sa lamesa sang mga demonyo. (1 Mga Taga-Corinto 10:20–21)

Ang palisiya sang Dios para sa lya relasyon sa tawo nakabase sa grasya. Ang Dios ang nagahimo sang tanang trabaho, kag ang tawo mapainubuson nga nagabaton sang benepisyong sina nga trabaho pinaagi sa pagtoo lamang. Si Satanas nagapamatok sa grasya nga may palsipikadong pagkamatarong nga nagaapela sa tawhanong pagkamataastaason (Mateo 19:16–26). Ang katawhan arogante nga nagatoo nga mangin-dapat ukon mapangabudlayan nila ang pagpanugot sang Dios pinaagi sa ila kaugalingong pagmatarong-sa kaugalingon mga pagpaninguha. Nagasaway gid si Jesu-Kristo sining peke nga paagi sang paghimo sang isa ka butang sa Fariseo sa lya kaugalingon nga panahon (Mateo 23; Lucas 18:9–12), kag si Isaias nagpaanggid sang kaugalingong-pagkamatarong sa isa ka “nadagtaan nga panapton.”

Kay kami tanan nangin kaangay sang isa ka dimatinlo,
Kag ang tanan namon matarong nga mga binuhatan kaangay sang nadagtaan nga panapton. (Isaias 64:6a)

Ining maayo nga pagkaimbentong peke nga mga sistema ni Satanas grabe gid ka dayaon. Pamati sa mensahe

nga ginpahayag sang madamong mga pastor sa karon nga panahon. Ang ila mga pag-anunsiyo nagapawalay epekto sang pagtoo tungud sang tawhanong mga buhat. Nagapahayag sila sang peke nga ebanghelyo (2 Mga Taga-Corinto 11:3–4) kasami gid kay sa bibliyanhong Ebanghelyo nga sa pagtoo lamang sa kay Kristo lamang. Agud matuis ang kinaugalingong pagtoo sa kay Kristo, si Satanas nagahimulat sa indi pagpaklaro sang matuud nga Ebanghelyo sang kaluwasan (2 Mga Taga-Corinto 4:4). Sa pagpaabot sini nga pag-ataki si Apostol Pablo nagpatunda:

Apang bisan kami, ukon ang anghel halin sa langit, magawali sa inyo sang ebanghelyo nga kabatok sa sinang amon ginwali sa inyo, pagahimalauton siya. (Mga Taga-Galacia 1:8)

Ang Dios nagdisenyo sang perpektong plano para sa espirituhanong kinabuhi sang tumuluo suno sa grasya, kag si Satanas nagatanyag sang peke nga pagkaespirituhanon nga suno sa tawhanong mga trabaho kag moralidad (Mga Taga-Galacia 3:2–3). Agud sa pagdurudayaw sini dimatuud nga pagkaespirituhanon, si Satanas nagailog sing gahum sang Dios. Madamo ang madaya sa peke nga gahum, mga tanda, kag mga katingalahan nga ginhimo sang mga gintoton-an sang yawa (2 Mga Taga-Tesalonica 2:8–10). Si Satanas nagpabagay man sang han-ay sing peke nga mga diosdios nga mag-apela sa kagarukan nga naglapnag sa bisan anong kultura sang nagligad, karon nga panahon, ukon sa palaabuton (2 Mga Taga-Tesalonica 2:3–4).

Agud mainoino ang sayup kinahanglan naton anay mahibal-an ang kamatuuran. Ang Bibliya nagasugo sa tumuluo nga “magbakal sang kamatuuran, kag indi ibaligya ini” (Mga Hulubaton 23:23). Sa tion lamang nga mahibaloan

naton ang kamatuuran—doktrina sang Bibliya—nga makilala naton kag malikawan ang mga panglimbong ni Satanas.

Kon si bisan sin-o ang magkadto sa inyo kag wala nagadala sini nga pagtolon-an, indi siya pagbatona sa *imo* balay, kag indi siya pagsapaka; kay ang nagasapak sa iya nagapaumid sa iya malaut nga mga binuhatan. (2 Juan 10–11)

Ang Dios sa Sini nga Panahon

Ang Dios nagtuga sang tawo agud magdumala sa ibabaw sang kalibutan (Genesis 1:26–28). Sang si Adan naglalis sa Dios didto sa Hardin ginhatag niya ang pagdumala sang kalibutan sa kay Satanas. Karon nga panahon ang yawa amo gihapon ang manugdumala sang sini nga kalibutan kag nagakaput sang titulo “ang dios sa sining kalibutan” (2 Mga Taga-Corinto 4:4).

Ang Bibliya nagakilala sang katungud ni Satanas sa paghatag sang mga ginharian sang kalibutan kag sang ila himaya sa bisan kay sin-ong tawo nga iya pinili. Ang tanyag ni Satanas nga makadalayaw nga kalibutanong mga ginsakupan sa kay Jesus sa tion sang pagsulay didto sa kamingawan nangin awtorisado (Mateo 4:8–9). Nagagamit sang iya temporaryong awtoridad sa palaabuton nga Tribulation, si Satanas magapasad sang “tawo sa sala,” ang makasulumpa nga diktador sang Naglig-on Liwat nga Romanhong Emperyo (2 Mga Taga-Tesalonica 2:3–9, KJV; Bugna 19:20).¹¹

11. Ang Tribulation, ang kapanahonan sang pito ka literal nga mga tinuig sang bug-os kalibutan nga pagkamakahas nga nagakompleto sang Panahon sang Israel (Daniel

Bisan pa sang iya pagkamangin-alamon, ang kalibutan nagapabilin sa kagamo. Si Satanas indi makahimo sang epektibong pagdumala sang kalibutan. Si Satanas may dako kaayong gahum, apang wala siya sang karakter sang Dios—ang pagkamatarong, katarungan, gugma, grasya, pagkamakagalalum gid—kag sang pagkamapinadayunon sa paghimo sang tanan nga iya ginplano.

Ang grabe kaayo nga pagkamataastaason ni Satanas nagapugong sa iya sa pagkamatutum sa bisan kasan-o sa iya mga alagad. Ginamanipula gid niya sila para sa iya kaugalingong mga katuyoan, dason ginapahalin sila kon wala na sila pulus sa iya tinutuyo. Ang pagtrato ni Satanas sa kay Judas Iscariote nagahalimbawa sang iya pagkadimasaligan. Sa tapos niya nagamit si Judas sa pagliput kay Kristo (Juan 13:2, 21–30; 18:2, 5) si Satanas nagbale-wala na sa iya. Ginpiyerde sang iya pagkakonsyensya, si Judas “nagpalayo kag nagbitay sang iya kaugalingon” (Mateo 27:3–5).

Ang awtoridad ni Satanas sa kalibutan ginapatuman pinaagi sa iya maunungon nga mga anghel. Bilang ila mataas nga kumander, kilala siya bilang si “Beelzebul ang manugdumala sang mga demonyo” (Mateo 12:24).¹² Ining nahan-ay sing maayo kag detalyadong mga puwersa sang demonyo parehong aktibo kag epektibo nga ara sa idalum sang pagmando sang mga heneral sang demonyo.

Sa sulud sang Panahon sang Israel, Si Satanas nagpaniguha sa pagguba sang espirituhanong kinabuhi sang

9:24–27), nga sa gilayon nagasunud sa Pagsabnit sang Simbahan kag nagatapos sang ikaduhang pagkari ni Kristo.

12. Ang Beelzebul nagakahulugan sang “agalon sang (langitnon) puloy-an” ukon agalon sang mga langaw” kag gingamit sang mga Hudiyo bilang isa ka terminolohiya sang pagyamuhat kay Satanas (cf. Marcos 3:22; Lucas 11:15–19). *The International Standard Bible Encyclopedia*, 1979 ed., s.v. “Beelzebul,” ni D. E. Aune.

Israel pinaagi sa pagpalayo sang mga Hudiyo sa matuud nga Dios.¹³ Si Satanas nagpauswag sang detalyadong panteyon nga napuy-an sang dalagko kag gulugagmay nga mga diosdios nga nagakinahanglan sang mga halad, bisan pa sang tawhanong mga halad (Levitico 18:21; Jeremias 32:35). Ini nga politiyesimo nga mga relihiyon nagbihag sang mga Israelinhon kag nagtuis sang pagsimba kay *Yahweh*.¹⁴

Nangin malapnagon gid kaayo ang pagpanghaylo sang demonyonismo nga sang ang Dios nagsugo sa Israel sa pagpamatay sang mga Canaanhon tungud sang demonyohon nga mga ginahimo, ginbale-wala nila ang sugo sang Dios kag ginpaiway sila. Samtang ang nagaruk nga mga Canaanhon nagpadayon sa pagkinabuhi sa tunga nila, ang mga Israelinhon natintal makig-upod sa ila demonyohon nga relihiyon, nga nagahalad pa gani bisan sang ila kaugalingong mga anak para sa pagpakalma sang mga demonyo (Deuteronomio 32:17). Ang palsipikadong pagkarelihiyoso ni Satanas temporaryong nagpangibabaw.

Wala nila ginpamatay ang mga katawhan,
 Suno sa ginsugo sang GINOO sa ila,
 Kondi nagsimpon sila sa mga pungsod,
 Kag nagtoon sang ila mga ginahimo,
 Kag nagpangalagad sa ila mga diosdios,
 Nga nangin siud sa ila.
 Ila pa gani ginhalad ang ila mga anak nga lalaki

13. Ang Panahon sang Israel amo ang pagdumala nga may kaangtanan sa pungsod Israel. Ini nga panahon nagsugod sang ang Dios nagpagowa sang mga Hudiyo sa Egypt sadtong sa Exodo kag natapos sa pagkabun-ag ni Kristo. Tan-awa ang Thieme, *Ang Divine nga Paglarawan sang Kasaysayan*, 46–55.

14. Ang *Yahweh* nagarepresenta sang sagradong Tetragrammaton dira sa Hebreo, (*YHWH*). Ining kinaugalingong ngalan sang Diios kon kaisa ginbadbad *Jehovah*. Tungud sang dako nga pagtahod ang mga Hudiyo indi gid magmitlang sining balaan nga ngalan; sa baylo ila gin-islan sang *Adonai*.

kag ang ila mga anak nga babayi sa mga
demonyo,
Kag nagpaagay sang inosenteng dugo,
Ang dugo sang ila mga anak nga lalaki kag ila
mga anak nga babayi,
Nga ginhalad nila sa mga diosdios sang
Canaan;
Kag ang duta nadagtaan sang dugo.
(Salmo 106:34–38)

Sa Panahon sang Simbahan mas tuso pa gid si Satanas sa pagsulay sang mga Kristohanon sa subong ka mga makahaladlok sang paghalad sang bata. Sa baylo, iya ginaawat ang tumuluo sa plano sang Dios pinaagi sa pagsulay sang “kailigbon sang unud, kailigbon sang mga mata, kag sang mahinambugon nga garbo sa kinabuhi” (1 Juan 2:16). Ang pagtugyan sa sining makagalanyat nga mga kailigbon nagadala sing mataas nga presyo para sa tumuluo. Ang karsada pakadto sa pagkaguba ginsementuhan sang kalisdanan, nga sang ulihi matapos sa sala padulong sa kamatayon (1 Juan 5:16). Apang ini nga kinahanglanon indi gid matabo! Sa tion sang kaluwasan ang Dios nagpahilway sang tumuluo halin sa gahum ni Satanas.

Ang Anak sang Dios nagpakita para sa sini nga katuyoan, agud nga maguba Niya ang mga trabaho sang yawa. (1 Juan 3:8b)

Natawo kita sa kalibutan sang yawa. Ini nga espiri-tuhanong kamatayon amo ang pamatuud sang aton kalibutanong pagkabanwahanon. Ang nagaisahanong pagla-um amo ang pagtoo sa Manluluwas. Ang pagkatawo liwat nagasaylo sa aton halin sa pamilya ni Satanas (Juan 8:44)

pakadto sa harianon nga pamilya sang Dios (1 Pedro 2:9; Bugna 1:5–6).¹⁵

Apang hasta sa madamong nagbaton sa Iya, Siya naghatag sang katungud sa pagkamangin anak sang Dios, *bisan* sa yadtong nagatoo sa Iya ngalan. (Juan 1:12; cf. Mga Binuhatan 26:18; Mga Taga-Colosas 1:13)

Bilang mga anak sang Dios kita napuy-an sang Balaan Espiritu kag indi gid magamhan sang demonyo ukon mapuy-an ni Satanas. May mga mapilian kita sa pagpuno sang Balaan Espiritu kag sa pagtoon sang Pulong sang Dios bilang ang nagaisahanong palaagihan sa pagtabog sang may pagkasatanas ukon may pagkademonyo nga impluwensya.¹⁶ Pinaagi lamang sa doktrina sang Bibliya nga nagapuyo sa aton kalag nga makahimo kita magdependa sang aton mga kaugalingon batok kay Satanas kag sa iya mga demonyo.

Sumpunga ang yawa kag magpalagyo siya sa imo [impluwensya sang demonyo]. (Santiago 4:7b)

15. Ang tagsa ka tawo natawo nga patay sa espiritu, nahamulag sa Dios. Ang pagkatawo liwat amo ang teyolohiyahong terminolohiya para sa espirituhanong pagkabun-ag, ukon ang pagka-nangin “natawo liwat”; ang pagpaangkon sang kinabuhi nga walay katapusan sa mismong tion nga ang bisan sin-o nagatoo sa kay Jesu-Kristo para sa walay katapusan nga kaluwasan. Ang natawo liwat nga tawo nagaagi halin sa espirituhanong kamatayon pakadto sa espirituhanong kinabuhi.

16. Para sa pagpaathag sang pagpuyo kag pagpuno sang Balaan Espiritu, tan-awa ang Thieme, *Panumbalik kag Magpadayon!* (2016), 27–29; *Ang Plano sang Dios*, 22–40; *Ang Pagkamatitud-anon sang Kristohanon* (2019), 17–19.

MGA KASUNDALUHAN NI SATANAS

Si Satanas, ang “prinsipe sang gahum sang hangin,” nagamando sang indi maisip nga kategorya sang mga demonyo (Mga Taga-Efeso 2:2; cf. Mga Taga-Efeso 1:21; 6:12). Ang Griyego (*daimonion*, Mateo 9:33) kag ang Hebreo nga katumbas (*shed*, Deuteronomio 32:17; Salmo 106:36–37) nagakilala sang nagpakasala nga mga anghel nga nagpili sa bahin ni Satanas sadtong panahon sang sinaunang kasaysayan sang anghelon nga pagribuk. Isa pa ka Hebreo nga terminolohiya para sa demonyo, (*sa’ir*, Levitico 17:7), nagakahulugan sang “ang balahiboon ukon laki nga-kanding,” ang pulong nga gin-aplikar sa mga tawong-kautud kanding sang Griyegong mitolohiya.¹⁷ Ang dugang nga mga kasayuran para sa mga demonyo dira sa aton English nga mga Bibliya amo ang mga pulong “nasunaran nga mga espiritu” (Levitico 19:31, KJV) kag “mga yawa” (Deuteronomio 32:17, KJV). Bisan pa sang pulong nga gingamit, isa ukon mas madamo pa sang mga anghel ni Satanas ang makit-an. Agud malikawan ang pagkalibog, ang “demonyo,” luwas lang kon sa lain nga pamaagi gin-ngalanan sing klaro, pagagamiton sa pagdiskusyon sining may malaut nga tinutuyo nga mga ginlalang nga espiritu.

Ang mga demonyo nagapangalagad sa tinutuyo nga malaut. Nag-ako sila nga mga kaaway sang Dios kag hayag nga nagarebelde batok kay Kristo. Si Satanas, nga nagakakulang sang mga kalidad sang pagka-Dios lakip ang pagkaara bisan diin kag makagalalum sa tanan, nagatulutabon para sa iya nga kakulangan pinaagi sa

17. Ang pang-ibabaw nga lawas sang satyr amo ang sa tawo, ang sa ubus amo inang sa kanding. Kasami sila ginaupod sa mga pagsinadya sa pagsimba sang Dionysus, ang dios sang alak.

pagdepende sa iya mga demonyo para sa pagsayasat kag pagpatuman sang iya malaut nga mga pahito. Pinaagi sa iya kaugalingon, gamay lang ang mahimo ni Satanas, tungud kay ang iya ginsakupan sang pagpanghikot nasakup sang labaw pa sa iya abilidad. Ang iya nasakupan nagalakip sang kalibutan kag ang kahanginan sini. Dugang nga nagabalabag kay Satanas amo ang divine nga mga pagpamugong nga nagapugong sa iya sa pagpanghikot sa bug-os nga kapasidad.

Ang isa ka grupo sang nagpakasala nga mga anghel wala nagapanghikot sa karon nga panahon nasakupan sang nagapang-ataki nga demonyong kasundaluhan nga nagahalin sa Abyss (Bugna 9) sa panahon sang Tribulation. Yadto nga mga demonyo nagahulat sa pagbuhi sa ila para sa palaabuton nga pag-ataki sa katawhan sa panahon sang ulihing dakong bug-os nga kalaglagaan nga kapanahonan sang kasaysayan. Ang ila tinutuyo amo ang pagbulig kay Satanas sa iya kinatapusang pagpaninguha agud maagum ang pagdumala sang kalibutan.

Ang Dios nagbilanggo man sang madamo kaayo nga kompanya ni Satanas didto sa Tartarus agud maghulat sa ila kinatapusang silot (1 Pedro 3:19–20; Judas 6).¹⁸ Ini nga

18. Ang Hades nasakupan sang apat ka mga hulut:

1. Paraiso: ang duug sa diin nagpuyo ang tanang mga tumuluo sang Daan nga Katipan pagkatapos sang kamatayon (Lucas 23:43) tubtub nasaylo sila sa langit sa tion sang pagkayab ni Kristo (Mga Taga-Efeso 4:8–10).
2. Mga Pasakit: ang temporaryong kalayo para sa mga kalag sang mga ditumuluo sang tanang mga pagdumala (Lucas 16:19–31).
3. Tartarus: ang puluy-an sang nagpakasala nga mga anghel sang Genesis 6, sa diin ginpahayag ni Jesu-Kristo ang Iya kalkuladong kadaugan dira sa anghelon nga pagsinumpunganay (1 Pedro 3:18–22; 2 Pedro 2:4; Judas 6).
4. Ang Abyss: ang duug sang pagkabilanggo para sa indi matadlong nga mga demonyo nga naglapas sang maathag nga mga regulasyon para sa anghelon nga mga tinuga, lakip ang demonyong kasundaluhan sa idalum sang pagpangulo ni Apollyon nga pagabuy-an sa tungatunga sang Tribulation (Lucas 8:30–31; Bugna 9:11; 20:1–3).

grupo sang nagpakasala nga mga anghel, gintawag (*bene ha'Elohim*), ginbadbad “mga anak sang Dios,” nga pirmi nagatumod sa anghelon nga mga linalang dira sa Daan nga Katipan (Genesis 6:4; Job 1:6; 2:1; 38:7). Ini nga mga demonyo tuyo nga nagpanganak sa “mga anak nga babayi sang mga tawo” (Genesis 6:2). Ang paghiusa nagproduko sang katunga-tawo, katunga-anghelon nga mga tinuga, ang (*Nephilim*), sa pagpaninguha nga lamitahan ang pagkapuro sang katawhan.¹⁹ Ang ila tuso nga lalambuton amo ang paggaruk sang mga henetika sang tawo kag sa sina pungan ang birhen nga pagkabun-ag sang Manluluwas nga ginkinahanglan mangin matuud kag puro nga pagkatawo. Ining pag-ataki sa pinanubli nga kinaugalian dira sa katawhan nagkinahanglan sang bug-os kalibutan nga paghukum sang anaw sa panahon ni Noe (Genesis 6:12–13) agud sa pagpapas sang nagsimpong-kaliwat nga mga anak. Ang nalabot nga mga demonyo amo ang nabilanggo sa kadudulman, nga nakadenahan sang walay katapusan nga mga gapos sa pagpugong sang pagpaningiha pa gid nga gub-on ang katigulangan ni Kristo (2 Pedro 2:4).

Sa tapos sang pagpanghilawas nga pagpanalakay sang Genesis 6, ang Dios nagkuha sang abilidad sang tanang mga demonyo nga magpakita bilang mga tawo kag magpanganak (Mateo 22:30). Sugod sadto nga tion tubtub sa palaabuton, ang mga demonyo nga nakabuhi

Tan-awa ang Thieme, *Pagpahayag sang Kadaugan* (2016), 32–36.

19. Ining pagpanalakay sang demonyo nagsangkap sang basihan para sa mga panteyon sang mitolohiya, puno sang mga saysay nahanungud sang mga diosdios nga nagapanaog sa kalibutan agud maghulid sa matahum nga mga babayi. Ang katunga-tawo nga anak sang sini nga mga paghiusa amo ang mga katunga-diosdios kag katunga-tawo kag mga bagani kaangay sang Griyegong Orpheus, Minos, Hercules, kag Perseus. Ang subong nga mga kasugiran nga makit-an sa bug-os madamong dumaan nga mga kultura amo ang diklaro nga mga paghinumdum sang matuud nga mga panghitabo nga nasulat sa Genesis 6.

gihapon kinahanglan magpabilin nga dimakit-an. Puwede sila makapakita sang ila mga kaugalingon pinaagi lamang sa paggahum sang demonyo, sa pagsulud sa lawas sang wala nagatoo nga lalaki ukon babayi. Ang gahum nga ila magamit sa tawhanong lawas dako kaayo. Ang mga demonyo may kasarang maghatag sang sobra pa sa natural nga kusog (Lucas 8:29), subong man sang pagpahamtang sang lawasnong mga pagkadinormal kag depekto (Lucas 13:11–17). Ang mga demonyo puwede makapahimo sang pagkabulag (Mateo 12:22) kag sang pagkawalay kasarang sa paghambal (Mateo 9:32–33). Sarang sila makahimo sang dimaayong mga paminsaron kag kabuangon sang pagpakamatay (Lucas 8:26–35), kag kasami nga responsable para sa kinaugalingong halit sa ila mga biktima (Marcos 9:17–18). Sa makaisa nga makapasad sila sang pagkontrol sang tawhanong lawas, ining malaut nga mga espiritu puwede magsulud kag maggowa sa bisan anong tion kag pamaagi nga but-on (Lucas 11:24–26). Ini nga mga saysay para sa maathag nga kadalag-an sang kuno mga manugpalayas sang demonyo nga nakahibalo ukon wala gintuyo nangin mga ahente sang yawa. Isa sa mga tinutuyo sang mga demonyo amo ang pagdaya sang katawhan pinaagi sa ila peke nga mga doktrina sang demonyo kag sa sina punggan ang plano sang Dios.

IMPLUWENSYA SANG DEMONYO

ANG IMPLUWENSYA SANG DEMONYO NAGAKATABO kon ang kalag sang bisan diin sining duha sa ditumuluo ukon tumuluo naokupahan sang kalibutanong paminsaron.²⁰ Ining tawhanong palanan-awon nagapakita sang istratehiya ni Satanas nga nagapamatok kag nagapasigar-um sang plano sang Dios. Ang nagapadayon nga tinutuyo ni Satanas amo ang pag-agaw sang legal nga lugar sang Dios kag ang pagkakinahanglanong simbahon subong Dios. Ang pangunang responsibilidad sang tagasa ka demonyo amo ang paggaruk sang paminsaron, mga ideya, mga kamaayo, kag mga aksyon sang katawhan. Pinaagi sa paghimo sina si Satanas nagatoo nga mabalabagan niya ang plano sang Dios kag mapamatud-an ang iya kaso sa anghelon nga pagsinumpunganay.

Sa tapos sang pagpakasala ni Adan, si Satanas na-

20. Thieme, *Ang Pagkamatitud-anon sang Kristohanon*, 177–80.

ngin manugdumala sang kalibutan. Agud maagum kag mapadayon ang pagdominar sang sini nga ginsakupan, ang iya palsipikado nga mga pilosopiya sang kinabuhi kag mga relihiyon amo ang iya mga istratehiya agud dayaon kag pagamuhon ang mga tumuluo kag mga ditumuluo. Si Satanas nagagamit sang kabaliskaran nga mga sistema subong sang legalismo kag pagkamaulagon agud makapanghaylo sa mga palakat sang makasasala nga kinaiya. Ang tanan niya nga mga istratehiya may kapareho nga mga kalidad: ang pagkamataastaason ukon pagkana-likupan sang kaugalingon, kag kamaawayon, pagdumut, ukon kamaakigon sa grasya kag kamatuuran. Ang orihinal nga Griyego sang Bag-ong Katipan nagatipon sang tanang may pagkasatanas nga mga pahito sa Griyego nga pagngalan (*kosmos*, sa diin ginkuha sa English “cosmic”), nga kasami ginbadbad “kalibutan.” Ang *kosmos* nagalaragway sang han-ay, nahiusa nga sistema kag organisasyon nga may katuyoan, palisiya, kag istraktura sang awtoridad nga nadisenyo agud magwasak sang paminsaron sang katawhan.

Ang *cosmos* amo ang dako kaayo nga kahanayan ukon sistema nga ginpauswag ni Satanas, nga nagakompormi sa iya mga modelo, mga tinutuyo, kag mga pamaagi. Ini amo ang sibilisasyon nga sa karon nagapanghikot nga nahamulag sa Dios—ang sibilisasyon sa diin wala sa mga manugpauswag sini ang sa pagkamatuud nagadahum nga ang Dios magbulig, nga wala nagahatag sang konsiderasyon sa Dios nahanungud sang ila mga proyekto; wala man sila nagpakilala sang bisan anong kabangdanan sa Iya. Ini nga sistema

nagabaton sang walay dios nga gobyerno, mga pagsinumpunganay, mga armas, mga pagkaimon, edukasyon, kultura, mga relihiyon sang moralidad, kag garbo sini. Ini amo ang ginsakupan sa diin ang tawo nagapuyo. Ini amo ang kon ano ang iya makita, amo ang iya ginagamit. Para sa indi maisip nga pagkadamo sang tawo ini amo ang ila nahibal-an sa bisan kasan-o tubtub nga sila nagakinabuhi sa sini nga kalibutan. Gin-estilo ini sang husto *ang may pagkasatanas nga sistema*, nga ang panghambal ara sa madamong mga panghitabo ginpakamatarong nga pagpakahulugan sang makahuluganon-kaayo nga pulong, *cosmos*. Ini amo ang literal nga *cosmos diabolicus*.²¹

Ang madinalag-on nga istratehiya sa koleksyon ni Satanas amo ang pagpauswag sang hapaw nga paghangup sang kalibutanong paminsaron ukon ang pagka-kalibutanon sa tunga sang mga tumuluo. Ang pagka-kalibutanon wala nagahimo sang gintawag-kuno nga ‘kalibutanon’ nga mga butang ukon nagalapas sang pangkulturang mga ginadumili, subong sang pagpanigarilyo, pag-inum sang alak, pagsaot, pagkadto sa sinihan, ukon sang iban pa nga mga aktibidad nga makapakibot sang legalistang mga Kristohanon. Ang pagsentro sa pagka-kalibutanon amo ang tawhanong palanan-awon, nga nagatuytuy sa pagkaunud-

21. Ginbadbad halin sa Lewis Sperry Chafer, *Systematic Theology*, vol.2, *Angelology, Anthropology, Hamartiology* (Dallas: Dallas Seminary Press, 1947), 77–78

non.²² Ikaw amo ang kon ano bala ang imo ginapaminsar (Mga Hulubaton 23:7a).

Ang Bibliya mabaskog nga nagalaygay sing sa tagsa ka tumuluo nga magpamatuk sa kalibutanong paminsaron (Santiago 4:4).

Indi paghigugmaa ang kalibutan, ukon ang mga butang nga ara sa kalibutan. Ang bisan sin-o nga nagahigugma sa kalibutan, ang paghigugma sa Amay wala sa iya. (1 Juan 2:15)

Ang bisan sin-ong tumuluo nga nagakinabuhi, nagapaminsar, ukon nagapanghikot sang iya kinabuhi suno sa mga sulundan wala lamang naulipon sa awtoridad ni Satanas, kondi sa wala gintuyo nga nagahimo sang palisiya ni Satanas kag nagatuman sang iya katuyoan.

Ang kada tawo natawo sa ginsakupan nga kalibutan ni Satanas nabombahan sang propaganda ni Satanas tubtub sa adlaw nga siya mapatay. Ang solo nga proteksyon sang ditumuluo batok sa mas grabe pa gid nga mga porma sang impluwensya sang demonyo amo ang pinaagi sa aplikasyon sang mga kasugoan sang divine nga katukuran subong sang ginhalimbawa pinaagi sa Napulo ka mga Sugo.²³ Ang mga pundasyon sang kamaayo kag moralidad

22. Ang pagkaunudnon amo ang hingpit nga kahimtangan sang kalag sang tumuluo nga nadumalahan sang makasasala nga kinaiya nga nagaresulta sa pagkadula sang pagpakig-upod sa Dios tungud sang wala natuad nga sala sa kinabuhi. Sadtong mga panahon sang Daan nga Katipan, subong sang sa Panahon sang Simbahan, ang unudnon nga tumuluo makabawi sang pagpakig-upod sa Dios pinaagi sa panumbalik, ang pagngalan ukon pagkilala sang isa ka tawo sang mga sala sa pribado didto sa Dios nga Amay (Salmo 32:5; 51:1-4; 1 Juan 1:9). Tan-awa ang Thieme, *Panumbalik kag Magpadayon!*

23. Ang mga Kasugoan sang divine nga katukuran nagalakip sang tanang mga palatukuran nga ginpasad sang Dios para sa kalampuwasan, proteksyon, kapadayonan, kag kahan-ayan nga pagpanghikot sang katawhan sa panahon sang kasaysayan sang

nga gintuyo para sa kahilwayan sang katawhan amo ang kabaliskaran sang istrategiya ni Satanas.

Sa tapos sang kaluwasan, ang solo nga proteksyon sang tumuluo batok sa impluwensya sang demonyo amo ang pagtoon kag paggamit sang doktrina sang Bibliya.

Kag indi magpauyon sa sining kalibutan [kalibutanong paminsaron], kondi magbaylo pinaagi sa pagbag-o sang imo hunahuna, agud mapamatud-an mo kon ano ang kabubut-on sang Dios, nga kon sa diin ang maayo kag mabaton kag perpekto. (Mga Taga-Roma 12:2)

Ang kamatuuran sang doktrina nagagwardya batok sa tawhanong palanan-awon, ang dimatuud nga kinaalam sang kalibutan, kag nagapahilway sang tumuluo halin sa pagkaulipon sa palisiya ni Satanas (Juan 8:32). Ang masinulub-on nga mga biktima sang impluwensya sang demonyo amo ang mga tumuluo nga naawat sa plano sang Dios sa ila kinabuhi.

Sa kada tion nga ang tumuluo nagapakasala, bisan kon diin sa tinuyo ukon wala gintuyo, ang iya makasasala nga kinaiya nagabulos sa pagkontrol kag nagasulud siya sa sistema sang kalibutan.²⁴ Ang pagpuyo sa sini nga sistema pinaagi sa pagsikway sang doktrina sang Bibliya nagahimo sang basiyon sa sulud sang kalag. Ang mga doktrina sang demonyo nagabulos sa doktrina sang Bibliya.

Apang ang Espiritu nagasiling sing hayag nga sa ulihi nga mga tinion ang iban magatalikod sa

tawo. Thieme, *Kahilwayan pinaagi sa Kadaugan sang Militar* (2020), 4–6, 100–08.

24. Thieme, *Dios Balaan Espiritu batok Ang Makasasala nga Kinaiya* (2015), 43–44.

pagtoo, nagatalupangud sa nagapatalang nga mga espiritu kag mga doktrina sang demonyo. (1 Timoteo 4:1)

Samtang ang pagkaespirituhanon nagapadayon sang pagkaluya, ang tumuluo naga-us pakadto sa rebersiyonismo.²⁵ Amo ini ang kahimtangan sang espirituhanong pagkaluya ukon pagkagaruk nga nangin resulta tungud sang pagsikway ukon pagbale-wala sang doktrina sang Bibliya.

Ang mas malawig nga ang tumuluo nagapuyo sa kalibutanong paminsaron, nga walay paggamit sang panumbalik (1 Juan 1:9), mas labaw pa nga mahapos siya maimpluwensyahan sang demonyo. Sa kadugayan mangin imposible nga makilala ang pagkalain sa tunga sang ditumuluo kag sang tumuluo nga nahuluman sang kalibutanong paminsaron. Kaangay kay Haring Saul, ang rebersiyonistang tumuluo nagaatubang sang peligro sa pagdamo pa gid sang divine nga disiplina. Maathag nga si Saul isa ka tumuluo (1 Samuel 10:6; cf. 28:19). Ang iya kinabuhi nagabutyag sang kadalumon sang pagkaunudnon sa diin ang bisan sin-ong tumuluo puwede maglugdang. Bisan pa nga ang tagasa ka tumuluo naluwas sa tion sang pagtoo kay Kristo, siya nagaangkon gihapon sang makasasala nga kinaiya. Ang bisan anong sala nga iya mahimo sang wala pa siya maluwat puwede niya mahimo sa tapos naluwas tungud sang pagkamalain sang makasasala nga kinaiya. Sang ang rebersiyonista nadominaran sang mga sulundan sang kailigbon sang makasasala nga kinaiya nga wala napunggan sang doktrina sang Bibliya, ang iya kinabuhi magailog sang diutumuluo.

Ang pagsikway ni Saul sang doktrina ginpakita pinaagi

25. Thieme, *Rebersiyonismo* (2023).

sa grabe kaayo nga mga pag-ataki sang kawalay kalipay, pagkatublag sang panghunahuna, balatian sang panghunahuna. Ang mga tumuluo sa karon nga panahon puwede makapakita sining amo man nga mga pamatasan. Ang solusyon amo ang pagtuad sang sala kag kasunud amo ang pagbawi sang pagpuno sang Balaan Espiritu, ang pagbalik sang pagpakig-upod sa Dios, kag ang pagpadayon sang espirituhanong kinabuhi, nga nagalakip sang adlaw-adlaw nga pag-inoino kag paggamit sang doktrina sang Bibliya.

Bisan pa nga ang kabug-osan sang palisiya ni Satanas sa kalibutanong sistema amo ang kalautan, ang iya istra-tehiya nagalakip sang maayong mga trabaho kag moralidad. Ang isa sa labing epektibo nga galamiton ni Satanas batok sa espirituhanong pagtubo sa kinabuhi sang tumuluo amo ang pagpang-awat tungud sang aktibismo, ang aktibong krusada para sa moral nga kabangdanan. Mga linibo ka mga tumuluo ang nabiktima sang mga kampanya nga nagtapos sa pagpalawig pa gid sang plano ni Satanas. Ang solo nga siguradong pamaagi agud matuman ang plano sang Dios indi pinaagi sa pagtulutabon sang kalibutan sang yawa, kondi pinaagi sa paggamit sang mga pagkabutang nga ginasangkap sang Dios para sa tagsa ka tumuluo sa Panahon sang Simbahan.²⁶

PAG-IMPLUWENSYA SANG DEMONYO BATOK SA PAGGAHUM SANG DEMONYO

Ang Bibliya bala nagakilala sang pagkalain sa tunga sang pag-impluwensya sang demonyo kag sang paggahum sang demonyo? Bug-os gid! Ang Griyego nga Bag-ong

26. Thieme, *Ang Divine nga Paglarawan sang Kasaysayan*, 161–204.

Katipan maathag nga nagangalan sang paggahum sang demonyo sa mga pulong (*daimonizomai*), “magamhan sang demonyo,”²⁷ kag (*echo daimonion*), “may ara demonyo.”²⁸ Ini nga mga terminolohiya amo ang paglaragway ni Lucas sang Taga-Gerasa nga nademonyohan.

Kag sang nagtakas Siya [Jesus] sa duta, gin-sugata Siya sang isa ka tawo halin sa siyudad nga nagamhan sang mga demonyo [*echo daimonion*]; kag nga wala nagsuksuk sang bisan anong panapton sa dugay na, kag wala nagapuyo sa balay, kondi sa mga lulubngan. (Lucas 8:27)

Kag yadtong nakakita sini nagsugid sa ila kon paano nag-ayo ang tawo nga nagamhan sang demonyo [*daimonizomai*]. (Lucas 8:36)

Kon ining partikular nga mga pulong nagagowa sa bisan anong bibliyanhong konteksto nagapahayag sila sang paggahum sang demonyo.

Ang dugang pa nga ebidensya nga ang *daimonizomai* nagapahayag sang pangsulud nga paggahum sang demonyo nagahalin sa paglaragway sang demonyo nga nagasulud sa tawong-buang.

27. Ginbadbad halin sa Walter Bauer, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and other Early Church Christian Literature*, 2nd ed., F. Wilbur Gingrich and Frederick W. Danker, ed. (Chicago: The University of Chicago Press, 1979), 169. Colin Brown, ed., *The New International Dictionary of the New Testament Theology* (Grand Rapids: Zondervan, 1975), 1:453. Gerhard Kittel, ed., *Theological Dictionary of the New Testament*, 10 vols. (Grand Rapids: Eerdmans, 1964), 2:19–20.

28. Sarisari nga mga dalanon ang nagagamit sang pareho ang kahulugan sang “may dimatinlo nga espiritu” (*echo pneuma akatharta*) imbis sang “may ara demonyo” (Marcos 3:30; 7:25; Lucas 4:33).

Kag si Jesus nagpamangkot sa iya, “Ano bala ang imo ngalan?” Kag siya [ang Taga-Gerasa nga nademonyohan] nagsiling, “Legion”; tungud kay madamong mga demonyo ang nakasulud [*eiserchomai*] sa iya. (Lucas 8:30)

Ang *eiserchomai*, nagakahulugan sang “magsulud sa, magkadto sa,” nagapatalupangud sang pagpuyo sang demonyo sa sulud sang lawas sang Taga-Gerasa nga nademonyohan (cf. Marcos 5:12; 9:25). Wala lang ginasiling nga ang demonyo mangin “ara sa sulud” sang tawo, kondi ang gilayon nga pag-ayo nahimo sang si Jesus “nagpalayas” (*ekballo*) sang nagpanalakay nga demonyo.

Kag gin-ayo Niya ang madamo nga mga nagmasakit sang sarisari nga mga balatian, kag nagpalayas [*ekballo*] sang madamong mga demonyo. (Marcos 1:34a; cf. Mateo 9:33; 10:1; Marcos 1:39; 3:15; Lucas 11:14)

Kasami nga si Jesus naggamit sang imperative mood sang (*exerchomai*) agud magsugo sa demonyo nga “maggowa”; ang indicative mood sang sini nga pulong nagalaragway sang pagpalayo sang demonyo.

Kag sang nakita ni Jesus nga nagdinaguso ang kadam-an, ginsabdong Niya ang dimatinlo nga espiritu, nga nagasiling sini, “Ikaw nga bungol kag apa nga espiritu, ginasugo Ko ikaw, gowa [imperative sang *exerchomai*] sa iya kag indi na *magsulud* liwat [*eiserchomai*] sa iya.” Kag sa tapos makasinggit kag pagpakurog sa iya sang mabaskog gid, naggowa ini [indicative sang

exerchoma]. (Marcos 9:25–26a, mga italicong gindugang; cf. Mateo 17:18; Marcos 1:25–26; 5:8, 13; 7:29; Lucas 4:35; 8:2)

Ang demonyo indi puwede *palayason* ukon *pagowaon* kon ini wala pa anay nakasulud kag kasunud sina nagpuyo sa *sulud* sang ginpaantos nga tawo.

Halin sa pag-usisa sang pinakaimportanteng pulong sa sining mga dalanon ini indi madudahan nga ang *daimonizomai* kag ang mga kaparerong kahulugan sini pirmi gid nagakahulugan sang pagsalakay kag pagkontrol sa lawas sang tawo sing isa ukon mas damo pa nga mga demonyo. Ang *daimonizomai* dapat indi gid badbaron sang “nademonyohan” tungud kay ini nagapawalay klaro sang pagkalin sa tunga sang paggahum sang demonyo kag sang pag-impluwensya sang demonyo. Ang paggahum sang demonyo indi gid dapat ikalibog sa ukon badbaron bilang pag-impluwensya sang demonyo.

Si Haring Saul kag ang Pag-impluwensya sang Demonyo

Isa sa labing kilala nga mga halimbawa sang pag-impluwensya sang demonyo makit-an sa salaysay sang Daan nga Katipan nahanungud kay Haring Saul. Ang iban nga mga komentarista nagagamit sini bilang isa ka kahimtangan sang tumuluo nga nagamhan-sang demonyo, apang walay tanda sang pag-istar sang demonyo sa bibliyanhon salaysay.

Sa tapos ginsikway sang Dios si Saul tungud sang iya ginpalawig nga pagkamalalison kag rebersiyonismo, nakaabot siya sa idalum sang kinaugalingong pag-ataki

sang demonyo. Dira sa 1 Samuel 16:14–16, 23; 18:10; kag 19:9, sa Hebreo nga mga pangtumod nagapakita nga si Saul wala gid naistaran sang demonyo. Sa kada salaysay ang demonyo “nag-abot sa,” (*‘al*), ukon “nag-abot kay,” (*‘el*), Saul kag nagpahadlok sa iya. Ini nga mga pangtumod mga lain sa Hebreo nga pangtumod (*be*), sa diin nagakahulugan “didto sa” ukon “sa sulud.” Apang, ang *be* wala sa bisan anong ara sa ibabaw nga mga dalanon. Dugang pa, ang demonyo wala gid ginlaragway subong sang “ginpalayas” kay Saul.

Samtang ang mga tumuluo puwede mangin sa idalum sang pag-impluwensya sang demonyo, indi sila puwede magamhan sang demonyo. Kon ang mga tumuluo sang Daan nga Katipan kaangay ni Saul nga wala permanente nahatagan sang gahum sang Balaan Espiritu indi gid magamhan sang demonyo, daw ano pa gid ka imposible para sa tumuluo sa Panahon sang Simbahan nga permanente nga naistaran sang Balaan Espiritu nga magamhan sang demonyo (1 Mga Taga-Corinto 6:19–20). Walay demonyo ang puwede makaistar sa lawas sang tumuluo sa Panahon sang Simbahan, tungud kay ang Dios Balaan Espiritu naghimo sini nga isa ka templo para sa pag-istar ni Kristo.

MGA ALAGYAN PAKADTO SA DEMONYONISMO

SA ANO BALANG PAMAAGI ANG ISA KA TAWO MANGIN MAHUYANG sa pag-impluwensya sang demonyo? Ang ginhalinan sining pagkahapos maataki nagadepende sa kabubut-on kag sa makasasala nga kinaiya. Ang manugengganyo sang makasasala nga kinaiya nagapuyo sa mga sulundan sang kailigbon: kailigbon sa gahum, materyalis-mong kailigbon, kailigbon sa kalingawan, kailigbon sa pakighilawas, kailigbon sa pagpanugot, kiligbon sa kemikal, kailigbon sa krimen, kailigbon sa sosyalan, kailigbon sa pakigkrusada, kailigbon sa pagpanimalus. Ang tawo puwede magpili sang bisan anong rota sang pagsulay agud makontento ang iya mga kailigbon. Dira sina nagadepende ang iya dalan pakadto sa kalaglagan: Ang kapaslawan sa wala natuman nga mga kailigbon nagaprodukto sang aligutgut nga nagahinog pakadto sa pagdumot kag, sunud sina, nagakatig-a pakadto sa pagkadimapakalma, pagka-

mabaluson, kag pagkamakahas. Halimbawa, ang pagdu-mot kag pagkamabaluson amo ang nagatulod nga mga puwersa nga basihanang sang mga ginahimo sang demon-yo nga pagpanghiwit, ang sinaunang relihiyon nga naga-simpon sang mga aspeto sang pagsimba sa diosdios, mis-tisismo, kag pagpanghiwit nga ginpagrabe pa gid tungud sang droga.

Ang iban nga katawhan mangin magmasako sa pag-himalad agud makaagum sang impormasyon kag giya ukon nagapanglaghap sang seguridad pinaagi sa ihibalo sa mga panghitabo sa palaabuton. Ang iban pa puwedeng magpanglaghap sang manugpagowa sang espiritu agud makabaton sang paglingaw tungud sang kamingaw pinaagi sa pagpaninguha nga maestorya ang nagbiya na nga hi-nigugma. Ining daw sa inosente nga mga pagpaninguha sa reyalidad nagasangkap sang aspeto para sa demon-yonismo. Ang iban nagapakamatarong sang ila pagsaw-saw subong isa ka makalingaw nga kalingawan lamang; ang iban pa gid seryosong nagapanghalughog para sa mga sabat sa makadisturbo nga mga pamangkutanon. Na-daya sang may pagkasatanas nga mga istrategiya ini nga katawhan nagatugyan sa impluwensya sang demonyo.

Isa sa labing naglapnag nga mga pamaagi pakadto sa pag-impluwensya sang demonyo amo ang pagsimba sa diosdios, pagpamakotpakot, nekromansiya, pagkaadik sa droga, ang kulto nga may kaangtanan sa kinatawo sang lalaki, mistisismo, kag astrolohiya. Ang kada isa sini nga mga pamaagi nalakip sa mga doktrina sang mga demon-yo. Ang impluwensya sang demonyo mangin ang tiliponan nga duug para sa paggahum sang demonyo sa ditumuluo. Ang tumuluo nga nagasako sa sini nga mga hilikuton maimpluwensyahan pa gid sang demonyo samtang ang mga doktrina sang mga demonyo nagasulud sa iya paminsaron

kag nagakontrol sang iya mga desisyon.

PAGSIMBA SA DIOSDIOS

Ang pagsimba sa diosdios, ang pagsimba sa bisan anong butang luwas sa Dios, nagasuklob sang dimaisip nga mga dagway—tungud sang daw sa dimakahalit nga mga simbolo kag imahen sa mga kahoy, mga sapat, kag mga representasyon sang natural nga kalibutan. Ang pagsimba sa diosdios nagasimba sa mga puwersa sang kinaiyahan kag nagahatag sang pagtahod sa hinimo-sang tawo nga mga butang.

Sa pagpahayag nga mangin-alamon, mga bu-angbuang sila, kag nagbaylo sang himaya sang dimadinulunton nga Dios sa imahen nga sa porma sang madinulunton nga tawo kag sang mga pispis kag sa may apat-ka mga tiil nga mga sapat kag nagakamang nga mga tinuga. Busa ginpatumbayaan sila sang Dios sa mga kailigbon sang ila mga tagiposoon sa kahigkoan, sa pagpakahuya sang ila mga lawas sa tunga nila. Kay ginbaylo nila ang kamatuuran sang Dios sa butig, kag nagsimba kag nag-alagad sa tinuga imbis sa Manunuga, nga amo ang dalayawon sa walay katubtuban. Amen. (Mga Taga-Roma 1:22–25)

Ang Balaan nga Kasulatan nagasulat sang madamong mga kahalimbawa sang pagsimba sa diosdios sa tunga sang mga pungsod nga nagapalibot sa Israel. Ini nagalakip sang pagsimba sang Canaanhon kay Baal kag kay Ashe-

rah (Deuteronomio 29:17; Mga Hukum 2:11–13; 3:7) kag ang Filistinhon nga pagsimba kay Dagon, ang isda nga dios (Mga Hukum 16:23; 1 Samuel 5:1–7).²⁹ Karon nga panahon, ang Asyatiko nga mga relihiyon nagatanyag sang buhi kag walay kinabuhi nga mga laragway sang diosdios, nga nagarepresenta sang ila sarisari nga mga panteyon.

Ang makasululay nga siud sang pagsimba sa diosdios nagalakip sang pagsimba sa mga imahen, ang pagsimba sa mga katigulangan kag bagani, ang bastos nga mga seremonya sang kulto nga may kaangtanan sa kinatawo sang lalaki, subong man sa indi gid mahawiran nga mga porma sang pagsimba sa diosdios subong sang pagsimba sa kaugalingon, kahimtangan, gahum, kag kuwarta (Mga Taga-Colosas 3:5). Sa kada henerasyon ang pagsimba sa diosdios nagabuyok sang matutum nga mga sumulunod sa tagsa ka ginsakupan, nagaimbita sang demonyonismo nga negatibong nagaapekto sang lawas kag kalag. Ang pagsimba sa diosdios amo ang espirituhanong pagpanginlalaki, pagkadimatutum sa Ginoo, kag nagadugang sa divine nga paghukum kon ang nagakaigo nga katawhan sa isa ka pungsod nagatugyan sa pagpangdaya sini.

“Kag Ako [ang Ginoo] nakakita nga tungud sang mga pagpanginlalaki sang dimatutum nga Israel, ginsikway kag ginhatagan siya sang dokumento sa pagbulagay, apang ang iya maluibon nga utod nga babayi nga si Judah wala nahadlok; kondi naglakat siya kag nagpakahilawason man. Kag natabo nga tungud sang pagpatuyang sang iya pagkamahilawason, sa sina gindagtaan niya ang duta kag nakahimo

29. Tan-awa ang mga pahina 84–90.

sang pagpanginlalaki sa mga bato kag mga kahoy [pagsimba sa diosdios].” (Jeremias 3:8–9)

“Gani ang inyo mga halaran mangin mamingaw, kag ang inyo halaran nga ginsunugan sang insenso pagagub-on; kag ihaboy Ko [ang Ginoo] ang inyo pinatay nga mga tawo sa atubangan sang inyo diosdios. Kag ihalid Ko man ang patay nga mga lawas sang mga anak sang Israel sa atubangan sang ila mga diosdios; kag iwas-ag Ko ang inyo mga tul-an sa palibot sang inyo mga halaran. Sa tanan ninyo nga mga puluy-an, pagawagwagon ang mga siyudad kag ang mataas nga mga duug magmamingaw, agud nga ang inyo mga halaran mawagwag kag magmamingaw, ang inyo mga diosdios maboong kag mag-untat, ang inyo halaran nga ginasunugan sang insenso malaglag, kag ang inyo mga kinabudlayan mapanas.” Ezequiel 6:4–6)

Ang pagsimba sa diosdios amo ang pundasyon para sa demonyonismo kag ang palibot para sa pagpakig-angot sa mga demonyo. Ang palibot sang demonyo tuso nga nagagumon sang mga kinabuhi sang madamong wala makatalupangud nga ang mga demonyo nagagamit sang pagsimba sa diosdios agud engganyuhon ang luyag nga mga alagad. Ang unang duha sa Napulo ka mga Sugo nagadumili sa pagguba sang pagsimba sa matuud nga Dios.

“Indi ka maghuput sang iban nga mga dios sa atubangan Ko. Indi ka maghimo para sa imo

kaugalingon sang diosdios, ukon kaangay sang bisan anong butang nga ara sa ibabaw sang langit ukon sa idalum sang kalibutan ukon sa tubig sa idalum sang kalibutan. Indi ka magsimba sa ila ukon mangalagad sa ila; kay Ako, ang GINOO nga imo Dios, maimon nga Dios, nga nagapaduaw sang kalautan sang mga amay dira sa mga anak, sa ikatatlo kag sa ikaapat nga mga henerasyon sa yadtong nagadumut sa Akon.” (Exodo 20:3–5)

Ang hayag nga pagpahayag sang pagsimba sa diosdios pirmi gid naunahan sang panghunahuna sang pagsimba sa diosdios nga mapasipalaon nga nagahalili sang iban nga aspeto sang kinaiyahan, sang iban nga perpekto, ukon sang iban nga persona para sa Dios (Mga Taga-Roma 1:25).

Ang pagsimba sa diosdios wala gindumili sa sinauna nga mga kultura ukon sa mga ditumuluo. Bisan ang mga tumuluo nagumon sa sining kalautan. Sa Exodo nga henerasyon madamong mga tumuluo ang nagtugyan sa pagsimba sa bulawanong tinday nga baka. Ang mga Israelinhon nagtubogtubog sa pagsimba sa diosdios samtang si Moises wala sa ila kampo nga nagabaton sang mga sugo halin sa Dios didto sa Bukid sang Sinai (Exodo 32).

Sa tapos sang kuwarenta ka adlaw didto sa bukid, si Moises wala pa nakabalik. Ang katawhan nahadlok kag nadulaan sang pasensya, nagapamangkutanon kon bala makabalik pa siya. Ginbilinan ni Moises ang iya utod nga si Aaron nga mangulo apang kay wala ang iya kinaugalingong pagpamuno, ang awtoridad naguba. Ang rebelde nga mga Israelnon maawayon nga nagpamilit sa kay Aaron nga: “Dali diri, himoi kami sang dios, nga magauna sa amon” (Exodo 32:1). Sa indi madugay sang wala pa

inang importanteng adlaw malinong sila nga nagpauyon nga magsunud sa kasugoan sang Dios (Exodo 19:8). Apang karon, sa klarong kamatayon ni Moises, ang bug-os nga pagkamatutum gulpi lang nalipatan. Nagbalik sila sa pagsimba sa diosdios sang Egypt para sa kasadyahan.

Si Aaron matinguhaon nga nagpauyon sa ila mapasipalaon nga pagpamilit. Ang katawhan matinguhaong nag-amot sang ila mga bulawan nga alahas agud nga makaporma siya sang isa ka bulawanong tinday nga baka (Exodo 32:2–5, 24). Upod sa diosdios nga nakompleto na, ang katawhan nagtilindog sa pagsininggit.

“Amo ini ang inyo dios, O Israel, nga nagpagowa sa inyo halin sa duta sang Egypt.” (Exodo 32:4b)

Sa pagkakita sang ila paghimulat, si Aaron nagpatindog sang halaran sang tinday nga baka kag nagpahayag sang isa ka relihiyosong piyesta, nga nagsangko sa pinataka nga paghinugyaw, mapasipalaon nga paghinubog. Ang Dios namahog nga gub-on ang tanang katawhan tungud sang ila pagsimba sa diosdios. Ang sinsero nga pagpatunga ni Moises lamang ang nagpreserba sang mga Israelinhon halin sa kasingkal sang Dios kag sa gilayon nga pagpapas (Exodo 32:9–14). Bisan pa sina, tatlo ka libo ang nagkalamatay pinaagi sa sala padulong sa kamatayon tungud sang ila pagsimba sa diosdios (Exodo 32:28).

Ang sulundan sing kapaslawan sang Israel nga nangin perpektong halimbawa sang kapahamakan tungud sang bulawanong tinday nga baka nagsugod sa negatibong kabubut-on sa Pulong sang Dios niyan subong sang ginpahayag. Ini nga sulundan ginkopya sa mga kinabuhi sang unudnon nga mga tumuluo sa karon nga panahon. Ang

rebersiyonismo, espirituhanong pagkagaruk nga nangin kabangdanan sang pagpatumbaya ukon pagsikway sing doktrina sang Bibliya, nagaresulta. Ang Dios nagdisenyo sang kalag nga pagakontrolon pinaagi sa nametabolisar nga doktrina sang Bibliya sa idalum sang pagpuno sang Balaan Espiritu.³⁰ Ang rebersiyonista nagahimo sang balatyagon imbis sang doktrina nga iya basihan para sa pagkinabuhi. Ining mabinatyagong pagribuk nagahimo sang isa ka dios nga balatyagon. Si Satanas nagapangagaw sini nga oportunidad nga makasulud sa bakante sang kalag nga nahimo sang negatibo nga kabubut-on pinaagi sa dimatuud nga doktrina kag malaut nga mga ideya. Ang pagpanalakay sa kalag pinaagi sa doktrina sang mga demonyo halin sa ginsakupan nga kadudulman ni Satanas (Mga Taga-Efeso 5:8; Mga Taga-Colosas 1:13) nagaprodukto sang temporaryong pagkadula sang pagpamatyag sang kalag, nagabulag sang hunahuna dira sa kamatuuran. Ang padayon nga pagsikway sang doktrina nagapatig-a sang kalag pinaagi sa pinalian kag ang mga salin nga doktrina madula. Tungud sang kamatuuran nga temporaryong nadula sa kalag, ang rebersiyonistang tumuluo nagakahulog sa kinatapusang halintang sang rebersiyonismo—ang baliskad nga proseso sang rebersiyonismo.³¹

30. Ang metabolismo ginkuha halin sa klasikong Griyego nga pangalan (*metabole*) nagakahulugan “pagbag-o sang dagway” ukon “pagbaylo sang porma.” Sang ang pagkaon nakaon na, ang lawas sang tawo nagabaylo sini sa sustansya para sa lawasong pagtubo kag nagakuha sang makadaot nga mga basura. Pinaagi sa pagkapareho, sang ang doktrina sang Bibliya, ang espirituhanong pagkaon, ‘nakaon na’ sa idalum sang pagpuno sang Balaan Espiritu, ini nagbaylo sa pagkaon para sa espirituhanong pagtubo kag magkuha sang tawhanong palanan-awon sa kinabuhi sang Kristohanon (Jeremias 15:16a).

31. Ang rebersiyonista nagapanaog halin sa walo ka mga halintang sang espirituhanong pagkaus-us: (1) pagsabat kag pagkaawat; (2) pagkataranta sa pagpanghalughog para sa kalipay; (3) Operasyon Bumerang; (4) mabinatyagong pagribuk sang kalag; (5) permanenteng pagkanegatibo sang kabubut-on; (6) temporaryong pagkadula sang pamatyag sang kalag; (7) pinalian sang kalag; (8) baliskad-nga proseso sang

Dira sa baliskad-nga proseso sang rebersiyonismo, ang kompletong pagkabaliskad ukon pagkadula sing talaksan sang kamaayo sang doktrina nagakompleto sang serye pakadto sa pagkagaruk. Ang mga pagpalangga kag mga pagkatampad matuis gid kaayo agud nga ang rebersiyonista nagasikway sang matuud nga natungdan sang gugma pabor sa sinang tanan nga kalautan kag makaguluba, Sa kinatapusan, nagatalikod siya sa iya gugma para sa Dios. Sa sini nga kahimtangan sang pagtalikod sa ginatoohan nagatugyan siya sa pagsimba sa diosdios, ang maathag nga pagpakita sang pag-impluwensya sang demonyo sa tunga sang mga tumuluo.

Sa tapos sang Pangbug-os Kalibutan nga Gira II, ang iban nga tinawo sang militar nga nadestino sa bug-os nga Asya nagbalik sa United States nga nabihag sang Sidlanganong mistikong relihiyon kag kultura. Tungud si-ning pinasangkad nga mistikong pamatyag, ang bag-ong pagpaumod para sa pagsimba sa diosdios amat-amat nagbutwa. Ang mga konsepto sa pagsimba sa diosdios dali lang kaayo nakasugod magsulud sa Kristohanong pagsimba kag ginahimo. Ang mga ideya halin sa Sidlanganong mga relihiyon, subong sang 'ang tanang mga relihiyon amo ang mga alagyan pakadto sa Dios,' nangin kinabatasan na lang.

Ang Asyanong mga relihiyon, nga nag-ulipon kag nag-paimol sa mga sumulunod sa ila kaugalingong mga duta, nabantog pa gid sa bug-os nga United States. Ang partikular nga mga Amerikano nagbaylo sang ila Kristohanong panublion—ang solo nga ginhalinan sang kahilwayan, kasuwagan, kag paglaum—para sa pagkaulipon, pagkaimol, kag sa pagkawalay paglaum sang Sidlanganong mga re-

lihiyon.

Sa nagligad nga tinion ang aton pungsod ara sa nagapanguna nga posisyon sang pagpadala sang mga misyonero agud magpalapnag sang pagka-Kristohanon sa iban nga mga pungsod. Karon ang mga Katundanon nagdina-guso sa relihiyosong mga pagbiyahe pakadto sa mga mecca sing pagsimba sa diosdios agud magtoon sang Sidlanganong mistisismo. Ang maimpluwensya nga mga manunudlo nagbiyahe sa United States sa pagpalapnag sang mga doktrina sang mga demonyo samtang ang kamatuuran sang Dios nagapabilin nga wala ginaspak kag ginsikway.

Ang Balaan nga mga Kasulatan nagapatunda sang nagapadayon, tuso, nga kapahamakan sang pagsimba sa diosdios, mga nagamando sa mga tumuluo sa pagpahamulag sang ila mga kaugalingon sa tanang mga porma sang sining mga kalautan. Bisan nga ang mga diosdios subong wala gid kondi kahoy ukon bato, sila nagarepresenta sang mga demonyo. Ang mapanimbahon sa diosdios nga mga relihiyon nagapauswag sang mga doktrina sang demonyo. Ang mga ditumuluo nga nasiud sa pagsimba sa diosdios nagsimba sa mga demonyo sa wala gintuyo kag napeligro sa paggahum sang demonyo.

Gani, mga hinigugma ko, likawi ang pagsimba sa diosdios. . . Niyang ano bala ang buot ko silingon? Nga ang butang nga nahalad sa mga diosdios amo ang bisan anong butang, ukon inang diosdios amo ang bisan anong butang? *Indi*, apang *nagasiling ako* nga ang mga butang nga ginahalad sang mga Hentil, ila ginahalad sa mga demonyo, kag indi sa Dios; kag indi ko luyag nga mangin mga umalambit kamo

sa mga demonyo [pinaagi sa pagsimba sa diosdios]. Indi kamo makainum sa kopa sang Ginoo kag sa kopa sang mga demonyo; indi kamo makaambit sa lamesa sang Ginoo kag sa lamesa sang mga demonyo. (1 Mga Taga-Corinto 10:14, 19–21)

Ukon ano bala ang pagsinanto sang templo sang Dios sa mga diosdios? Kay kita amo ang templo sang buhi nga Dios; subong nga ang Dios gid nagsiling,

“MAGAPUYO AKO SA ILA KAG MAGAPAKIG-UPOD SA ILA;

KAG AKO MANGIN ILA DIOS, KAG SILA MANGIN AKON KATAWHAN.

Gani, GOWA HALIN SA TUNGA NILA KAG MAGBULAG,” nagasiling ang Ginoo.

“KAG INDI MAGTANDOG KON ANO ANG DIMA-TINLO;

Kag pagabatonon Ko kamo.” (2 Mga Taga-Corinto 6:16–17)

PAGPAMAKOTPAKOT

Indi kamo magkaon sang *bisan anong butang* nga may dugo pa, kag indi man maghimo sang pagpamakotpakot ukon pagbinabaylan. (Levitico 19:26)

“Dapat walay makit-an bisan sin-o sa inyo nga nagahimo sa iya anak nga lalaki ukon sang iya anak nga babayi sa nga nagapaagi sa kalayo,

ang nagagamit sang pagpamakotpakot, ang nagahimo sang pagbinabaylan, ukon ang nagapakahulugan sang mga palatandaan, ukon sang pagpanghiwit.” (Deuteronomio 18:10)

Ang pagpamakotpakot amo ang pagpaninguha nga makit-an na nga daan ukon malagpatan ang palaabuton nga mga panghitabo ukon madiskubrihan ang ihibalo nga kasami pinaagi sa pagpakahulugan sang mga palatandaan ukon pinaagi sa bulig sang sobra pa sa natural nga mga gahum. Ang abilidad sa pagkakita sang dimakit-an, panghimalad, pagpanghalughog sang dimakit-an, kag ang pagpakita sang personalidad kag abilidad sang pag-inoino amo ang paagi sang komunikasyon sang manugpakot.³² Ang Dios klaro nga nagadumili sa pag-intra sa subong nga mga ginahimo.

“Kay ang pagkarebelde subong sang sala sa pagpamakotpakot,
Kag ang pagkabatinggilan subong sang pagkamalaut kag pagsimba sa diosdios.” (1 Samuel 15:23a)

Ang pagkainteresado kaayo sa paghimalad kag sa mga manughimalad nagapamatuud sang kadalag-an sang pagpamakotpakot bilang isa ka may pagkasatanas nga pahito agud sa pag-awat sang katawhan sa plano sang Dios. Ang pagkainteresado puwede mag-umpisa subong ang inosen-teng pagkamausyoso: ang pagbasa sang horoskopyo sa adlaw-adlaw nga diyaryo, pagtawag sa

32. Ang pagpakita sang personalidad kag abilidad sang isa ka tawo nagapamakotpakot sang mga pagkamatuud nahanungud sang butang ukon sang tag-iya pinaagi sa pagpakig-angot ukon sa pagkalapit sini sa isa ka butang.

direktang telepono sang manughimalad, paghampang sang Quija® board ukon tarot nga mga baraha. Ang pagkabantog sang Sidlanganon nga mga relihiyon kag mga ideya nakahimo sang pagpamakotpakot nga mas mabaton pa gid. Ini kag ang iban pa nga dugay naginpunggan nga aktibidad sang paglingawlingaw sang demonyo nagagowa kon kaisa kaangay sang higko nga nagalutaw sa sapa nga mangitlog sang sobra kadamo nga ginahimong kalautan nga ginsa-way sa Balaan nga Kasulatan.

“Indi kamo magdangup sa mga manugpagowa sang espiritu ukon mga espiritista; indi sila pagpangitaa agud mahigkoan nila. Ako amo ang GINOO nga inyo Dios.” (Levitico 19:31)

“Karon ang lalaki ukon ang babayi nga manugpagowa sang espiritu ukon espiritista siguradong patyon. Pagabatohon sila sang mga bato, sila ang responsable sang ila kamatayon.” (Levitico 20:27)³³

Ang Dios nagpahayag pinaagi sa tagna sang mada-mong palaabuton nga mga panghitabo, apang sa Iya kinaalam naghawid Siya sang partikular nga impormasyon sa katawhan (Deuteronomio 29:29). Bisan nga ang Bibliya nagasangkap sang masangkad nga pinta sang palaabuton, ang Dios naghatag sang bug-os nga ihibalo nga aton ginakinahanglan agud makasulud sa kinaugalingon kag permanente nga relasyon sa Iya. Ang Bibliya nagasaysay

33. Ang silot sa kamatayon sang mga manugpagowa sang espiritu nangin parte sang Kasugoan ni Moises nga gintuyo para sa pagdumala sang pungsod Israel kag indi na puwede ipatuman sa Panahon sang Simbahan.

sang tagsa ka rekomendasyon, tagsa ka palatukuran nga ginkinahanglan para sa pagkinabuhi sa Kristohanong kinabuhi. Apang, bisan pa sining perpekto nga mga pagsangkap, ang mga pagpaninguha agud makit-an na nga daan ang palaabuton pinaagi luwas sa yadtong napahayag na sang Dios nagapadayon sa pagpanghaylo sang katawhan. Ang palaabuton pinakamaayo pa gid kon pabay-an lang sa mga kamut sang Ginoo.

Ang Pagpanghiwit sang Taga-Babylonia

Sa tapos sang Inaway sa Carchemish, samtang nagalagas sa nagapalagyo nga nagkarabilin sang Ehiptohanong kasundaluhan, si Nebuchadnezzar gulpi nag-abot sa makadalayaw nga siyudad sang Jerusalem (Daniel 1:1). Nagduhaduha siya: Kon magpadayon bala siya sa paglagas ukon kibunon ang Jerusalem?

“Kay ang hari sang Babilonia nagatindog sa ginsang-an sang dalan, sa ulohan sang duha ka mga dalan, agud maggamit sang pagpamakotpakot; gin-uyog niya ang mga pana, nagakonsulta siya sa panimalay sang mga diosdios [*teraphim*], nagatan-aw siya sa atay.” (Ezequiel 21:21)

Agud mabuligan siya sa paghimo sang desisyon si Nebuchadnezzar nagdangup sa tatlo ka mga tipo sang pagpamakotpakot: pagpalagpat pinaagi sa pana, pagkonsulta sa *teraphim*, kag pagtan-aw sa atay sang hinalad nga sapat. Nakombinse siya sa isa ukon sang isa pa nga siguradong magatudlo sang dalan. Ang tagsa ka pamaagi

nagalakip sang aktibidad sang demonyo.

Sa paghimo sang pagpalagpat pinaagi sa pana, ang bag-ong nagainaw kag nagasidlak nga mga pana, nga namarkahan sa espesyal nga pamaagi, gin-pilak sa hangin. Ang ginmarkahan nga mga pana nahulog sa duta, nga nagatudlo pakadto sa Jerusalem. Sa gihapon ang “hari sang Babilonia” nagduhaduha. Nangita siya sang dugang nga komfirmasyon halin sa magamay, madaladala nga diosdios, ang *teraphim*, nga nagarepresenta sang iya mga diosdios sa panimalay. Sang nakonsulta na ini nga mga diosdios, ang mga demonyo nagpasiguro sa iya pinaagi sa ginpakita nga palatandaan agud mag-abante didto sa Jerusalem.

Bisan ini wala nakakombensi kay Nebuchadnezzar. Para sa kinatapusan nga kasigurohan nagdangup siya sa pagtan-aw sa hitsura sang atay, ang paggamit sang atay sang sapat agud mapat-ud ang palaabuton. Ang ritwal nga pagsaot ginhimo palibot sa manok ukon sa iban pa nga sapat. Kon abi paagi sa manok, ginlubag ang liog sini kag ang lawas sini ginpihak agud ang atay mahulog sa duta. Ang manugpakot niyan magaluhod pahapa kag ukayon sang iya tudlo ang parte sang lawas. Gin-usisa niya ang pagkapor-ma kag ang posisyon atay, nagahulat sang giya halin sa ila pagano nga dios. Ining kinatapusang direktiba nagkombensi kay Nebuchadnezzar nga untatan ang paglagas sang mga Ehiptohanon kag ang pagkibon sang Jerusalem. Ini nga desisyon nakabase sa aktibidad sang demonyo pinaagi sa pagpamakotpakot.

Ang mga Pakot sang Manughimalad

Sadtong ika-anum nga siglo B.C. ang hari nga ginhi-

nganlan Croesus amo ang ulihi kag labing nabantog nga manugdumala sang Lydia. Ara karon sa Turkey, ang Lydia nagsangkad halin sa magamay nga ginharian pakadto sa gamhanan nga emperyo sa tapos ang pagkapukan sang mga Hetite. Sardis, ang punong siyudad, nangin kilala tungud sang pagkamatahum sini kag sang kasugiran nga kamanggaran. Ang Croesus, nga manggaranon labaw pa sa panamguhanon, ginkilala sa publiko tungud sang orihinal nga paghimo sang sensilyo nga kuwarta bilang ang palaagihan sang pagbinaklanay.

Sang ang mga kadaugan ni Cyrus the Great sang Persia nagsugod sa pagpamahog sang pagpangibabaw sang mga Taga-Lydia, si Croesus, nangin dimapahamtang. Nagdalidali siya paalyado sang iya kaugalingon sa kay Amasis II sang Egypt kag kay Nabonidus sang Babilonia. Apang ini nga mga pag-alyansa wala makasangkap sa iya sing pagbatyag sang siguridad. Nagpangita siya sang laygay sa labaw pa sa natural nga mga ginhalinan agud magbulig sa iya sa paghimo sang mga desisyon.

Ang unang ginhimo ni Croesus amo ang pagpat-ud kon sa diin nga mga ginhalinan sang pagpamakotpakot ang tama. Nagpadala siya sang mga sinugo sa sarisari nga mga templo sang pagano sa bug-os nga duta. Ang iya mahinalungong naisip nga plano nagtawag sang dululungan nga mga paghulag sa parte sang iya mga mensahero. Isa ka gatos ka tuig sa tapos nila mabaton ang sugo sa ila, ang kada isa sang mga manugdul-ong dapat magsulud sa partikular nga templo kag magpamangkot sang, “Ano bala ang ginahimo ni Croesus, ang Hari sang Lydia, sa karon nga panahon?”

Sa gintalana nga oras, si Croesus ayhan didto na baybayon. Mahinalungon niya nga ginpaksipaksi ang bao kag ang tinday nga karnero kag dason ginpabukalan

sila sa saway nga kaldero nga may hugot nga saway nga taklob. Kon sa diin man nga templo ang labing sakto nga nagalaragway sa sining tumalagsahong harianon nga pamatasan pagakabigon nga ang labing masaligan sa mga manugpakot.

Subong sang gindahum sang hari, ang mga templo nagkompetensya sa kada isa para sa harianong pagpasulabi. Ang apela sa kada manugpakot naglakip sang komplikadong ritwal kag mysteryosong pagyamyam. Ang manugpakot sang Delphi lamang ang naglaragway sing eksakto sang kon sa diin ang hari bisan sang wala pa ang manugdul-ong nagpamangkot sang importante kaayo nga pamangkutanon. Si Pythia, ang nagamhan-sang demonyo nga babaying pari, nag-anunsyo nga:

Puwede ko maisip ang mga balas, kag matakus ko ang kadagatan; may mga dalunggan ako para maghipos, kag nakahibalo kon ano ang ginapakahulugan sang apa nga tawo; Tanawa! sa akon pamatyag may nanimahong bao nga naputos sa iya alukaba nga ginapabukalan karon sa kalayo, nga may unud sang tinday nga karnero, sa sulud sang kaldero, saway ang idalum nga sudlanan, kag saway ang taklob sa ibabaw sini.³⁴

Nasadyahan, ang manugdul-ong nagdalidali sa pagbalik agud idul-ong ang iya mensahe sa hari. Sa pagkabati sang anunsyong, si Croesus nakahibalo dayon nga nakit-an na ang tama nga manugpakot. Sa liwat, nagpadala siya sang mga

34. Ginbadbad halin sa Herodotus, *The Persian Wars*, Book I, trans. George Rawlinson (New York: The Modern Library, Random House, 1942), 25.

sinugo pakadto sa Delphi. Nag-abot sila nga kargado sang malahalón kaayo nga mga dulot nga gintuyo bilang isa ka matahum kaayo nga halad sa dios sang Taga-Delphi. Ang dumaan nga mga manalaysay nagsugid sang halad nga tatlo ka libo nga mga baka, nagainaw-inaw nga mga kunop kag harianong mga tsaliko, dalagko nga mga suludlan sang pilak kag bulawan, mga tinapi sang malahalón nga mga metal—maluho nga mga dulot nga makapasurprisa bisan kay Herodotus, nga nakakita sa ila sa naglabay nga isa ka siglo didto sa Delphi.

Ini nga mga manggad, ginpaminsar ni Croesus, nga igabutang sa mga kalayo sa ibabaw sang madamo kaayo nga gatong pamaylo para sa sabat sa sining importante kaayo nga pamangkutanon: Ang Lydia bala mag-ataki sa mga Taga-Persia? Ang sabat nagbalik halin sa Delphi: Kon si Croesus magtabok sa Suba sang Halys, mapiyerde niya ang makusganon emperyo. Nasayup sa paghangup si Croesus sa sining diklaro nga laygay sa mangin isa ka saad sang kadalag-an. Ang mga kasundaluhan ni Croesus nagmartsa patabok sa dulunan. Sa pagkamatuud, ang demonyo nangin tama sa iya pakot: ang pag-ataki ni Croesus sa kay Cyrus nagpiyerde sang makusganon nga emperyo—ang iya kaugalingon.

Ang kapareho nga panghitabo may kaangtanan nahanungud sa Romanhong Emperador nga si Trajan.

Si Emperador Trajan naghimo sang kaangay nga pagpanginahanglan sa manugpakot sang Heliopolis pinaagi sa pagpadala sang selyado nga sulat sa diin nagkinahanglan siya sang sabat. Ang manugpakot nagsabat pinaagi sa pagpadala sa emperador sang isa ka gamay nga blangkong papel nga ginpilo kag ginsel-

yohan sing maayo. Si Trajan natingala sang nakita ang sabat sa perpektong paghinangpanay sang surat nga ginpadala, nga walay sulud kondi blangko nga papel.³⁵

Ini nga mga ilustrasyon sang pagpamakotpakot halin sa dumaan nga kasaysayan may moderno nga mga katumbas. Sang ang bisan sin-o, bisan pa man inosente, naga-bisita sang manughimalad, bisan pa kon nagalaki sang pagbasa sang mga palad, tarot nga mga baraha, ukon mga dahon sang tsa, ang pagpanawag sang mga demonyo posible. Kon ang pagpamakotpakot nakapakot sing sakto sang palaabuton, ang mga demonyo nagapanghikot. Sigurado nga indi tanan nga pagpamakot nagapakita sang pagkanagamhan sang demonyo; madamo sining binuang nga pagsinawsaw ayhan wala gid pulus kondi ang walay paghalong nga pagpangdaya ukon tuso nga pagpameke. Apang yadtong mga nagaintra sa pagpamakotpakot mga nagapangamigo sa posibleng pagkahulog sang buut sa demonyo.

Kon ang katawhan magdangup sa pagpamakotpakot bag-o maghimo sang mga desisyon, mahapos sila mduktan sang pag-impluwensya sang demonyo ukon sang paggahum sang demonyo. Ang pagpamakotpakot bug-os nga pagpalawig sang panghiwit kag pagsimba sa diosdios. Ang sinangkapan sang mga demonyo, amo ini ang estrik-tong ginadumili sang Dios.

Sang wala pa makompleto ang kanon sang Balaan nga Kasulatan, ginpahayag na sang Dios ang Iya pagbuut pinaagi sa mga damgo, mga panan-awon, kag tagna. Karon

35. Ginbadbad halin sa John L. Nevius, *Demon Possession and Allied Themes* (1894; reprint, Grand Rapids: Kregel Publications, 1968), 296.

nga panahon ang Dios nagapakighambal pinaagi lamang sa Iya nasulat na nga Pulong. Ang divine nga pagtuytuy nagahalin sa doktrina sang Bibliya nga ara sa kalag.³⁶ Ang Bibliya amo “hunahuna ni Kristo” (1 Mga Taga-Corinto 2:16) kag ang doktrina amo ang imo proteksyon batok sa mga kalautan sang pag-impluwensya sang demonyo.

NEKROMANSIYA

Ang nekromansiya nag-umpisa sa duha ka Griyegong mga pulong: (*nekros*), nga nagakahulugan “patay,” kag (*manteia*), nga nagakahulugan “pagpamakotpakot.” Ang nekromansiya amo ang pagpakot sang palaabuton pinaagi sa kuno pagpakig-angot sa patay. Ang mga manughimo sang nekromansiya amo ang mga manugpagowa sang espiritu nga amo yadtong ginaestorya sang mga demonyo, mga manugpatunga sa pagpakig-angot sa kalibutan sang espiritu para sa iban.

Isa sa labing dumaan nga mga relihiyon amo ang espiritismo, kasami nga gintawag espirituwalismo sang mga sumulunod nga naghandum maghatag sini sang dagway sang relihiyosong pagkatalahuron. Ang ginhalinan sang modernong espiritismo puwede masubay sadtong 1847 sang si Kate kag Margaret Fox, ang duha ka pamatanon nga mga anak nga babayi sang Methodist nga ministro, nag-imbento sang isa ka sistema sang mga pagtuktuk kag mga paghampak agud magpakig-estorya sa ginakunokuno nga espiritu nga nagapuyo sa ila balay didto sa katundanon nga estado sang New York. Samtang ang pulong sang ila pagkilitaay naglapnag, ang mausisa kag patipatihon

36. Thieme, *Diosnon nga Pagtuytuy* (2015).

nag-abot agud makasaksi sining kuno pakig-angot sa espiritu sang patay. Sa paglabay sang duha ka tuig, si P.T. Barnum nagpaobra sa mga mag-utod nga babayi nga sang ulihi nakaagum sang malain nga reputasyon sa bug-os kalibutan.³⁷ Sadtong 1888 ang Fox nga mga mag-ulutod nga babayi sang ulihi nag-ako sang pagpangdaya, apang ang ila mga sumulunod nagpabilin nga wala makombensi.

Ang kainteresado sa kalibutan sang espiritu kag sang labaw pa sa natural nagapamunga sang mga katilingban kag mga asosasyon nga dedikado sa pagtoon sang psychic nga tumalagsahong panghitabo.³⁸ Ang National Spiritualist Association sang United States nagbalita sang 126,000 ka nagpamiembro sadtong 1863 nga nagdamo sa 228,000 mga espiritista sadtong 1945.³⁹ Sadtong pagkatapos sang-Bug-os Kalibutan nga Gira II ang pila ka dalagkong mga unibersidad sa America, lakip ang Duke kag Stanford, nakapatukod sang mga departamento agud mag-usisa sang psychic kag labaw pa sa natural nga mga panghitabo nga nagalaum sa pagtukod sang ila pagkalehitimo. Apang bisan pa sina, ang iban maathag nga nagbuyagyag sang huwad nga mga deklarasyon.

Pagkadamo sang modernong Espiritismo ang nabuyagyag na sang masaligan nga mga propesyonal subong pangdaya. Ang klasikong pagbuyagyag amo ang pinaagi kay Houdini kag Dunninger (*Magic and Mystery*, New York: Weathervane Books, 1967). Ang iban nga mga

37. Ruth A. Tucker, *Another Gospel* (Grand Rapids: Zondervan, 1989), 321–22.

38. Ang iban sini mnagalakip sang International General Assembly spiritualists, ang Nationalist Spiritualist Alliance sang United States, ang National Spiritualist Association of Churches, ang British Society of Psychical Research.

39. Jan Karel Van Baalen, *The Chaos of Cults* (Grand Rapids: Eerdmans, 1962), 33.

pagbuyagyag nagalaki sinang sadto anay “psychic” M. Lamar Keene (*The Psychic Mafia*, New York: St Martin’s Press, 1976) kag ang magkasugpon nga imbestigasyon sang isa ka Kristohanong manugbulong, si Paul Meier, kag ang Kristohanong salamangkero, si Danny Korem (*The Fakers*, Grand Rapids: Baker Book House, 1980).

Apang bisan pa sina, indi tanan nga psychic ukon espiritismong tumalagsahong panghitabo puwede mabuyagyag subong pangdaya. May ara isa ka espirituhanong aspeto nga indi puwede bale-walaon. Ang tunay nga mga espiritista nagakuha sang ila gahum halin sa isa nga ginatawag sa Bibliya “ang nagangurob nga leyon” nga nagapanglaghap “kon sin-o iya puwede matukob” (1 Pedro 5:8), nga amo si Satanas.⁴⁰

Karon nga panahon, Ang New Age nga kahulagan nagpabantog sang nekromansiya sa idalum sang terminolohiya nga *pagpakighambal*. Ang kinaugalian nga mga porma sang nekromansiya kasami amo ang pribadong sesyon sa pakig-estorya sa mga espiritu sa diin ang manugpagowa sang espiritu nagapaninguha sa pagpakig-angot kag pakig-estorya sa patay. Sa pagkalain, ang pagpakighambal nagalaki sang manugpagowa sang espiritu ukon manugpakighambal nga nagatugot sa espiritu nga gamhan ang iya lawas kag maghambal sang direkta sa manugpamati. Kasami ini nga mga aktibidad matabo sang

40. Ginbadbad halin sa Walter Martin, *The Kingdom of the Cults* (Minneapolis: Bethany House, 1985), 228.

wala pa ang madamong mga grupo sang katawhan nga nagabayad sang dako nga mga kantidad sang kuwarta tungud sa laygay nga ila mabaton.

Ang iban nga mga manugpakighambal makabaton sang sobra gid nga pagtalupangud sa aton kultura. Ang ila mga pakot kag laygay ginapangita sang mga politiko, mga bantog sa hampang, mga manugpalingaw, kag mga lider sa negosyo. Ang apela sa pagpakig-angot sa patay amo ang pagpakunokuno nga gingamit ni Satanas kag sang iya mga demonyo agud sa pagpreparar sang isa ka nasakupan sa sini nga kalibutan. Ang paghimo sang nekromansiya nangin isa sa mabaskog nga pag-ataki sang demonyonismo sa aton henerasyon. Ang dikalibutanong mga linalang nga nakapakig-angot sa mga manugpagowa sang espiritu wala pirmi nagadeklara nga mga espiritu sang patay. Ang iban nagapresenta sang ila mga kaugalingon bilang tagagowa sa kalibutan, mga anghel, mga diosdios sang dumaan nga mga relihiyon ukon 'nagpanaog nga mga agalon.' Yadto bala ang nagahimo sang sesyon sa pakig-estorya sa mga espiritu kag nagapakighambal sa mga espiritu matuud gid nga nagapakig-angot sa patay? Sigurado nga wala! Sa pagkamatuud, ang kuno gintawag nga mga manugpagowa sang espiritu amo ang bisan diin sini mga panonto ukon sa pagkamatuud nagapakig-angot sila sa mga demonyo apang indi gid sa patay. Sang ang maimpluwensya nga mga karakter nagasunud sa ila laygay, yadtong ila ginaimpluwensya amo ang indi direkta kag wala gintuyo nga naapektohan kag nagiyahan sang mga doktrina sang mga demonyo.

Ang katawhan nga nadaog sang kasubo kon kaisa na-gaangkon sang mabaskog nga handum agud magpakighambal kag makig-upod sa ila nagbiya na nga mga hinigugma kag makadiskubre kon diin sila. Ang Pulong

sang Dios lamang ang nagasangkap sang sabat. Yadtong napatay nga wala nakabaton kay Kristo subong Manluluwas ara sa duug sang walay katapusan nga silot (Lucas 16:22–23; Juan 3:18). Ang mga tumuluo nga napatay “sa Ginoo” (Bugna 14:13) ara sa lya presensya, ang duug sang perpektong kalipay.

“Kag pahiran Niya ang tagsa ka luha sa ila mga mata; kag wala na sing *bisan anong* kamatayon; wala na sing *bisan anong* pagsubo, ukon paghibi, ukon kasakit; ang nahaunang mga butang nagtaliwan na.” (Bugna 21:4)

Sila “nawala sa lawas, kag nagpuyo (atubangay) upod sa Ginoo” (2 Mga Taga-Corinto 5:8).

Ang iban nagatoo nga ang patay nagabantay sa buhi. Sa pagkamatuud kita ginabantayan, apang indi sang patay. Mahinalungon nga ginabantayan kita sining pinili kag nagpakasala nga mga anghel, subong man sang buhi nga mga tumuluo kag mga ditumuluo (1 Mga Taga-Corinto 4:9). Ang mga hinigugma nga nagkalamatay indi na makakita ukon makapakighambal sa aton subong sang ginadahum nga kita makakita ukon makapakig-angot sa ila. Tungud sang aton relasyon kay Kristo, nakasiguro kita sang walay katapusan nga pag-inupdanay liwat sa yadtong mga hi-nigugma nga mga tumuluo ni Kristo (1 Mga Taga-Tesalonica 4:16–18). Nagatipig kita sing maamyon nga mga handumanan nila, apang indi kita makatabok sa pihak. Indi bisan sa la-ngit indi man sa Hades nga makapakig-angot kita sa patay.

Sanglit nga ang pagpakighambal sa patay imposible, ang Balaan nga Kasulatan nagadumili sang tanang pag-intra sa nekromansiya (Levitico 19:31; 20:6, 27; Deu-

teronomio 18:9–12; 2 Mga Hari 23:24). Ini nga mga mando nagaprotekta sang tumuluo sa pag-impluwensya sang demonyo nga ginpahulag pinaagi nekromansiya. Ang pagpakig-angot sa patay indi magmadinalag-on gani ang mga demonyo kasami nagakulukopya sang patay. Ini nga mga demonyo gintawag sa Griyego (*engastrimuthos*, Isaiah 8:19, LXX).⁴¹

Ang Engastrimuthos nga Demonyo

Kag kon magsiling sila [dimatuud nga mga manalagna] sa inyo, “Magkonsulta sa mga manugpagowa sang espiritu ukon sa mga espiritista nga nagahutik kag nagayamyam,” indi bala dapat ang katawhan magkonsulta sa ila Dios? *Dapat bala magkonsulta sila sa patay tungud sa buhi?* (Isaias 8:19)

Ang pulong “medium” isa ka pagbadbad sang Hebreo (*’ov*), ang katumbas sang Griyego *engastrimuthos*, nga nagakahulugan “bentrilokwo.” Ang bentrilokwo nga demonyo kon kaisa nagahimo sa sulud sang manugpagowa sang espiritu sang tumalagsahong gahud sang mga paghinutik kag mga yamyam. Sa iban nga tion ginahaumhaum niya ang iya tingog nga daw halin sa dalum sang duta, pasaka sa lamesa, ukon papanaog halin sa atop. Kasami ang demonyo nagakontrol sang tutunlan sang manugpagowa sang espiritu pinaagi sa tuso nga pagpakunokuno sang patay. Ang *engastrimuthos* nga mga demonyo kinahanglan

41. Ang LXX amo ang pagpalaktod para sa Septuagint, ang kinaunahan kag labing importanteng Griyegong pagbadbad sang Daan nga Katipan. Ang LXX amo ang pagbadbad nga kasami gid gingamit sang mga manunulat sang Bag-ong Katipan.

nagagahum kag nagakontrol sa mga manugpagowa sang espiritu pinaagi sa kon kay sin-o sila maghambal.

Halimbawa, Ang demonyo nga nagpuyo sa isa ka tawo didto sa India isa ka tuig na ang nakalabay sa karon magpuyo sa isa ka tawo didto sa Los Angeles. Pinaagi sa sini nga tawo ang *engastrimuthos* nga demonyo nagakulukopya sang bisan ano nga kadamoon sang katawhan halin sa India nga nagkinabuhi sa panahon sang dumaan nga tinion. Walay nagakatabo nga mga balabag sa lenggwahe para sa mga demonyo, gani ang demonyo may kasarang maghimo sang daw sa importanteng mga tawo halin sa nagkalainlain nga mga tyempo sang kasaysayan nga ma-haumhaum sa aton siglo.

Si Isaias nagasaysay sang lain pa gid nga trabaho sang *engastrimuthos* nga demonyo.

Niyan ikaw pagapaubson;
 Magahambal ka halin sa duta,
 Kag halin sa yab-ok *kon diin* ka nagahapa,
 Ang imo mga pulong *mag-abot*.
 Ang imo tingog mangin kaangay man sina sa
 espiritu nga halin sa duta,
 Kag ang imo paghambal magahutik halin sa
 yab-ok. (Isaias 29:4)

Sa sining porma sang nekromansiya ang manugpagowa sang espiritu nagabutang sang iya dalunggan lapit sa duta, nga daw sa mabatian ang tingog sang patay. Apang ang tingog nga mabatian sang manugpagowa sang espiritu sa pagkamatuud isa ka pagkulukopya pinaagi sa *engastrimuthos* nga demonyo.

Ang Manghihiwit sang En-dor

Si Rudyard Kipling, ang English nga manalaybay kag mandadaog sang Nobel Prize para sa literatura, nakasunar sang bibliyanhong saysay dira sa 1 Samuel 28 sang ginsulat niya ini nga mga linya halin sa “En-dor”:

O ang dalan pakadto sa En-dor amo ang
 pinakadugay na nga dalan
 Kag pinakabuang sa tanan nga dalan!
 Diritso ini nagapakadto sa puluy-an sang Mang-
 hihiwit,
 Subong ini sadtong panahon ni Saul,
 Kag wala gid sang nagbaylo sa ginadahum nga
 kasubo
 Sa subong sang paglakat sa dalan pakadto sa
 En-dor!

Sa sining malip-ot nga mga pulong si Kipling maathag nga nagasaysay liwat sang makatalagam nga mga kinagowaan sang pagpakig-angot sa mga demonyo. Sa panglakaton ni Saul pakadto sa En-dor ini nagasuma sang pagpakahuya kag pagkagaruk sa diin ang pungsod Israel naglugdang sa panahon sang iya paghari.

Ang sunud sa kamatayon sang nagbulos kay Moises nga si Josue, ang Dios nagpili sang mga hukum nga magdumala sa Israel. Ang kinatapusan sa sining politikanhon kag espirituhanong mga lider amo si Samuel, nga nangalagad man bilang manalagna sang pungsod. Ang katigulangan ni Samuel kag ang palapit na nga kamatayon nagpabakod sa pamangkutanon sing pagpili sang magbulos sa iya.

Ang mga katigulangan sang Israel nagpangabay kay

Samuel nga magpili sang isa ka hari nga magbulos sa iya posisyon. Nagpatunda si Samuel sa katawhan nga ang ila ginapangayo nangin batok sa plano sang Dios. Ang Dios nagpundar sang Israel bilang isa ka teyokrasya: ang Dios amo ang ila hari. Apang ang katawhan, nabulagan sang ila pagkawili nga mangin “kaangay sang tanang mga pung-sod” (1 Samuel 8:5), nagmatig-a sang ulo nga nagpamilit sang isa ka hari nga puwede nila makita kag mahikap. Pinaagi sa grasya ang Dios nagtugot kay Saul nga mahaplasan sang lana agud mangin hari sang Israel.

Si Saul nag-angkon sang tagsa ka kalidad sang isa ka bantog nga lider: ang makabibihag nga personalidad, ang lawasnong pagkamakabibihag, kag ang matuud nga pagkamapainubuson (1 Samuel 9:1–2). Sa iya mas pamatan-on nga mga tinuig si Saul nangin nahanas-sa grasya nga tumuluo nga may doktrina sang Bibliya nga nagapuyo sa iya kalag. Ginasunud niya ang mga sugo sang Ginoo.

Sang ulihi sa iya kinabuhi, bisan pa man, si Saul nag-sugod na sa pagtan-aw sang kinabuhi suno sa tawhanong palanan-awon. Ang iya padayong negatibo nga kabubuton nagtuytuy sa iya sa pinalawig nga kapanahonan sang pagkaunudnon. Ang malawig nga pagpabilin ni Saul sa rebersiyonismo, mas labaw nga talagsa lang niya ginasapak ang mga sugo sang Dios (1 Samuel 15:3–29). Bilang resulta, ang Ginoo nagsikway kay Saul kag ginpadala si Samuel agud haplasan sang lana ang batan-on nga si David bilang ang palaabuton nga hari sang Israel (1 Samuel 16:12–13). Bisin pa nga ang Dios nagsikway kay Saul, magrasyahon Niya nga gintugotan siya nga magpadayon sa paghari.

Si Samuel nagpadayon bilang espirituhanong lider sang duta samtang si Saul amo ang lehetimong ginkilala nga manugdumala sang Israel. Ang sunud sa dalayawon

nga kadaugan ni David sa kay Goliath, ang batan-on nga manugpahalab-mangangaway nangin isa ka pungsudnon nga bagani. Ang iya dako kaayong pagkabantog nagpaakig kay Saul (1 Samuel 18:6–8). Natulod sang makabuang nga kaimon kag pagdumut kay David, apang si Haring Saul may isa ka ambisyon—ang patyon si David, ang pinili sang Dios bilang ang sunud nga monarko (1 Samuel 18:9–29). Agud maagum ang iya malaut nga lalambuton, si Saul naggamit sing kusog sang militar sang pungsod sa isa ka kinaugalingong panimalus batok sa tawo nga iya ginkabig bilang iya karibal.⁴² Amo ini ang talan-awon para sa panghitabo didto sa En-dor.

ANG KRISIS

Karon natabo ini sadto nga mga adlaw nga ang mga Filistinhon nagtipon sang ila armadong mga kasundaluan sa pagpakig-away, nga

42. Ang unudnon nga pagkawalay kasigurohan ni Saul kag rebersiyonistang paranoya nagtuytuy sa iya sa binuang nga pag basol kay David tungud sang iya kaugalingong mga kagamo. Apang si David indi mabasol, wala gid siya nagpaninguha sa pagpamintaha sa mga kapaslawan ni Saul bilang pamalibad agud agawon ang trono sang Israel (1 Samuel 24:10). Bisan pa sang si David may mga oportunidad nga patyon “ang hinaplasan sang Ginoo,” ginpili niya ang pagtugyan kay Saul sa mga kamut sang Ginoo (1 Samuel 24:6; 26:9). Si David matutum nga naghulat sa Ginoo nga pahalinon si Saul sa trono.

Bisan pa nga si David napilitan nga mangin puga sa kasingkal ni Saul, iya gingamit ang tinion sang mangin-alamon. Sa pagpundar sang iya istasyon sa kweba sang Adullam, nagsugod siya sa paghan-ay kag paghanas sang iban nga mga sinalikway, despiradong mga tawo nga ginhingabot man ni Saul nga nagpangita sang dalangpan halin sa iya (1 Samuel 22:1–2).

Sa idalum sang maalamon nga liderato ni David, ini nga mga tawo nahimo sa isa ka maayo-nga pagkadisiplina, maayo kaayong mangangaway nga puwersa. Sang ulihi sila nangin heneral nga mga opisyal ni David kag nagporma sang pinakaimportanteng bahin sang kinataasang ranggo mga pinuno sang militar sang Israel. Magapangulo sila sang kasundaluan sang Israel pakadto sa kadaugan sa tapos sang mga tinuig sang gira sibil nga ginpadali-dali tungud sang kadalok ni Saul.

magpakig-away batok sa Israel. Kag si Achish nagsiling kay David, “Siguroha gid nga nahibal-an mo nga magaupod ka sa akon sa kampo, ikaw kag ang imo mga tinawo.” Kag si David nagsiling kay Achish, “Huo, mahibaloan mo kon ano ang puwede mahimo sang imo alagad.” Gani si Achish nagsiling kay David, “Huo, himoon ko ikaw nga akon manugbantay sa bug-os kinabuhi.” (1 Samuel 28:1–2)⁴³

Ang mga pamahog sa kapahamakan nagtipon sa nasakupan sang talan-awon sang Israel. Ang dumaan nga kaaway nagapahulag sang mga puwersa sini kag nagapamahog sa ikalampuwas sang pungsod. Ang gamhanang pag-alyansa sang lima ka siyudad-estado sang Philistia

43. Si David ara sa tunga sang pagkatip-ang. Si Haring Achish sang Gath, ang natawhan nga banwa ni Goliath, nangin isa ka dungganon kag talahunon nga ditumuluo nga naggarantiya kay David sing dalangpan didto sa Philistia tungud sang paghingabot ni Saul. Ginsuholan ni Achish si David kag ang iya mga mangangaway subong bayaran nga kasundaluan. Nagdayaw kaayo sa kaisog kag katampad ni David, ginpadyaan ni Archish ang batan-on nga mangangaway pinaagi sa pagpili sa iya bilang ang harianong manugbantay “sa bug-os kinabuhi.” Ining kinabatasan nga pagpabilin sang tagagowa nga mga tropa bilang kinaugalingong mga guwardya indi tumalagsahon, bisan diin sa dumaan ukon sa mas bag-ong mga panahon. Ang monarko sang Persia sa makaisa nagpatrabaho sang Griyegong sinuholan nga kasundaluan, kag si Louis XVI nagsuhol sang kilalang Swiss nga Rehimyento bilang iya guwardya sa palasyo. Apang bisan pa sina, ang promosyon ni David sa manugbantay nga sinuholang sundalo indi nangin parte sang plano sang Dios para sa iya kinabuhi. Bisan nga si Archish nagdahum nga si David kag ang iya tinawo mag-intra sa panglakaton batok sa Israel, si David nangindi sa pagpakig-away batok sa iya kaugalingong katawhan. Ang Dios magrasyahong nagpalingkawas kay David sa iya pagkatip-ang (1 Samuel 29).

Si Jesu-Kristo ang nagakontrol sang kasaysayan. Ang Filistinhong mga komandante nagtan-aw kay David kag sa iya mga tinawo nga may pagsuspetsa. Indi ikatingala nga ginhambal nila ang kawalay pagsalig didto kay Archish: Sa ano nga pamaagi bala sila makasalig sa katampad ni David? Basi bala kon wala siya “didto sa inaway . . . mangin isa ka kaaway” nila (1 Samuel 29:4)? Sang ulihi, ang nagapangduhaduha nga si Archish nag-uyon sa ginapilit sang iya mga komandante. Si David kag ang iya mga tinawo ginsugo nga magbalik sa Ziklag (1 Samuel 30:1). Gani ang Ginoo nagpaway kay David sa pagpatunda batok sa iya kaugalingong katawhan.

nakasigurado sa pag-ataki. Ang indi organisado nga nagkarabilin sa kasundaluhan ni Saul, nagralapta tungud sa kakulang sang liderato kag di maayo nga disiplina, daw sa indi sibu sa sining gamhanang han-ay sing puwersa sang militar. Ulihi na madiskubrihan ni Saul nga ang iya wala mausisa nga rebersiyonismo nagpahimo sa iya nga pagkawalay pulus sa Ginoo, mahuyang sa pag-ataki sang mga Filistinhon, kag walay depensa sa pag-impluwensya sang demonyo.

Karon si Samuel patay na, kag ang bug-os Israel nagpangasubo sa iya kag ginlubong siya didto sa Rama sa iya kaugalingong siyudad. Kag ginpahalin ni Saul sa duta yadtong mga manugpagowa sang espiritu kag mga espiritista. (1 Samuel 28:3)

Sa sining panahon sang kritikal nga tinion sang ila kasaysayan, ang Israel nagkulang sang liderato. Si Samuel, ang espirituhanong lider sang pungsod, patay na. Ang espirituhanong kaluyahon kag paglagaslagas ni Saul kay David nagpagaruk sang iya liderato. Ang pungsod nagkagamo. Sa pagpamintaha sang pagkaparalisa sing militar sang Israel ang mga Filistinhon nagpreparar sa pag-ataki.

Gani ang mga Filistinhon nagtipon sing tingob kag nag-abot kag nagkampo sa Shunem; kag gintipon ni Saul ang bug-os nga Israel kag nagkampo sila sa Gilboa. Sang nakita ni Saul ang kampo sang mga Filistinhon, kinulbaan siya kag nagkurog sing dako ang iya tagiposoon. (1 Samuel 28:4-5)

Ang inaway nakahanda na nga mag-umpisa sa tunga sang mga Israelinhon kag sang mga Filistinhon. Si Achish kag iya kasundaluhan nagkampo sing temporaryo didto sa mga nalupyakan sang Bukid sang Moreh, nga malantaw ang makipot nga punta sang kapatagan sang Jezreel, nga nakilala bilang ang patag sang Esdraelon. Didto sa pihak nga bahin sang kapatagan, apat ka mga milya ang kalayoon sa tiilan sang Bukid sang Gilboa, nakahamtang ang istasyon sang mga Israelinhon. Ang makita nga nagtililipong kaisog sang iya kaaway nagpahadlok gid kaayo kay Saul. Tungud sang rebersiyonismo ang iya kaisog nagminus pakadto sa pagkatalawan kag dason nangin pagkabuangit. Samtang ang kahadlok nag-apekto sa iya kalag, ang nabilin sa iya mga sulundan kag mga talaksan sa doktrina nagkagaruk, nga nagaguba sang iya kapasidad nga makahimo sang mangin-alamon nga mga desisyon.

Ang kahadlok amo ang nagawasak nga sala sa pang-hunahuna. Sa dugang nga magyanib ka sa kahadlok, nagadugang pa gid ang imo kahadlok. Ang kasangkaron sa diin ka magyanib sa kahadlok, mas nagadako ang imo kapasidad sa kahadlok. Kon mas dako ang imo kapasidad sa kahadlok, mas ginadugangan mo pa gid ang gahum sini sa imo kinabuhi. Malikawan mo ang kahadlok pinaagi sa pagsentro sa pagtoon, pagpaminsar, kag pag-aplikar sang doktrina sang Bibliya sa mga palaligban nga ginaatubang mo, imbis sang pagsentro sing paminsaron sa mga palaligban.

Kay ang Dios wala maghatag sa aton sang espiritu [estilo sang pagkinabuhi] sang kawalay pagsalig sa kaugalingon [pagkatalawan], kondi sang gahum kag gugma kag disiplina [maayong paghukum]. (2 Timoteo 1:7)

Ang pagkatalawan nga dala sang kahadlok nagaparalisa sining duha ang hunahuna kag lawas. Ang katawhan nga nagakinabuhi sa kahadlok mangin haradlukon sa kinabuhi. Ang abilidad sa pagpaminsar sa idalum sang kabug-aton nagakadula. Imbis sang pagpanglaghap sang permanente nga mga kasulbaran halin sa Dios, ang tawo nga nakontrol sang kahadlok mataranta sa pagpanglaghap sang bulig halin sa bisan anong ginhalinan. Sang si Saul nagyanib sa kahadlok, ang iya pagkatalawan nagtuytuy sa iya nga sulbaron ang iya palaligban pinaagi sa nekromansiya.

ANG PAGPANAWAG SANG BULIG

Sang si Saul nagpamangkot sa GINOO, ang GINOO wala nagsabat sa iya, bisan pinaagi sa mga damgo ukon pinaagi sa Urim ukon pinaagi sa mga manalagna. (1 Samuel 28:6)

Si Saul paliwatliwat nga nagpanglaghap sang divine nga pagtuytuy, apang wala makabaton sang sapat halin sa Ginoo. Sa nahaunang mga tinuig sang mapintas nga tuyong ginpatay ni Saul ang mga pari didto sa Nob ang punong pari lamang ang nagapalagyo nga nakaupod kay David, nga gindala sa iya ang Urim kag Thummin, ang mga instrumento sang pari sa divine nga pagtuytuy.⁴⁴ Kon wala sing pagtuytuy sa pari kag sang Urim kag Thummin si Saul

44. Sa wala pa ang pagkakompleto sang kanon sang Balaan nga Kasulatan, ang Dios nagsangkap na sang pagbutyag kag pagtuytuy pinaagi sa sarisari nga palaagihan nga nagalakip sang mga damgo, mga panan-awon, mga pagpakita sang presensya sang Dios, kag ang Urim kag Thummin. Ang ulihi amo ang duha ka mga bato nga ginbutang sa ephod, ang balaan nga paha sang punong pari sang Israel. Pinaagi sa ila ang Dios nagsabat ang Dios sa mga pamangkutanon sang punong pari kag nagsangkap sang pagtuytuy para sa mga manugdumala sang Israel.

despiradong magpangita sang direksyon. Ginpalibutan niya ang iya kaugalingon sang nagtalikod sa tinoohan nga mga manunudlo kag sang dimatuud nga mga manalagna nga indi makatanyag sang divine nga bulig.

Sang ang kalisdanan nagaataki, ang siguradong mga tumuluo nga nangin mapinadayunong negatibo sa doktrina sang Bibliya nagakaramaal sa pagpanglaghap sang milagrosong pagpalingkawas. Ang pagkataranta nagapawal sang epekto sang matuud nga pagsangkap sang Ginoo para mga sitwasyon sang krisis. Ang Dios nagamando nga magtoo, maminsar, kag mag-aplikar kita sang doktrina sang Bibliya sing padayon sa idalum sang normal nga mga kahitaboan agud nga kon nagapang-igo ang krisis maprotektahan kita sa bagyo.

Sa sulud sang ulihing kinse ka tuig sang iya kinabuhi si Saul parehong nagpatumbaya kag nagsikway sang doktrina sang Bibliya. Karon ang iya makaloolooy nga pagpanawag para sa bulig sang Dios nangin walay pulus. Ang bisan sinong tumuluo nga nagapabilin nga wala sa pagpakig-upod sa Dios indi makalaum sang sabat sa pangamuyo: “Kon ginapalabi ko ang kalautan sa akon tagiposoon, ang Ginoo indi magpamati” (Salmo 66:18).

Niyan si Saul nagsiling sa iya mga alagad, “Magpanglaghap kamo para sa akon sang babayi nga manugpagowa sang espiritu, agud nga magkadto ako sa iya kag magpamangkot sa iya.” Kag ang iya mga alagad ngasiling sa iya, “Yari karon, may babayi nga isa ka manugpagowa sang espiritu didto sa En-dor.” (1 Samuel 28:7)

Ginbalibaran sang divine nga pagtuytuy, si Saul tu-

yo nga nagpalayo sa Ginoo. Ang pagpakamatarong-sa kaugalingon kag pagdaya-sa kaugalingon amo ang kasami sa rebersiyonistang mga tumuluo nga nagbalibad magpanumbalik. Labot si Saul sina. Ang pagtoo sa Dios nagpaslaw sa iya, ginbutang niya ang iya paglaum didto sa manugpagowa sang espiritu kag nag-apela sa mga gahum sang kadudulman.

Daw sa ano nga pagkalain! Sa umpisa sang iya paghari, si Saul nagsaway sa pagpanghiwit, nagakilala nga ang presensya sang nagamhan sang demonyo nga katawhan nagaguba sang katilingban sa diin ginpabay-an lang sila (1 Samuel 28:9). Si Saul nagsugo sang pagdumili ukon sang pagpatay sang tanan nga bisan diin sa naghimo sang pagpanghiwit ukon sa nabantog nga mga manugpagowa sang espiritu. Karon ginlapas niya ang iya kaugalingon nga dekrito. Nagpadala siya sang magsayasat nga mga grupo kag ginsugo sila nga pangitaon ang babayi nekromansera. Nangin madinalag-on ang misyon. Karadlawan nga, ang manugpagowa sang espiritu nakit-an sa kinse ka mga milya sa unahan sang nautlan sang kaaway didto sa banwa sang En-dor.

Ang rebersiyonismo ang nagakaput kay Saul sa pagpanguyapot sa mabaskog nga ilusyon kag pagkanalikupan-sang kaugalingon. Indi na siya makapaminsar sing makatarunganon ukon makapanghikot sing epektibo bilang ang lider sang iya kasundaluhan. Nainutil tungud sang iya kahadlok nalikupan siya sang iya kaugalingong despiradong sitwasyon. Ang maayong kahimtangan sang iya mga tinawo wala gid nag-agi sa iya hunahuna.

Niyan si Saul nagpakunokuno sang iya kaugalingon pinaagi sa pagsuksuk sang iban nga mga bayo, kag naglakat, siya kag ang duha ka

mga tinawo upod sa iya, kag nag-abot sila sa babayi sa kagab-ihon. (1 Samuel 28:8a)

Bisan kon ano man ang iya pagpakunokuno, si Saul nangingin isa ka sundalo nga walay uniporme. Ginbutang man niya sa kapahamakan ang mga kinabuhi sang iya mga kaupdanan. Ang iya madangatan sa kinabuhi nga mangalagad sa Ginoo, magdumala sang Israel, kag magmando sang kasundaluhan nadula sa walay katubtuban, nagbag-o sang direksyon pakadto sa madulum nga pinakatinago sang demonyonismo.

Sa pagpanglakaton sa apat ka mga milya nga nagabulag sang nag-atubangay nga mga kampo, si Saul kag ang duha ka mga sundalo sekreto kag mahinalungon nga nagpakadto sa En-dor. Si Saul nagabiyahe sa dalan pakadto sa iya kamatayon. Paglabay sang dose ka oras, mapukan siya sa inaway, miserable kag masakit kaayo nga mapatay sa sala padulong sa kamatayon.⁴⁵

Nagpakunokuno bilang isa ka ordinaryong banwahanon, si Saul nagpalapit sa babayi kag nagpangabay sang sesyon sa pakig-estorya sa mga espiritu.

Kag nagsiling siya, “magpakighambal ka para sa akon, palihog, kag pagowaa para sa akon ang hingadlan ko sa imo.” Apang ang babayi nagsiling sa iya, “Yari karon nahibaloan mo kon ano ang ginhimo ni Saul, kon paano niya gintabog yadtong mga manugpagowa sang espiritu kag mga espiritista halin sa duta. Ngaa

45. Ang sala padulong sa kamatayon amo ang pinakaulihi nga halintang sang divine nga disiplina nga nagakuha sang rebersiyonistang tumuluo sang wala pa ang iya normal nga tinion nga walay benepisyo sang grasya para sa tagumatayon (Salmo 118:17-18; 1 Juan 5:16).

bala niyan nga nagabutang ka sing siud sa akon kinabuhi sa pagpatay sa akon?" (1 Samuel 28:8b–9)

Bisan pa nga wala niya nakilala si Saul bilang ang hari, ginpahinumduman niya siya sang harianong dekrito batok sa tanang pagpanghiwit kag nekromansiya. Mahinalungon kag masuspetsahon, ang manugpagowa sang espiritu nahadlok nga abasi ini isa ka siud. Ang iya lamang nahibal-an sing maayo sa Kasugoan ni Moises amo ang partikular nga pagkinahanglan sing kamatayon nga silot para sa mga manughimo sang nekromansiya (Levitico 20:27; Deuteronomio 18:10–12). Nabinagbinag ni Saul nga kinahanglan niya mapasaligan liwat ang babayi bag-o niya makuha ang iya kooperasyon.

Kag si Saul nanumpa sa iya pinaagi sa GINOO, nga nagasiling, "Samtang ang GINOO nagakinabuhi, wala gid sing silot nga magaabot sa imo tungud sini nga butang." (1 Samuel 28:10)

Sa sulud sang mga tinuig si Saul nagsikway sang tagsa ka pagsangkap kag sang patunda halin sa Dios. Apang karon naghimo siya sing seryoso nga panumpa sa ngalan sang Ginoo. Kasami, ang rebersiyonistang mga tumuluo nagagamit sang bisan kay sin-o ukon bisan sang ano nga butang agud maagum ang ila mga katuyoan. Si Saul makahuluya nga naggamit sang iya kasundaluhan sa paliwatliwat nga mga pagpaninguha sa kinabuhi ni David. mahagukamon siya nga naggamit sang iya tinawo nga mag-upod sa iya sa sining makapahamak nga kinaugalingong misyon sang walay importansya sa militar. Karon sa iya makataranta nga pagpanghalughog sang pagtuytuy, gin-

hangkat niya ang ginmando nga mga kasugoan sang duta pinaagi sa pagpanglaghap nga gamiton ang manug-nekromansiya. Kag sang ulihi, agud makombensi ang manugpagowa sang espiritu nga ang iya kinabuhi indi mapahamak, nagtawag pa gid siya sa Dios para mangin saksi. Daw sa ano nga pagpasipala!

ANG SESYON SING PAKIG-ESTORYA SA MGA ESPIRITU WALA NAGMADINALAG-ON

Niyan ang babayi nagsiling, “Sin-o bala ang akon pagowaon para sa imo?” Kag siya nagsiling, “Pagowaa si Samuel para sa akon.” Sang nakita sang babayi si Samuel, nagsiyagit siya sa mabaskog nga tingog; kag ang babayi naghambal kay Saul, nga nagasiling, “Ngaa bala nga gindayaan moa ko? Kay ikaw si Saul.” Kag ang hari nagsiling sa iya, “Indi magkahadlok; kay ano bala ang imo nakita?” Kag ang babayi nagsiling kay Saul, “Nakita ko ang divine nga linalang nga nagapagowa halin sa duta.” (1 Samuel 28:11–13)

Ang iya mga kahadlok nabuhinan, ang manugpagowa sang espiritu nawad-an sing animo kag nagsugod sang sesyon sa pakig-estorya sa mga espiritu. Kon ang kinaandan nga pamaagi nasunud, ang *engastrimuthos* nga demonyo magakontrol sang sesyon halin sa ginsuguran tubtub sa katapusan. Apang ang wala damha amo ang natabo: Ang Dios ang nagkontrol sang sesyon. Pinaagi sa divine nga pagpanugot si Saul sa pagkamatuud ang naggowa. Nakibot, ang pagkasurpresa nga siyagit sing babayi sa kahadlok

nagpanalupsup sa kahipos. Nahibal-an niya dayon nga indi ini aparisyon, kondi ang manalagna matuud gid nga nagbalik halin sa patay.

Ang manughiwit sang En-dor nagdahum na sang naandan nga pahito sang demonyo. Nagpaabot siya nga makabati sang mga tingog lamang, imbis sang si Samuel nagtindog sa iya atubangan. Ang kakibot sa paggowa ni Samuel nangin kabangdanan sang iya pagkilala sang iya pang-gab-i nga bisita bilang ang hari sang Israel. Ang kombinasyon sang sining gulpi nga mga pagpahayag nagpahadlok pa gid sa iya.

Wala makatalupangud sang kagamo sang mga pang-hitabo nga nagatiyog sa iya palibot, si Saul naninguha sa pagpakalma sang iya mga kahadlok. Sa idalum sing mabaskog nga buangong pagdahum, ang nagtalikod sa tinoohan nga hari nakasiguro nga si Samuel mapagowa gid amo nga wala gid siya masurprisa sa paggowa sang manalagna. Matinguhaon siya nga naghatag sa babayi sang mga pamangkutanon.

Kag siya nagsiling sa iya, “Ano bala ang iya porma?” Kag siya nagsiling, “Nagagowa ang tigulang nga lalaki, kag nakalumbutan siya sang kunup.” Kag nahibaloan ni Saul nga amo yadto si Samuel, kag naghapa siya sa duta kag nagyaub. (1 Samuel 28:14)

Ang paglaragway sang manugpagowa sang espiritu nagkombensi kay Saul nga si Samuel matuud gid nga nagbalik “pagowa sa duta” halin sa Paraiso. Nahadlok sa paggowa ni Samuel siya naghapa sa iya kaugalingon sa atubangan sang manalagna.

Niyan si Samuel nagsiling kay Saul, “Ngaa bala nga gintublag mo ako sa pagpagowa sa akon?” Kag si Saul nagsabat, “Nagakalisud gid ako; kay ang mga Filistinhon nagaaway batok sa akon, kag ang Dios nagbiya sa akon kag wala na nagasabat sa akon, bisan paagi sa mga manalagna ukon paagi sa mga damgo; busa ginpatawag ko ikaw, agud nga mapahibalo mo sa akon kon ano ang akon himoon.” Kag si Samuel nagsiling, “Ngaa bala niyan nagapamangkot ka sa akon, tungud kay ang GINOO nagbiya na sa imo kag nangin imo kaaway?” (1 Samuel 28:15–16)

Naugot si Samuel. Si Saul nagsikway sang pagpanudlo sang doktrina sa bug-os nga kinabuhi sang manalagna. Karon, sa idalum sang kalisdanan, nagasiyagit siya para sa pribadong pagpanudlo sa mismong awtoridad nga iya ginsikway. Indi katingalahan nga ginbasol sang manalagna ang buangit nga hari. Ang mga tumuluo nga nakatabok na sa bulawanong taytayan sang grasya para sa tagumatayon kag nakalambot sa mga katilingahan sang ila walay katapusang destinasyon wala na sing handum pa nga magbalik sa kalibutan.⁴⁶ Apang si Saul nasobrahan gid ka arogante kag nalikupan-sang kaugalingon agud makatalupangud.

Si Saul nagsikway sang doktrina kag nangin ang “kaaway”: sang Dios. Ang iya pakig-angot sa mga puwersa sang kalautan nagdugang pa gid sang iya mga palaligban kag nagpagrabe sang iya disiplina. Bilang kaaway sang Dios (1 Samuel 28:16; cf. Santiago 4:4), pinaagi sa iya kaugalingong negatibong kabubut-on, nakaagi na siya sa

46. Thirme, *Dying Grace* (2004).

punto sing walay pagbalik. Ang manalagna makapatunda lamang sa iya sang malapit na lang nga kapiyerdihan niya kag kamatayon.⁴⁷

Tungud nga wala ka nagtuman sa GINOO kag wala ginhimo ang Iya masingkal nga kaakig sa Amalek, gani ang GINOO ang naghimo sini nga butang sa imo sini nga adlaw. Labot pa itugyan man sang GINOO ang Israel upod sa imo sa mga kamut sang mga Filistinhon, busa buwas ikaw kag ang imo mga anak nga lalaki mangin kaupod nakon [ang pahayag sang walay katapusan nga kaluwasan ni Saul]. Sa pagkamatuud itugyan man sang GINOO ang kasundaluhan sang Israel sa mga kamut sang mga Filistinhon!" (1 Samuel 28:18–19)

Ang kinabuhi ni Saul natapos nga makahuluya sa kamatayon nga walay kapuslanan sa isa sing hinaplasan sang Ginoo nga manugdumala sang Israel. Ang tawo nga sa makaisa nagpakita sang madungganong saad nga nagduslak sang espada sa iya kaugalingong dughan didto sa kataasan sang Bukid sang Gilboa. Ang iya tatlo ka mga anak nga lalaki kag madamong maisog nga mga kasundaluhan napukan sa walay kapuslanan sa iya kiliran. Ang Israel napiyerde sang nagapanakop nga mga Filistinhon (1 Samuel 31:3–4; cf. 2 Samuel 1:19–21).

Karon nga panahon, kapareho nga mga pagpaninguha sa pagpakig-angot sa patay ang nahimo. Ang subong nga mga pagpabenturar indi limitado sa mga ditumuluo nga may interes sa demonyo. Subong sa kaangay ni Saul, ang mga

47. Thieme, *Rebersiyonismo*, 64–68, 72–78.

tumuluo nga dapat makahibalo sang mas maayo nagatilaw man sa pagpakig-angot sa patay. Apang ang espirituhang mga kinagowaan puwedeng mangin kaangay ka makapatay subong sa ila nahimo kay Saul.

Pagpanghiwit

Ang manghihiwit (*kashaph*) ukon “babayi nga manugbabaylan” (Exodo 22:18; Deuteronomio 18:10) amo ang isa ka nagamhan-sang demonyo nga babaying manugpagowa sang espiritu; ang manugbabaylan (*yid’oni*) amo ang lalaki nga katumbas (Levitico 19:31; 1 Samuel 28:3, 9). Ang pagpanghiwit dira sa Daan nga Katipan may kaangtanan sa demonyonismo (Deuteronomio 18:10; 2 Mga Cronica 33:6; Nahum 3:4) Yadtong mga nagahimo sang pagpanghiwit nagadepende sa mga demonyo para sa impormasyon kag pagtuuy. Sa baylo, ang mga demonyo nagagamit sang mga manghihiwit sa pagpasa sang ila mensahe. Amo ini ang pamaagi nga ginpahito sa pagtilipon sing pagpakig-estorya sa mga espiritu didto sa En-dor.

Ang Bag-o nga Katipan may ara isa ka dugang kasayuran sa pagpanghiwit (Mga Taga-Galacia 5:20, KJV). Ang Griyegong pulong (*pharmakeia*), “pagkaadik sa droga,” nagalaragway sang kasangkaron sang pagpanghiwit, ang paggamit sang mga droga sa pagmamaylan. Ang makapahanduraw nga mga droga gingamit sa madamong relihiyosong mga ritwal agud maagum ang tuman kalingaw nga mga kahimtangan sa diin puwede makapakig-angot sa mga espiritu.

SAYUP NGA PAGGAMIT SANG KASUGOAN NI MOISES

Ang bibliyanhong mando “Indi mo pagtugotan nga magkinabuhi ang babayi nga manugbabaylan [manghihiwit]” (Exodo 22:18) nangin parte sang Kasugoan ni Moises partikular nga ginhan-ay para sa pungsod Israel. Ang direktiba indi na mando sa Panahon sang Simbahan.⁴⁸ Ang wala makahangup sa sining diperensya nagtuuy sa silot nga kamatayon sang mga ginatos ka mga linibo nga katawhan nga gin-akusar sang pagmamaylan sa sulud sang mga siglo. Makangilidlis nga mga pag-abuso sang Exodo 22:18 ang natabo sa bug-os Europe kag sa Kolonya sang Aminhang America sadtong ika-kinse, ika-desi-sais, kag ika-desi-siyete nga mga siglo. Ang Romanhong Katoliko nga Simbahan nagsunog sa tinuhog sang mas madamo pa sa lima ka gatos nga ginsilotan bilang mga manghihiwit didto sa Geneva, Switzerland sadtong 1515; dason, siyam ka gatos kag setentay-singko didto sa Como, Italy sadtong 1524; kag sobra sa isa ka gatos ka libo didto sa Germany sa sulud sang amo man nga kapanahonan. Walay rekord nga natago sang dako kaayo nga kadamoon sang pagpamatay didto sa France kag Spain.⁴⁹

Ang Romanhong mga Katoliko wala nag-isahanon sa sining histerya. Sa sulud sang kapanahonan sang Independensiya didto sa England (1649–1660) sobra sa trenta ka libo ang ginakuno-kuno nga mga manghihiwit ang ginpamatay sang Puritan-nga ginkontrol nga Anglican nga Simbahan. Ang pagpanakop sang manghihiwit natabo man

48. Thieme, *Ang Divine nga Paglarawan sang Kasaysayan*, 46–58.

49. Leo Confanti, *The Witchcraft Hysteria of 1692* (Wakefield, Mass.: Pride Publications, 197), 1:1–3.

didto sa Puritan America, apang kon ikompara didto sa Europe, ini nga histerya mahaganhagan lamang kag wala-nagdugay.⁵⁰

MGA PAGHUSAY SING MANGHIHIWIT SANG SALEM

Sa panahon sang malawig nga tigtulugnaw sadtong 1692 ang duha ka gintak-an kag pilya nga mga anak nga babayi sang pastor sang Unang Simbahan sang Salem, Massachusetts, nagpapagsik sa ulipon sang panimalay nga halin sa Katundang Indies agud maghambal sang mga sugilanon nahanungud sang iya pagkabata. Nabihag sang iya mga estorya sang pagpanghiwit kag hipnotismo, ang mga dalaga nakatoon dayon sini nga mga hilikuton, upod sang panghimalad kag espiritismo. Gin-imbita nila ang ila mga ginikanan kag iban nga mga abyan sa mga pagtililipon. Ang may pagkalain nga mga pagtaghol, mga pag-agulo, kag mga pagkadula sang animo nagpabalaka gid kaayo sa ila mga ginikanan. Gin-imbistigahan gid dayon sang mga awtoridad.

Hinadlokan, apang nalingaw man sa ila bag-ong nasa-pwan nga dungog, ang mga dalaga nag-umpisa sa paghimo sing mga akusasyon sang pagpanghiwit batok sa bisan kay sin-o nga ila nakalainan sang buut. Ang iban mabinaluson nga nag-intra. Ang mga awtoridad nagpasumon sang espesyal nga korte agud husayon ang akusado—ang makasulumpa nga mga paghusay sing manghihiwit sang Salem. Sang wala pa matapos ang histerya sobra sa apat ka gatos ang nadakpan, desi-nuwebe ka katawhan kag

50. Ibid.

duha ka mga ido ang ginbitay, kag isa ka tawo ang napusa tubtub sa kamatayon sang ang iya mga manugpamangkot nagtungtong sang mga pabug-at agud sa pagpaantos sing pagpaako sa iya.⁵¹ Ining kapaslawan sang katarungan nga nangin kabangdanan sang pagpatay sang inosente nga katawhan amo ang direktang resulta sang makangilil-ad nga mga paghimohimo sang natak-an kag dayaon nga mga dalaga.

Subong ka makasulubo sang pagpanglagas sang mang-hihiwit, mas makapanghinayang pa gid ang mga kinabuhi nga nagkalaguba pinaagi sa demonyonismo. Ang nagligad nga makasaysayang mga halimbawa sang pagpanghiwit, nekromansiya, kag pagpamakotpakot naglaragway sang matrahedya nga mga kinagowaan sang mga pagpangita sang demonyo. Ang mga demonyo mga dayaon, ang ila mga tinutuyo nagapauswag sang malaut nga programa ni Satanas. Ang Balaan nga Kasulatan nagapatunda nga ang pag-intra sa pagpangita sang demonyo puwede magresulta sa pagkamagamhan sang demonyo sa ditumuluo kag pag-impluwensya sang demonyo sa tumuluo.

PAGKAADIK SA DROGA

Isa ka klaro kaayo nga pagpakita sang rebersiyonismo amo ang pagkaadik sa droga. Ang makapahanduraw nga mga droga, subong sang lysergic acid diethylamide (LSD), kag mga narkotiko, subong sang heroin, cocaine, kag ang ila mga pagpang-ilog, nagaguba sang mentalidad sang kalag, nagapagaruk sang mga talaksan kag mga sulundan sa sulud sang konsyensya. Magpainutil sang kabubut-on.

51. Clifton E. Olmstead, *History of Religion in the United States* (Englewood Cliffs, NJ.: Prentice-Hall, 1960), 81.

Ang pag-impluwensya sang demonyo nagapuno sang basiyo nga nahimo dira sa rebersiyonistang kalag. Sa makaisa nga naimpluwensyahan sang mga demonyo, daw ano kadali ang ditumuluo nagayanib sa paggahum sang demonyo. Ang bisan sin-o nga nagatilawtilaw ukon nagapagumon sa mga droga tungud sang pag-usyoso, napilitan sang mga kaedad, ukon agud makalikaw sa mga kalisdanan sang kinabuhi mangin ang unang puntirya para sa mga demonyo.

Karon maathag kaayo ang mga binuhatan sang unud, nga amo ang: pagkawalay moralidad, pagkahigko, pagkaulag, pagsimba sa diosdios, pagbabaylan [*pharmakeia*], kaawayon, pagpinuyas, kaimon, kasingkal, mga pagbinaisay, kawalay pahinangpanay, mga pagbinahinbahin, kaimon, paghinuboghubog, patuyang sa pagkinalipay, kag ang mga butang nga kaangay sini nga ako nagapaandam sa inyo subong sang ginpaandaman ko kamo nga yadtong nagahimo sang subong nga mga butang indi makapanubli sang ginharian sang Dios (Mga Taga-Galacia 5:19–21)

Ang dalanon nagakategorya sang kabahin nga listahan sang mga sa panghunahuna, panghambal, kag hayag nga mga sala, lakip ang sala sa “pagkaadik sa droga.” isa sa mas tama nga pagbadbad sang Griyegong pulong *pharmakeia*. Orihinal nga ang pulong naglaragway sa gamit sang mga droga agud papatihon ang relihiyosong nawad-an sang animo agud magpakig-angot sa kalibutan sang espiritu kag sa kadugayan mangahulugan sang pagkaadik sa mga droga.

ANG PHALLIC NGA KULTO

Ang phallic nga kulto naglapnag sa dumaan nga mga relihiyon kag mga kultura. Ang phallus amo ang nanging simbolo sang pagkamabungahon, isa ka kinahanglanon nga pagpahanungud sa ekonomiya sang mga pagpangu-ma. Ang pagsimba sa pagkamabungahon, ang kalidad sang dumaan nga mitolohiya sang Sumerian, ang gin-ululupod nga misteryosong biniga nga mga seremonya, prostitusyon nga ritwal, paghalad sang tawo, kag ang iban pa nga madugong mga ritwal. Ang phallic nga kulto ginsagup sang sarisaring politiyesmo nga mga relihiyon nga nagsugod sa Sumerian tubtub sa sibilisasyon sang Griyego.⁵²

Sang ginsalakay sang Israel ang Canaan sadtong 1406 B.C., ang phallic nga kulto nakasilsil sa relihiyosong mga hilikuton sang pagsimba kay Baal. Agud maprotektahan ang Israel sa sining kahigalan, ang Dios nagmando sang pagwasak sang mga Canaanhon agud mabanlas ang ila may pagkademonyo nga kultura. Ang Israel wala makatuman sang sugo sang Dios nga dapat tumanon. Bisan pa nga bug-os napiyerde sang Israel ang mga Canaanhon didto sa duug awayan, dyutayan lang mapiyerde sang mga Canaanhon ang mga Israelinhon pinaagi sa paglit-ag sa ila sa kulto ni Baal.

Gani ginbayaan nila [Israel] ang GINOO kag nag-alagad kay Baal kag sa Ashtaroth. Kag ang kaakig sang GINOO nagdabdab batok sa Israel, kag gintugyan Niya sila sa mga kamut sang mga kawatan nga nagpangawat sa ila;

52 Helmer Ringgren, *Religions of the Ancient Near East* (Philadelphia: The Westminster Press, 1973), 1–48, 124–76.

kag ginbaligya Niya sila sa mga kamut sang ila mga kaaway sa palibot *nila*, agud nga indi na sila makatindog sa atubangan sang ila mga kaaway. (Mga Hukum 2:13–14)

Ang phallic nga kulto maimbentuhong may pagkasatanas nga paninguha agud mailisan ang pagsimba kay *Yahweh* sa mahigalon nga mga seremonya sang pagsimba sa madamong mga dios.

Ang pagsimba kay Baal nasimponan sang mga dios sang pagano nga may makabibihag nga mga ritwal kag sang may pagkademonyo nga mga doktrina nga nagapahimo sang mga makig-ambit nga mahuyang sa paggahum sang demonyo. Ang mataas nga dios sang panteyon sang Canaanhon amo ang El, ang may pagkasatanas nga imitasyon sang Dios nga Amay. Kaangay sa Griyegong dios nga si Zeus, ukon ang iya imitasyon nga si Jupiter, ang El nagpangganyat sining mga babaying diyosa kag mortal nga mga babayi. Ang iya asawa, si Asherah, nga mapaanggid sa Griyegong Hera, Romanhong Juno, ukon Ishtar sang Taga-Babylonia, nagpresenta sa El upod ang anak nga si Baal, nga mapaanggid sa Griyegong Dionysus ukon Romanhong Bacchus.

Sa sining may pagkademonyo nga mitolohiya si Satanas nag-tanyag sang huwad nga konsepto, ang kaladlawan nga paghamak kag pag-insulto sa persona kag trabaho ni Kristo. Sang ulihi ginbuslan ni Baal si El bilang ang punong dios sang kulto. Ang kaaway ni Baal amo si Mot, ang dios sang kamatayon, ang isa pa ka dios sang Canaanhon. Ang malawig nga literatura sang dumaan nga Ugarit nagasaysay nga si Baal ginpatay ni Mot apang sang ulihi nabuhi

liwat sa pagkopya sang pagkabanhaw.⁵³

Ang panteyon sang Canaanhon naglakip sang iban pa nga mga dios, nga sila Astarte kag Anath, ang utod-nga asawa ni Baal nga kon kay sin-o siya may pakighilawas sa sakup sang pamilya nga relasyon. Tatlo ka mga di-yosa, Asherah, Astarte, kag Anath, nga amo ang mga manugprotekta sang mga pangulo sang pagkamabungahon, unudnon nga kalipayan, pag-ilinaway, kag tuyong pagpatay.

Ang phallic nga kulto sang Canaanhon nagatiyog sa pilibot sang pagsimba sa sini nga mga dios, nga nagapukaw kag nagahatag sa tagsa ka sinapat nga handum kag sulundan sang kailigbon sang makasasala nga kinaiya. Ang partikular nga mga demonyo nagpauswag sang kagaruk sang pakighilawas: ang kabigaon, pakighilawas sa kaugalingon, pagkabayot, pagkatombay, sobrang paghinubog kag pakighilawas, masokismo, sadismo. Ining nagakagaruk nga mga ginahimo naggolowa sa kada nagasunud sadto nga sibilisasyon. Ang paglaragway sang makangilidlis nga epekto sang kulto ni Dionysus ginsangkap ni W. K. C. Guthrie:

Ang kabuangan (kabuangon) amo ang ginhalinan sang pulong para sa bug-os nga kalipay nga sa pagkamatuud nag-angkon sang mga babayi sa ila pagsimba, kag naghatag sa ila sang ngalan nga *mainades*, kag ang paghamak sa biktima amo ang nangin kinaputok-putokan sang ila seremonya.⁵⁴

53. Sabatino Moscati, *The Face of the Ancient Orient* (Garden City, New York: Anchor Books, 1962). 222–24.

54. Ginbadbad halin sa W. K. C. Guthrie, *The Greek and Their Gods* (Boston: Beacon Press, 1969), 166.

Ang Bibliya klarong naglaragway sang mga detalye sang phallic nga kulto: pagkawalay moralidad (Ezequiel 16:36), paghalad sang tawo (Levitico 20:1–5); Deuteronomio 12:31), demonyonismo (Levitico 20:6), pagsikway sang awtoridad (Levitico 20:9), pagkagaruk (Levitico 20:10–23), kag pakig-hilawas sa kapamilya (Levitico 20:14–21). Didto sa banglid kag kakahuyan sang Canaan amo ang mga hinorma nga kinatawo sang lalaki nga bato nga nagarepresenta kay Baal, ang kahoy nga poste para sa mabungahong mga diyosa, kag ang halaran para sa halad.⁵⁵ Pinaagi sa nagakagrabeng bumusaag na nga mga dimapunggang mga balatyagon, ang paggahum sang demonyo nagsugyot sing makangilidlis nga mga ritwal. Sa mga tinion sang sobra kaayo nga kapahamakan ang despiradong mga manugsimba naghalad sang ila kaugalingong mga anak. Didto sa ibabaw sa bukton sang halaran ining mga manugsimba ni Baal, bisan ang mga iloy, nagpahigda sang ila buhi nga mga anak samtang ang pag-inugayong sang sobrang pakighilawas naglumos sang ila mga pagsiniyagit.

Indi katingalahan nga ang Ginoo nagsugo sa mga Israelinhon nga “laglagon sing bug-os” ang mga Canaanhon (Exodo 23:23–24). Ang mando sang Dios nangin matarong; ini nakatumod sa kalaglagan sang katilingban nga nakalambot na sa pinakanubo nga punto sang pagkagaruk. Luwas sa mga pumuluyo sang Sodom kag Gomorrah, ang mga Canaanhon amo ang labing garuk sa mga kaingod sang Israel. Mga may pagkademonyo gid sila kaayo nga ang mga makangilil-ad sang mga Canaanhon nagpamahog sa paglamon sang Israel (Deuteronomio 18:9).

Agud masiguro ang paglampuwas sang walay eksperyensya nga pungsod Israel, ang mga Canaanhon kina-

55. Moscati, *The Face of the Ancient Orient*, 220.

hanglan bug-os nga papason. Sa sina lamang ang Israel makabuhi sang iya kaugalingon halin sa subong ka malapnagon kag makalaton nga kalautan. Malayo nga mangin divine nga piniling mga berdugo sa sining malaut kag mapintas nga katawhan, ang mga Israelinhon nagpabaya sa patunda sang Dios, wala magsunud sa Iya sugo, kag ginpaiway ang mga Canaanhon (Salmo 106:34–37).

Ang pagsimba sa diosdios kag ang phallic nga kulto nagbuyok sa Israel palayo kay *Yahweh*. Ang dipagsunud sa mando sang Dios kag ang pag-uyon sa Canaanhon nga relihiyon nagwahig sang Israel pakadto sa kalaglagan. Ang matagnaon nga patunda sang Ginoo, nga ginpalapit sa Gilgal didto sa Bochim, nangin matuud.

Karon ang anghel sang GINOO nagtaklad halin sa Gilgal pakadto sa Bochim. Kag siya nagsiling, “Ginpataklad Ko kamo halin sa Egypt kag gindala kamo sa duta nga ginsumpa Ko sa inyo mga amay; kag Ako nagsiling, ‘Indi Ko gid paglalison ang Akon kasugtanan sa inyo, kag nahanungud sa inyo, indi kamo maghimo sang kasugtanan sa mga pumuluyo sang sini nga duta; lumpagon ninyo ang ila mga halaran.’ Apang wala kamo magpamati sa Akon; ano bala ining inyo ginhimo? Gani nagasiling man Ako, ‘Indi Ko sila pagtabugon halin sa atubangan ninyo; kondi sila mangin *subong mga tunok* sa inyo mga kilid, kag ang ila mga dios mangin siud sa inyo.’” (Mga Hukum 2:1–3)

Ini nga pamaagi sang pagpakita sang demonyonismo nagatuytuy sa posible nga kapiyerdihan kag kalaglagan sang

Pabagatnong Ginharian sang Judah sadtong 586 B.C. (cf. Levitico 26:30).

Gani nagasiling ang Ginoong DIOS, “Tungud kay gin-ula ang imo [Judah] pagkahigko kag ang imo pagkahubo pinaagi sa imo pagkamahilawason upod sa imo mga kerido kag upod sa tanang kangil-aran sang imo mga diosdios, kag tungud sang dugo sang imo mga anak nga lalaki nga imo ginhatag sa mga diosdios. . . Itugyan Ko man ikaw sa mga kamut sang imo kerido kag lumpagon nila ang imo mga halaran, gub-on ang imo mataas nga mga duug, ubahan ka sang imo mga bayo, kuhaon ang imo mga alahas, kag bayaan ka nga hubo kag hublas. Magapadabdab sila sang kadamoan batok sa imo, kag batohon ka nila kag tadtaron sa mga piraso sang ila mga espada. Kag sunugon nila ang imo kabalayan sang kalayo kag magpahikot sing mga paghukom sa imo sa panan-aw sang madamong babayi. Dason pauntaton Ko ikaw sa pagkamahilawason, kag indi ka na magbayad sa imo mga kerido. (Ezequiel 16:36, 39–41)

Ang dinormal nga mga ginahimo sang phallic nga kulto nagpadayon sa pagpangbuyok sang mga ditumuluo kag mga tumuluo. Si Apostol Pablo nagapahinumdom sang mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan nahanungud sang kapaslawan sang Israel kag nagapatunda batok sa nagasunud sang ila kawalay moral nga halimbawa.

Karon ini nga mga butang natabo subong

mga halimbawa para sa aton, nga indi naton dapat handumon ang malaut nga mga butang, subong sang ila ginhandum. Kag indi mangin mga magdiwatahan, subong sang iban sa ila; subong sang nasulat, “ANG KATAWHAN NAG-LINGKOD AGUD MAGKAON KAG MAG-INUM, KAG NAGTINDOG AGUD MAGHAMPANG.” Indi man kita magbuhat sing kawalay moralidad, subong sang ginhimo sang iban sa ila, kag biyente-tres ka libo ang napukan sa isa ka adlaw. (1 Mga Taga-Corinto 10:6–8)

MISTISISMO

Ang mistisismo nagapangganyat sang wala sing pag-inoino sa walay mga saad sang mas madalum, mas makahuluganong pagkaespirituhanon. Ang mga mistiko, nga ara sa idalum sang imahinasyon sing pag-agum sang suud nga paghiusa ukon sang kinaugalingon nga pagsugata sa Dios, kasami nagaangkon nga ang Dios direkta nga nagapakighambal sa ila, ukon nga ang Dios, mga anghel, ukon ang divine nga mga linalang nagpakita sa ila. Ang dimatuud nga pagkaespirituhanon nga ginapauswag sang mistisismo nakadepende sa makinaugalingong eksperyensya nga indi gid mapamatud-an. Ang mga balatyagon nga nahimo pinaagi sina nga eksperyensya mangin ang basihanang ginagamit sang mistiko agud mausisa ang iya kaugalingong pagkaespirituhanon. Apang ining mahikanhong paglihis, nga ginkuha luwas sa Balaan nga Kasulatan, puno kaayo sang katalagman. Imbis nga makabati sa tingog sang Dios, ang mistiko makabati sang bisan diin sa mga tingog sang mga demonyo ukon ginadaya ang iya

kaugalingon. Pagkatapos makompleto ang kanon sang Balaan nga Kasulatan, ang Dios nagahambal sa katawhan pinaagi lamang sa Iya nasulat na nga Pulong nga ginhi-mong mahapos hangpon para sa aton pinaagi sa pagpa-nudlo sang buluhaton sing pagpangalagad sang Balaan Espiritu.

Ang matuud nga pagkaespirituhanon amo ang hingpit nga kahimtangan sang pagpakig-upod sa tunga sang tumuluo kag sang Dios nga Amay, nga ginsakdag pinaagi sa pagpuno sang Balaan Espiritu (Mga Taga-Efeso 5:18). Ang buluhaton sing pagpangalagad sang Balaan Espiritu maawat sang ang tumuluo nagapakasala (Mga Taga-Efeso 4:30; 1 Mga Taga-Tesalonica 5:19). Ang pagkaespirituhanon mabawi pinaagi sa maangayon nga pag-usisa-sang kaugalingon kag pagngalan ukon pag-ako sang kinaugalingong mga sala sa pribado didto sa Dios nga Amay (1 Mga Taga-Corinto 11:27–30; 1 Juan 1:9).⁵⁶ Ang pagkamaangayon, indi ang pagkamakinaugalingon, amo ang importante kaayo sa Kristohanon nga kinabuhi. Ang kinaugalingong mga pagbatyag amo ang indi gid basihanan para sa pagkaespirituhanon.

Ang mistisismo nagalapnag sa Sidlanganon nga mga relihiyon. Ang Hinduism, Taoism, Shintoism, Buddhism nagapauswag sang mistisismo bilang ang alagyan pakadto sa Ginoo. Ang Sidlanganon nga mga relihiyon nagimpluwensya sang Theosophical Society nga napundar sadtong 1875 nanday Madam Helena Petrovna Blavatsky kag Colonel Henry Steel Olcott. Ang New Age nga kahulagan amo ang direktang nagbulos sa Theosophy.

Ang mga pagsugod sang Islam kag Mormonism parehong ginkuha halin sa mahikanhon nga aparisyon: ang

56. Thieme, *Panumbalik kag Magpadayon!; Rebound Revisited* (1995).

pagpakita sang anghel nga nag-angkon sa pagsangkap sang bag-ong divine nga pagpahayag. Ang sa Kinatung-ang Panahon nga Judaism nagpauswag man sang tensyon sa mistiko nga nakabase sa misteryosong mga pagpakutpakut sang *Cabala*.⁵⁷ Ang katawhan nga nagasunud sa sining walay sulud nga relihiyosong mga porma (2 Timoteo 3:5) nagahanduraw nga nagasimba sila sa matuud nga Dios lamang, samtang sa ila mga pagkawalay pagtoo sa pagkamatuud sila nagahatag sing pagdayaw kay Satanas.

Ang pagka-Kristohanon wala pa madutlan sang impeksyon sang mistisismo. Sadto sa nahaunang Simbahan ang mitisismo nag-impluwensya sa pagtimbuok sing kahulagan sang monghe upod ang dakong pagpatalupangud sa katarong-sa kaugalingon sini nahanungud sang estriktong pagpenitensya.⁵⁸ Ang mga monghe magapain sang ila mga kaugalingon didto sa desyerto sang Aminhang Africa, magpuasa sa sulud sang madamong simana, ukon maglingkod sa sulud sang madamong tinuig sa ibabaw sang mga haligi didto sa kamingawan nga nagahulat sa tingog sang Dios.⁵⁹ Halin sa ila mahandurawon nga mga pagbutyag nga ginkuha sa madamong mga sayup nga pagtoo nga nagkompromiso gid kaayo sang natung-ang pagka-Kristohanon nga naupdan sang mga doktrina sang

57. Ang *Cabala*, nga nag-uswag sadtong Kinatung-ang mga Panahon, amo ang nangin kabilogan sang mistisismo nga pagpanudlo nahanungud sa mga ginhalinan sang rabi nga nakabase sa mabudlay hangpon nga interpretasyon sang Daan nga Katipan.

58. Ang monastisismo nag-uswag sadtong ikatatlong siglo A.D. halin sa pagkaestriktong penitensya nga panan-aw nahanungud sa pagkaespirituhanon nga ginhatagan sang dakong pagpatalupangud sa pagpanghiwala-sa kaugalingon kag paghamulag sa katilingban bilang ang palaagihan sa espirituhanong pagtubo.

59. Mga linibo ang naghimo sang peregrinasyon agud mamati sang pagwali ni Simeon Stylites (A.D. 390–459), ang manug-imbento sing haligi sang estriktong mga pagpenitensya. Si Simeon naghinuyang sang trentay-sais ka tuig didto sa desyerto sang Syria sa ibabaw sang haligi, nga amat-amat pataas sa sisenta ka pye agud magsimbolo sang iya pagtubo nahanungud sa Dios.

demonyo. Ang mga sinulat sang sini nga 'Kristohanong' mistiko mga nagaeksperyensya sang pag-uswag sa karon nga panahon, nagapamahog sang pagbalik sang may pagkademonyo nga Panahon sang Kadudulman sang mistisismo kag pagkamakinaugalingon.

ASTROLOHIYA

Ang pagkonsulta sa mga bitoon pinaagi sa astrolohiya kag mga horoskopyo agud mapaktan ang mga panghitabo sa palaabuton nagadala sang nagadugang nga awra sang pagkatalahuron. Ang mga imporetanteng personalidad, mga aktor, mga negosyante, kag mga pinuno sang estado nagahakus itum nga mahika agud mapat-ud ang palaabuton. Ang pagdayaw sa astrolohiya, kaangay sang pagpamakutpakot kag sang itum nga mahika madasig nga nagadamo sa panahon sang kagamo kag kawalay kasi-gurohan sang ang ginmando nga mga kasugoan sang katukuran napukan. Ang mga astrologo kag mga manughiwit nagpasako sang ila mga kaugalingon sa panahon sang pag-us-us sang Romanhong Emperyo kag naglapnag sang ang makapatay nga mga kalalat-an kag nagguba sang ikasetenta-ka siglong Europe. Sa karon nga panahon ang pagpanilag sa mga bitoon sa makaisa isa ka maganansyahong negosyo. Ang mga diyaryo kag mga bantalaan nagasaysay sang adlaw-adlaw kag binulan nga mga pagpakut. Madamo pa gid nga kinaugalingong astrolohiyanhong mga konsultasyon ang mas malapit subong sang telepono. Ini nga mga pagpamakot nagadikta sang kinaugalingon kag sa negosyo nga mga desisyon para sa madamong katawhan.

Ang astrolohiya nagauswag dira sa matugtanong kul-

tura. Kon wala ang mga palatukuran sang katukuran kag ang pagpanudlo sang doktrina, ang hingpit nga mga talaksan kag mga sulundan sang tama kag sayup mailisan sang kaanggid nga mga importansya. Ang pagdepende sang mga bagaybagay sa tanan nga mga sitwasyon niyan nagailis sang mga kahingpitan sang divine nga katukuran. Sa pagkadesperado para sa mga kasulbaran sa mga palaligban, kahulugan sang kinabuhi, kag paglaum para sa palaabuton, ang kinulabos sa pagkaespirituhanon nga katawhan nagadepende lamang sa itum nga mahika para sa mga sabat. Nagakakulang sa mga kahingpitan, nagapangulapyot sila sa bisan anong nasuyupan nga nagatanyag sang paglaum. Apang ang astrolohiya nagatanyag sang dimatuud lamang nga paglaum. Ang astrolohiya estriktong ginadumili sa Dios (Levitico 19:26; Deuteronomio 18:10). Sa paggamit sang mga bitoon para sa pagplano sang imo kinabuhi ukon sa paghimo sang mga desisyon amo ang kabaliskaran kag makaawat sa perpektong plano sang Dios.⁶⁰

ANG MGA PAHITO SANG YAWA

Ang pagsimba sa diosdios, pagpamakutpakot, nekromansiya, pagkaadik sa droga, ang phallic nga kulto, mistisismo, kag astrolohiya amo ang mga paagi para sa pagpalapnag sing doktrina sang kalautan sang mga demonyo sa katawhan. Yadtong naimpluwensyahan sang subong nga mga doktrina nagaserbi sa katuyoan ni Satanas. Ang mga tumuluo nga naimpluwensyahan sang sini nga mga doktrina mga mahapos maduktan sang paggahum

60. Thieme, *Ang Plano sang Dios*.

sang demonyo. Apang bisan pa sina, indi ibasol ang tagsa ka sala ukon malaw-ay nga pamatasan sa pag-impluwensya sang demonyo ukon sa paggahum sang demonyo. Mas kasami kay sa wala, ang kalautan nga ginahimo sang mga tawo amo ang resulta lamang sang pagtugyan sa bahin sing kaluyahon sang ila makasasala nga kinaiya.

“Kay halin sa sulud, tungud sang [halin sa] tagiposoon sang mga tawo [makasasala nga kinaiya], nagagowa ang malaut nga mga panghunahuna, mga pagpakighilawas, mga pagpangawat, tuyong pagpatay, mga pagpanginbabi kag panginlalaki, paghandum *kag* pagkamalain, *subong man ang* paglimbong, kaulag, kahisa, pakahuya, kahambugan *kag* kabuangan. Ining tanan nga malaut nga mga butang nagagowa halin sa sulud kag nagadagta sa tawo.” (Marcos 7:21–23)

Ang patunda nga aktibong ginapanghalughog ni Sata-nas para sa mga gintoton-an para sa iya mga doktrina dapat magpaalerto sa kada tumuluo sa tuso nga mga paagi sang yawa. Tungud sini nga kabangdanan si Pablo nagsulat:

Sa katapusan, magmalig-on sa Ginoo, kag sa kusog sang Iya gahum. Isuklub ang bug-os nga panaming sang Dios, agud nga sarang ka makatindog sing malig-on [makapabilin sa imo kalig-on] batok sa mga pahito sang yawa. (Mga Taga-Efeso 6:10–11)

Ang Dios naghimo sang nagakaigo kag perpektong pag-sangkap para sa tagsa ka krisis sa kinabuhi sang tumuluo.

Ara kita sa kalibutan sang yawa, apang indi kita kabahin sini (Juan 15:19). Napalibutan kita sang espirituhanong kadudulman, apang nagaginawi kita sa kasanag sang Ginoo kag sa Iya Pulong. Ara kita sa anghelon nga pag-sinumpunganay, apang sa bahin sang kadaugan. Wala kita sing gahum sa pagpiyerde kay Satanas, apang may ara kita gahum sang Dios agud magpamatuk “sa mga pahito sang yawa.” Ang bug-os naton nga ginakinahanglan sa aton pagdepensa batok kay Satanas amo ang doktrina nga nagapuyo sa aton kalag. Ang harambalon amo ang kabubut-on. Kita lamang ang makahimo sang desisyon nga magtoon kag mag-aplikar sang doktrina, nga nagahatag sa aton sing kasarang agud magtubo kag maghamtong sa Kristohanon nga kinabuhi kag magpresenta sang divine nga depensa batok sa aton kaaway.

PAGGAHUM SANG DEMONYO

ANG MGA TUMULUO BALA PUWEDE MABIKTIMA sa paggahum sang demonyo? Indi gid! Ang mga ditumuluo lamang amo mahapos madutlan. Sa kada kahimtangan sang paggahum sang demonyo dira sa Bibliya, ang nagamhan amo ang mga ditumuluo. Ang mga Kristohanon indi kinahanglan mahadlok nga magamhan ukon madumalahan sang may ma-laut nga handum nga espiritu. Klaro sa Balaan nga Kasulatan: Ang mga demonyo makagahum sa mga ditumuluo lamang. Walay bibliyanhong halimbawa ukon may ara ginapahayag nga nagapahanumdum ukon nagapatunda nga ang mga tumuluo puwede magamhan sang demonyo.

Sa mismong tion sang pagtoo sa kay Kristo ang Balaan Espiritu nagapuyo sa lawas sang kada tumuuo.

Ukon wala bala kamo makahibalo nga ang inyo lawas amo ang templo sang Balaan Espiritu nga ara sa inyo, nga inyo nabaton halin sa

Dios, kag sa sina indi na kamo inyo kaugalingon? (1 Mga Taga-Corinto 6:19)

Ang nagaistar nga Balaan Espiritu sa amo man nga tion nagahimo sang templo sa lawas sang tumuluo para sa pag-istar ni Kristo bilang ang Shekinah nga Himaya.⁶¹ Ang presensya sang sini nga templo nagagarantiya nga walay demonyo ang puwede makapanalakay, ukon mag-istar, ukon makagahum sa lawas sang tumuluo.

Ang paggahum sang demonyo lain sa pag-impluwensya sang demonyo. Sa pag-impluwensya sang demonyo, nga makaapekto sa parehong mga tumuluo kag mga ditumuluo, ang tawo nagayanib sang iya kalag sa dimatuud nga mga konsepto kag sa tawhanong palanan-awong paminsaron nga gintawag “mga doktrina sang mga demonyo” (1 Timoteo 4:1). Para sa ditumuluo ang pag-impluwensya sang demonyo makapatuytuy sa paggahum sang demonyo.

61. Sa sulud sang Panahon sang Israel, ang wala pa nagpakatawo nga si Jesu-Kristo bilang ang Shekinah nga Himaya nagpuyo sa Tabernakulo kag sang ulihi didto sa Templo (Exodo 25:21–22; Levitico 26:11–12; Salmo 91:1; Mga Hebreo 9:5). Ang Shekinah nga Himaya nagpakita subong ang panganod sa adlaw ukon ang haligi nga kalayo sa gab-i, subong man ang nagasidlak nga kasanag sa ibabaw sang arka sang kasugtanan. Ang presensya sang Shekinah nga Himaya naggarantiya sang saad sang Dios sing temporaryo kag walay katapusan nga mga pakamaayo sa Israel. Sa karon nga Panahon sang Simbahan ang Balaan Espiritu nagahimo sang templo sa lawas sang tumuluo para sa pagpuyo ni Kristo bilang ang Shekinah nga Himaya. Tan-awa ang Thieme, *Ang Divine nga Paglarawan sang Kasaysayan*, 213–21. Tan-awa man ang R. B. Thieme III, “The Panorama of the Shekinah Glory” (ThM Thesis, Western Conservative Baptist Church Seminary, Portland, Oregon 1987).

MGA PAGPAKITA SANG PAGGAHUM SANG DEMONYO

Ginsugyot-sang Demonyo nga Balatian sa Paminsaron

Sa panahon sang Iya buluhaton sing pagpangalagad sa kalibutan si Jesu-Kristo nagpakita sang Iya pagka-Dios kag pagkalabaw-nga kagamhanan pinaagi sa pagpaayo sang katawhan halin sa ginsugyot-sang demonyo nga pagkabuangit kag balatian. Ang pagpaayo sang nademonyohan nga Taga-Gerasa amo ang nangin madramahon nga demonstrasyon.

Kag nag-abot sila [Jesus kag ang Iya mga gintoton-an] sa tabok sang dagat, sa teritoryo sang mga Taga-Gerasa. Kag sang nakapanaog na Siya [Jesus] halin sa sakayan, sa gilayon ang tawo halin sa mga lulubngan nga may dimatinlo nga espiritu nagsugata sa Iya, kag siya nagaistar sa mga lulubngan. (Marcos 5:1–3a)

Gintuyo ni Ginoong Jesu-Kristo nga dalhon ang Iya mga gintoton-an sa sini nga talan-awon sa Gerasa (Mateo 8:28–34; Lucas 8:26–37). Nahibal-an Niya sing tama lang gid ang drama nga lapit na mabuyagyag. Ini amo ang isa ka perpektong mga palibot sing makahaladlok nga mga panghitabo tungud kay ang madamong mga kweba, ginkutkut lapus sa mga pangpang pakadto sa baybayon, nga gingamit bilang mga lulubngan. Wala pa gid madugay nga nakapanaog sila sa baybayon kag ang tawo naggowa

halin sa sining kinutkut nga lubong sa idalum sang duta kag nag-atubang sa aton Ginoo. Ang tawo nagpresenta sa talagsahon kag makahaladlok nga panan-aw: ang iya buhok nagbilogbilog, ang iya lawas hubo kag higko kaayo; ang pagguba-sa kaugalingon nagbilin sang madalum nga mga pinalian kag mga pilas sa iya unud.

Sa mga pumuluyo sang Gerasa, ang buang nga tawo nakilala na kag makaulugot sa panan-aw. Ang mga paninguha sa pagpugong sa iya pinaagi sa mga kadena napaslawan lang gid.

Kag wala na sing bisan isa nga makagapos sa iya, bisan sang kadena; tungud kay kada-mo na siya gingapos sang mga grilyos kag mga kadena, kag ginpamugto niya ang mga kadena, kag ginpang-utod ang mga grilyos, kag wala sing bisan isa nga makusog gid agud magmanso sa iya. Kag padayon sa gab-i kag adlaw, sa tunga sang mga lulubngan kag sa kabukiran, nagasinggit siya kag nagapilas sang iya kaugalingon sa mga bato. (Marcos 5:3b–5)

Ang Taga-Gerasa nagakabig sa iya sing walay paglaum nga kahimtangan. Apang tubtub nga ginasakit niya ang iya lamang kaugalingon kag nagapalayo sa normal nga kinabuhi, ginpabay-an lang siya—labi na sanglit nga ang kabangdanan sang pagkabuang sini nga tawo amo ang paggahum sang demonyo.

Suno sa sini nga dalanon ang paggahum sang demonyo nagalakip sang tumalagsahong kusog kag may pagkalain nga pamatasan. Apang bisan pa sina, indi tanang may pagkalain nga pamatasan nasugyotan-sang demonyo. Apang, klaro nga ining walay pagtoo nga tawo ara sa

idalum sang pagdumala sang mga demonyo. Luyag gid niya maghimo sang iya panimalay sa tunga sang mga bangkay, hiwaan ang iya kaugalingon sa taliwis nga mga bato, ginpilak ang iya bayo, kag nagpuyo kaangay sang sapat. Ang paggahum sang demonyo nagpabilin sa iya nga buangit sa paminsaron.

Hinumdumi nga walay tumuluo ang sa bisan kasan-o ang puwede maistaran sang mga demonyo. Ang pag-istar nga presensya sang Dios Balaan Espiritu nagabalabag sang bisan anong posibilidad sang pagsulud sang demonyo. Apang bisan pa sina, kon ang mga tumuluo padayon nga nagasikway sang doktrina sang Bibliya, puwede sila maimpluwensyahan sang mga demonyo kag ang ila mga aksyon mangin kaangay sa yadtong mga ditumuluo. Kon ang mga doktrina sang mga demonyo magsulud sa kalong nga kalag nga ginhimo sang negatibo nga kabubut-on, ang kabuang nga pamatasan puwede mag-uswag. Ang mga Kristohanon puwede maimpluwensyahan gid kaayo sang demonyo nga magtoo sila nga ang ila mga kaugalingon nagamhan sang demonyo. Sa pagkamatuud, masiling nga sila “nahiwitan” (Mga Taga-Galacia 3:1) tungud sang pinalian, rebersiyonismo, kag sang pag-impluwensya sang kalautan.

Ang bisan anong katilingban puwede mag-amuma sang nagamhan-sang demonyo nga katawhan. Walay sistema sang sikiyatriya kag pangmedisinang siyensya ang puwede magsulbar sang palaligban. May ara tatlo lamang ka tunay nga mga pamaagi para sa pagtabog sang mga demonyo.

1. Ang kinaugalingong pagpatunga ni Satanas (Mateo 12:24);
2. Direktang divine nga pagpatunga (Marcos 5:8);
3. Kon ang tawo nagatoo sa mensahe sang Ebanghelyo

kag naistaran sang Balaan Espiritu (1 Mga Taga-Corinto 3:16; 6:19).

Ang eksorsismo indi gid tama nga alternatibo.

Ang divine nga pagpatunga magapaayo sang buangit nga tawo sang Gerasa. Kon ano ang naggowa nga mangin isa ka nasugata nga higayon gintuyo gid ini ni Jesus. Ang sulogponan amo ang mangin pamatuud sang Iya Pagkamesiyas sa katawhan sang Gerasa. Sang nakapalakit na si Jesus, ang demonyo nga nagaistar sa tawo napilitan sa sistema sing maayong pamatasan sa pagduko sa atubangan sang Hari sang mga hari. Ang tawo wala nagapangita sang pagpalingkawas, sa baylo ang mga demonyo nga nagaistar sa iya naghandum magpangabay kay Jesus nga indi pagsakiton. Ang mga pulong nga nasambit sa baba sang buangit nga tawo indi iya kaugalingon, kondi sa yadtong manughambal sang demonyo. Ang tawo wala sing kontrol sa iya totonlan samtang naistaran sang *engastrimuthos* nga demonyo.

Kag sang nakita si Jesus sa malayo, nagdalagan siya kag nagluhod sa atubangan Niya; kag nagasinggit sa mabaskog nga tingog, nagsiling siya, “Ano bala ang labot ko sa Imo, Jesus, ang Anak sang Dios nga Labing Mataas? Ginapakilooy ko sa Imo sa Dios, indi ako pagsakita!” Kay nagsiling Siya [Jesus] sa iya, “Gowa ka sa tawo. Ikaw nga espiritung dimatinlo!” (Marcos 5:6–8)

Ang Bibliya wala nagasulat sang bisan anong halimba-wa sang nagamhan-sang demonyo nga tawo nga nagapalakit kay Jesus para sa kalingkawasan halin sa demonyo.

Ang kadamoan gindala sa Iya sa iban; ang mga tawo nga ara sa idalum sing pagdumala sang mga demonyo kasami nga naghatag sa aton Ginoo sing masangkad nga espasyo. Walay kasarang sa paglikaw nga masugata si Jesus, ang mga demonyo nga nagagahum sa sini nga tawo nagkarahadlok kag nagpakilooy kay Jesus nga indi sila ipi-lak kag itugyan sila sa ila kinatapusan nga silot (Mateo 25:41). Bisan pa nga si Jesus wala magtandog sa ila, ang Iya mismong presensya nagpahangup sang pag-inatubangay.

Ang mga demonyo nakahibalo nga may Dios (Santiago 2:19) kag bug-os nga nakakilala kay Jesu-Kristo bilang ang wala mabuhinan nga pagka-Dios kag matuud nga tawo. (Marcos 5:7; cf. Marcos 1:24–27; 3:11; Lucas 4:41). Apang bisan pa sina, tungud kay ginsikway nila ang Dios sadtong nagligad nga eternidad kag nagsunud kay Sata-nas, ginsilotan sila. Nahibaloan nila ang ila madangatan nga amo ang linaw sang kalayo (Mateo 25:41; Lucas 8:31). Ang mga ditumuluo makahibalo man sang maathag nga pagtolon-an nahanungud sang mga kamatuuran. Makakutlo man sila sa Balaan nga Kasulatan kag sa bug-os nga panggowa nga dagway kaangay sang mga tumuluo. Apang kaangay sang mga demonyo, sila man nagsikway sa Dios.

Sa sabat dira sa sugo sang Ginoo nga “maggowa,” ang manughambal sang demonyo nagprotesta, “Nagapakilooy ako sa Imo pinaagi sa Dios, indi ako pagsakita!” Nahadlok sang walay katapusan nga pasakit, ini nga mga demonyo namugong sa pagpagowa. Ang sabat sang aton Ginoo amo liwat, “Gowa,” nga nagpahimo sa demonyo sa pagsiyagit sang pagprotesta. Sa sini nga pagbumusaag, si Jesus nagsugo sa demonyo sa pagpakilala sang iya kaugalingon.

Kag Siya nagpamangkot sa iya, “Sin-o bala ang ngalan mo”? Kag siya nagsiling sa Iya, Si

Legion ang akon ngalan; kay madamo kami,”
Kag siya *nag-umpisa* sa pagpakilooy sa lya
sing sinsero nga indi sila pagtabugon sa sadto
nga duug. (Marcos 5:9–10)

Ini nga sulogponan indi dapat himoon nga halimbawa para sa pagpagowa sang mga demonyo, kag wala man ini nagasugyot nga ang mga tumuluo maghimo sang makapasakit nga aksyon batok sa mga demonyo subong sa ginhimo sang aton Ginoo. Ang makapasakit nga aksyon amo ang divine nga espesyal nga katungud nga gintugyan sa pila lamang sa panahon sang mga apostol. Karon nga panahon, ang mga tumuluo ginmandoan nga maghimo sang *pagpanagang* lamang nga aksyon batok kay Satanas pinaagi sa pagsuklub sang bug-os nga panaming sang Dios (Mga Taga-Efeso 6:10–17).⁶² Ang Bag-ong Katipan nga mga sulat, ginsulat agud sa pagtudlo sa mga tumuluo sa Panahon sang Simbahan sa taga ka aspeto sang Kristohanong kinabuhi, walay unud nga mga mando, mga pagpanudlo, ukon mga sugyot para sa pagpanabog sang mga demonyo. Ang kahipos sa sini nga halambalon nagahambal sang mga kasangkaron.

Ang iban nga nagamohan nga mga Kristohanon naga-dahum nga ang kasarang sa pagkilala sang ngalan sang nagaistar nga demonyo nagadala sang gahum labaw sa demonyo. Daw ano ka tinonto! Ini nga pamaagi ginhulam halin sa mga ginahimo nga eksorsismo sing dumaan nga pagano, indi ginkuha halin sa Bibliya.⁶³ Ini nga dalanon wala nagasugyot nga si Jesus naggamit sang ngalan sang

62. Tan-awa ang Ikalimang bahin. Tan-awa man ang Thieme, *Ang Anghelon nga Pagsinumpunganay*, 228–56.

63. *The Zondervan Pictorial Encyclopedia of the Bible*, 1975 ed., S.V. “Exorcism, Exorcist” ni W.L. Liefeld.

demonyo bilang ang palaagihan sang gahum agud pahalinon ang demonyo. Ang divine nga awtoridad sang aton Ginoo amo ang bug-os nga ginakinahanglan.

Ang ngalan “Legion” nagatumod sa ranggo sang Romanhong sundalo, nga kasami naglakip sang tatlo tubtub sa anum ka libo nga mga tawo. Ang “Legion” indi ang ngalan sang demonyo, kondi ang tanda nga ang madamo kayo nga mga demonyo nag-istar sa tawo. Ang *engastri-muthos* nga demonyo amo ang manughambal para sa pagkaporma sini nga demonyo. Nakontento sa ila karon nga katungdanan, ang mga demonyo nagpangabay kay Jesus nga indi sila pagtabugon.

Karon may ara sing dako nga panong sang nagakaon nga mga baboy didto sa bukid. Kag *ang mga demonyo* nagpakilooy sa Iya, nga nagasiling, “Ipadala kami sa mga baboy agud nga makasulud kami sa ila.” Kag gintugotan Niya sila. Kag naggolowa, ang dimatinlo nga mga espiritu nagsulud sa mga baboy; ang ang panong nagdinaguso sa pil-as pa dagat, mga duha ka libo *sila*; kag nalumos sila sa dagat. (Marcos 5:11–13)

Sa tion nga ang mga demonyo nasaylo na, ang malinong nga nagakaon nga mga baboy nagbaylo sa pagkamakahas sang napaslawan nga mga demonyo sa nagdinaguso nga panong nga gulpi naglinukso sa dagat kag nalumos. Bilang espiritu nga mga linalang, ang mga demonyo indi magkalamatay. Despirado sila nga magapangita sang iban nga biktima agud istaran.

Ang isa ka kabangdanan sang sakit sa paminsaron amo ang paggahum san demonyo ukon ang pag-impluwensya

sang demonyo. Hinumdumi, bisan pa sina, nga may ara sing indi maisip nga iban pa nga mga kabangdanan para sa mga balatian sa paminsaron. Ang paggahum sang demonyo amo lamang ang posibleng pagpaathag nahangud sa kon ngaa ang kalmadong mga ditumuluo gulpi nagbaylo sa kamakahas kag nagasakit sang ila mga kaugalingon ukon sang iban. Apang ang mga tumuluo kon kaisa nagapakita sang kaparehong indi mapunggang gulpi nga grabeng pagbaylo sang balatyagon ukon sang lawasnong pagkamakahas. Ngaa bala nga nagakatabo ini? Kon ang tumuluo nagapadayong nagasikway ukon nagabale-wala sang doktrina sang Bibliya ang kalong nagauswag sa iya kalag nga nagahaklo sang dimatuud nga doktrina (Mga Taga-Efeso 4:17). Sa pagbiya sa iya espirituhang kinabuhi, ang tumuluo mangin hapos madutlan sang pagkaadik sa droga, pagkabigaon, pagsimba sa diosdios, kag ang tagsa ka sahi sang sinapat nga pagkinabuhi. Ini nga mga tumuluo naimpluwensyahan gid kaayo sang mga doktrina sang demonyo sila nangin buangbuang kag mangin kaangay sang nagamhan-sang demonyo nga katawhan.

Dira sa buangbuang nga kahimtangan ang kalag sang tumuluo nadugmok. Ginlaragway ni Santiago ini nga kondisyon subong (*dipsuchos*, Santiago 1:8), nga literal nagakahulugan “may duha-ka kalag.” Wala mausisa, ini nga pagkadugmok sang kalag puwede mag-uswag sa madamong mga personalidad, ang kondisyon nga ayhan masaypan nga pagkanagamhan sang demonyo. Ang solo nga kasulbaran para sa tumuluo amo ang panumbalik pinaagi sa pag-ako sang kinaugalingong sala kag pagbawi halin sa rebersiyonismo pinaagi sa padayon nga pagtoon kag pag-aplikar sang doktrina sang Bibliya.

Ang balita nagalapnag sing madasig, bisan sa bibliyanhong mga tinion. Ang mga manugbantay sang kasapa-

tan nakakita sang milagrosong panghitabo nga may katingala nga indi masambit. Ari may nangin talan-awon nga indi nila mapaathag; nahadlok sila kag natingala.

Ang ila manugbantay sang mga baboy nagpalagyo kag nagbalita sini didto sa siyudad kag sa *gowa* pa kaumahan. Kag ang *katawhan* nag-abot sa pagtan-aw kon ang natabo. Kag nagpalapit sila kay Jesus kag ginpanilagan ang tawo nga nagamhan-sang demonyo nga nagalingkod, nga napanaptan kag ara na sa iya husto nga hunahuna, ang mismong tawo nga may ara sadto anay sang “legion”; kag nahadlok sila. Kag yadtong [ang manugbantay sang mga baboy] nga nakakita sini nagsugid sa ila kon paano ini natabo sa nagamhan-sang demonyo nga tawo, kag sang *tanan* nahanungud sa mga baboy. Kag nagsugod sila sa pagpakilooy sa Iya nga maghalin sa ila rehiyon. (Marcos 5:14–17)

Ang manugbantay wala mag-usik sang tinion sa pagdalagan pakadto sa banwa sa pagpalapnag sang mga balita. Akig sila kaayo sa pagkadula sang ila mga baboy. Ang solo nga kabalaka sining mga negosyante amo ang ila materyal nga panag-iyahan imbis sang espirituhanong kinabuhi. Walay bisan isa ang nagpasalamat kay Jesus tungud sang pagpaayo sa walay palad nga tawo; wala gid sing bisan isa nga nagginhawa sing madalum tungud sang katawhayan nga ang buangit nga tawo indi na makapahamak sa katilingban; walay bisan isa nga nagkalipay sa kaluwasan sang tawo. Nahadlok sa dugang nga mga kabudlay, ang ‘maayong’ mga pumuluyo sang Gerasa nag-

pakilooy kay Jesus sa pagbiya sa lugar.

Ang Milagro didto sa Gerasa nagpatalupangud sa Pagkamesiyas ni Jesus (Marcos 5:18–19). Ang nag-ayo nga nademonyohan nangin isa ka makakilibot nga pamatuud. Ginsugo siya ni Jesus nga magpauli sa iya panimalay kag pahibal-on ang iya pamilya kag mga abyan sang tumalagsahong mga butang nga Iya nahimo para sa iya.

Ginsugyot-sang Demonyo nga Balatian sa Lawas

Ang malip-ot nga mga Ebanghelyo, ang saysay sang kinaugalingon buluhaton sing pagpangalagad ni Kristo diri sa kalibutan, nasudlan sang madamong mga halimbawa kag mga pagpakita sang paggahum sang demonyo. Sa panahon sang Pagpakatawo si Satanas nagsentro sang iya mga puwersa sang kalautan sa pagbalabag sang pagluwas nga trabaho ni Jesu-Kristo.⁶⁴ Madamo sa nagamhan nga katawhan ang nakasugata sa Ginoo nga nagpakita sang makaguluba nga mga epekto sang demonyonismo pinaagi sa ila lawasnon nga kondisyon.

Bisan kon ano man ang mga sintoma sang demonyong-hinimo nga balatian, walay kahimtangan nga nangin walay paglaum sa kay Jesu-Kristo. Sang Siya labaw nga kagamhanang nagdekreto nga ang demonyo magpalayo, ang tawo nangin bug-os kag madramahon nga nakabalik sa maayong panglawas. Ang pagpaayo amo ang nangin isa sang Iya madamong mga kredensyal subong Mesiyas; ang Iya mga milagro nagpamatuud nga Siya sa pagkamatuud

64. Ang Ebanghelyo ni Marcos may unud sing labing pinasangkad nga mga saysay sang paggahum sang demonyo: Marcos 1:23–27, 32–34; 3:11–12; 5:1–20; 7:25–30; 9:17–29, 38. Ang dugang nga mga kahimtangan may kaangtanan sa Mateo 9:27–34 kag Lucas 11:14–26.

ang Isa sa Iya gin-angkon nga mangin—“ang Anak sang Dios nga may gahum” (Mga Taga-Roma 1:4). Tungud kay si Kristo Dios, gamhanan sa tanan nga Manunuga sang bug-os kalibutan (Juan 1:3; Mga Taga-Colosas 1:16–17; Mga Hebreo 1:2, 10), may ara nangin pagpaayo sa Iya tingog kag sa Iya paghikap. Si Jeremias nagtagna kay Kristo:

“Yari Karon, dalhan Ko ini sing maayong pang-lawas kag pag-ayo, kag ayohon Ko sila; kag ipahayag Ko sa ila ang kabugana sang paghidait kag kamatuuran.” (Jeremias 33:6)

Ang paghikap sang Iya kamut nagdala sang gilayon nga maayong panglawas sa madamo, lakip ang ugangan nga babayi ni Pedro, nga nagahigda sing madugay na gid tungud sang lawasnong balatian (Mateo 8:14–15). Tumalagsahon gid kaayo yadtong mga pagpaayo agud ang masadyahong pagsaulog ginsugdan. Ang madamong masakiton kag mga usyosero nagtililipon sa puwertahan sang balay ni Pedro. Ang iban sa madamong katawhan amo man yadtong gindala agud makalingkawas halin sa demonyong-hinimo nga mga balatian: ang bulag, ang apa, ang piang, ang buangit.

Kag sang sirom na, nagdala sila sa Iya sing madamo nga mga nagamhan-sang demonyo; kag Iya gintabog ang mga espiritu sa isa lang ka pulong, kag gin-ayo ang tanang mga masakiton [literal nga, tanang may kalautan]. (Mateo 8:16)

Ang kaparehong talan-awon ginsaysay didto sa Mateo 9.

Kag sang pagowa na sila, yari karon, isa ka apa [dimakahambal] nga tawo, nagamhan-sang demonyo, ang gindala sa Iya. Kag sa tapos natabog ang demonyo, naghambal ang apa nga tawo. (Mateo 9:32–33a)

Sa kada ginkutlo nga kahimtangan; sang ang nagaistar nga demonyo natabog na, ang demonyong-hinimo nga balatian gilayon nga nadula. Ining pinasahi nga mga resulta mga ginmarkahan nga lain sa ginpalawig, diepektibo nga mga paninguha sang Hudiyong mga manugtabog sang malaut nga espiritu. Ano bala ang ginapahayag sang Balaan nga Kasulatan nahanungud sang mga pamaagi nga gingamit ni Jesu-Kristo kag sang Iya mga gintoton-an nga lehitimong nagtabog sang mga demonyo?

PAGTABOG SANG MGA DEMONYO

Pinasahi sa pagdumala sang hypostatic nga paghiusa ni Jesu-Kristo kag sa tyempo sang apostol, ang pagtabog sang mga demonyo kinahanglan indi ikalibog sa dumaan ukon modernong mga pagtilaw sa eksorsismo.⁶⁵ Ang awtoridad kag ang gahum nga gingamit ni Jesu-Kristo sa mga demonyo amo man ang gintugyan sa Iya mga gintoton-an agud makilala sila subong Iya mga mensahero kag pama-tud-an ang ila mensahe. Sa makaisa nga ang ila misyon nahimo na ang gahum nga direktang magsugo sa demonyo sa pagpalayo kuhaon na. Ang abilidad sa pagtabog sa mga demonyo *wala na gid* sa kada tumuluo kag gintapos na sadtong unang siglo.

65. Thieme, *Ang Divine nga Paglarawan sang Kasaysayan*, 60–116.

Sa karon nga panahon, ang Dios naghatag sa tumuluo sang mas labaw sa bisan anong iban pa nga pagdumala: ang nakompleto na nga kanon sang Balaan nga Kasulatan kag ang tanan nga mga pakamaayo, mga pagkabutang, kag mga pribilehiyo nga ginlaragway dira sa misteryosong doktrina sang mga Sinulat nga mga Mensahe. Wala gid sa mga Sinulat nga mga Mensahe ang nasudlan sang mga mando ukon mga halimbawa para sa pagtabog sang mga demonyo. Ang solo nga kasulbaran para sa nagamhan sang demonyo amo ang pagtoo kay Kristo. Sa tion sang sa gilayon siya nga ginhilway halin sa bisan anong nagagahum nga demonyo, nahiusa kay Kristo, kag gin-istaran sang tanang tatlo ka mga sakup sang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios. Ang paghangup sang pagpanudlo sang Balaan nga Kasulatan nahanungud sang pagtabog sang mga demonyo nagahatag sing kasarang sa tumuluo sa paglikaw sa dilihitimo kag makatilingala nga mga ginahimo nga makaawat sa pagpadayon sa Kristohanong pamaagi sang pagkinabuhi.

Pinaagi kay Kristo

Ang pag-abot sang Mesiyas sa kalibutan gintagna na sugod pa sang pag-umpisa sang kasaysayan sang tawo (Genesis 3:15), upod sa mga milagro nga ara sa Iya buluhaton sing pagpangalagad diri sa kalibutan kag sa Iya nagapadayon nga pakigsumpong kay Satanas kag sa Iya mga demonyo. Ang paghimo sang mga Milagro amo ang paghatag sang pagtoo sa Iya mensahe kag pagpamatuud sa pagkilala kag gahum sang Iya persona.

Niyan ang mga mata sang bulag pamuklaton,

Kag ang mga dalunggan sang bungol dima-
punggan.

Niyan ang piang magalumpat kaangay sang
usa,

Kag ang dila sang apa [dimakahambal] maga-
singgit tungud sang kalipay. (Isaias
35:5–6a)

Ini nga Balaan nga Kasulatan natuman mismo sa atu-
bangan sang mga mata sang mga saksi. Ano bala ang
dugang pa nga indi mapanghiwala nga pamatuud ang
masangkap ni Jesu-Kristo kay sa pagpakita sang Iya labaw
nga kagamhanan sa kinaiyahan, kinabuhi, kamatayon—kag
bisan sa mga anghel? Kon ano man ang Iya ginmando,
mapilitan sa paghimo ang mga demonyo. Kon ang anghe-
lon nga mga tinuga nagsunud sa Iya, ano pa gid ayhan nga
dapat gid sa tawhanong mga linalang!

Ang katawhan hapos nga magdayaw sa mahunos-
ginhawa; ang mga milagro makabutong sang madamong
mga tumpok sang katawhan. Apang si Jesu-Kristo indi
lamang isa ka manughimo sang Milagro ukon manug-ayo.
Kon amo lamang ini ang Iya katuyoan sa panahon sang Iya
temporaryo nga pagpuyo diri sa kalibutan, niyan napaslawan
Siya sa Iya misyon. Wala Siya nagpakalma sang *tanang*
pag-antos sa kalibutan.

Ginsakdag sang nagaistar nga presensya kag gahum
sang Balaan Espiritu ang Iya buluhaton sing pagpangalagad
nangin apat ka pilo:

1. Nawali Siya ukon nag-anunsyo sang Ebanghelyo sa
mga ditumuluo;
2. Nagtudlo Siya sang doktrina sa mga tumuluo;
3. Nagtagna Siya nahanungud sa palaabutong espiri-

- tuhanong kinabuhi sa Panahon sang Simbahan;
4. Nagpresenta Siya sang Iya mga kredensyal subong Mesiyas pinaagi sa pag-ayo sang masakiton kag nagtabog sang mga demonyo (Mga Binuhatan 10:38).

Ini nga mga milagro nagpamatuud sa pagkapinasahi sang Iya persona kag sang kamatuuran sang Iya mensahe. Ang Iya pangunang tinutuyo, bisan pa sina, amo ang paghimo sing pagbuut sang Iya Amay kag gani sa pagtuman sang divine nga plano—ang aton kaluwasan. Ini kompleto Niya nga ginhimo (Juan 17: 4).

Sa mga benepisyaryo sang mga milagro sang Ginoo, may ara sing gamay nga pagduhaduha nga ang Mesiyas mag-abot sa kinatapusan. Nagsabat sila nga may katingala kag dakong pagtahod. Ang iban nga nagtan-aw sa mga milagro nagtoo man kay Kristo. Ang iban pa natingala kag nagpakotpakot nahanungud sa kon sin-o si Jesus.

Kag natingala ang kadam-an, nga nagasiling,
“Wala pa gid makita ang subong sini sa Israel.”
(Mateo 9:33b)

Apang may ara man yadtong mga nagkontra kag mga klarong naalarma kag nahadlokang sang Iya mga aksyon. Ining mga masinupakon kasami nga nasakupan sang relihiyosong mga lider sang Hudiyong. Nahisa sang pang-engganyo nga gahum ni Jesu-Kristo ang mga pari kag ang mga Fariseo nag-umpisa sang ila mapintas nga pagpamatuk sa buluhaton sing pagpangalagad ni Kristo.

Ang nahibal-an lamang sing husto sang mga Fariseo nga ang kadam-an sang mga katawhan mahapos maim-pluwensyahan, kag himuslan gid nila ini. Sanglit nga ang pagkatunay sang mga milagro indi gid mapanghiwala,

ining katingalahan nga mga panghitabo ginpangitaan sing sayup, kag wala gid ginpaathag. Paburubatyag lamang diri kag pabatibati didto nagpagowa sang mga pagduhaduha nahanungud sang ginhalinan sang gahum ni Jesus sa pagpaayo: “Siya [Jesu-Kristo] nagatabog sang mga demonyo pinaagi sa manugdumala sang mga demonyo [Satanas]” (Mateo 9:34b). Gani ginpabangud sang mga Fari-seo ang ginhimo ni Jesus nga mga milagro pinaagi sa gahum sang Espiritu sa mismong kaugalingon sang yawa. Ini nga pagpasipala batok sa Balaan Espiritu, nga natabo sa panahon lamang sang Pagpakatawo, nangin katumbas sa pagsikway kay Kristo, ang indi mapatawad nga sala.

“Busa ako nagasiling sa inyo, ang bisan anong sala kag pagpasipala mapatawad sa mga tawo, apang ang pagpasipala batok sa Espiritu indi mapatawad. Kag ang bisan sin-o ang maghambal sang isa ka pulong batok sa Anak sang Tawo, ini mapatawad sa iya; apang ang bisan sin-o nga maghambal batok sa Balaan Espiritu, indi mapatawad ini sa iya, bisan karon nga panahon, ukon sa *panahon* nga pala-abuton.” (Mateo 12:31–32)

Bisan pa sa malisyosong mga pagtilaw nga pakalainon ang lya trabaho kag persona, ang aton Ginoo nagpadayon sang lya buluhaton sing pagpangalagad nahanungud ng grasya. Si Jesu-Kristo nagkilala sang pabaylobaylo nga pagpanugot sang katawhan nga magabiabi sa lya su-bong ila Hari sa magaabot nga adlaw kag batohon Siya sa sunud. Ang pagguba sing dungog sang lya karakter kag balaan nga persona nahibal-an pinaagi sa pagkahibalo sang tanan ni Jesu-Kristo sadtong dugay na sang wala pa

ang pagguba sang dungog nahambal ukon nahunahunaan sang Iya mga kaaway. Indi Niya ini mapalabay nga walay paghangkat kondi ginbaslan sang insulto nga may kaupod sing indi malikawan nga pangatarungan, nga nagpamatuud sang subong nga pagguba sing dungog nga mangin kaladlawan. Sa amo man nga tinion ginklaro Niya ang harambalon nahanungud sing pagtabog sang mga demonyo.

Kag sa pagkahibalo sang ila mga hunahuna Siya nagsiling sa ila, “Ang bisan diin nga ginharian ang nagbahinbahin batok sa iya kaugalingon malaglag; kag ang bisan diin nga siyudad ukon balay nagbahinbahin batok sa iya kaugalingon indi makatindog.” (Mateo 12:25)

Ginpamatud-an ni Kristo nga sayup ang teyoriya sang mga Fariseo nga may paanggid sang “nabahinbahin nga ginharian: Kon si Kristo sa pagkamatuud naghimo sang mga milagro pinaagi sa gahum ni Satanas—subong sang ginpahayag sang mga Fariseo—niyan si Satanas magapiyerde sang iya kaugalingong katuyoan. Ang iya ginharian magatrabaho batok sa iya kaugalingon kag mapukan. Agud mapamatud-an ang sayup nga konsepto sing posisyon sang Fariseo, ginpadayon ni Jesus ang ila gindahum nga may kahanas sang isa ka perpektong manugdebate.

“Kag kon si Satanas nagatabog kay Satanas, mabahinbahin siya batok sa iya kaugalingon; niyan sa ano nga pamaagi bala magatindog ang iya ginharian? Kag kon Ako pinaagi kay Beelzebul magtabog sang mga demonyo, pinaagi bala kay sin-o ang inyo mga anak magtabog

sa ila? Gani mga magmangin-hukum ninyo sila.” (Mateo 12:26–27)

Si Jesus nagpresenta sang duha ka mga pamangkutanon paagi sa retorika nga nagagamit sang unang klase sang kondisyon sing manugdebate. Gindahum ang kamatuud sang ila opinyon, Iya ginpakita ini nga mangin dimakatarunganon kag dimatuud.⁶⁶ Ining husto kag siguradong pangatarungan nagbutang sang mga kritiko sang Ginoo sa gilayon. Sa pagsaway kay Jesus mangin katumbas sa pagsaway sang mga manalagna nga ila gin-angkon nga ginatahod. Sa makaisa ang mga Fariseo naubusan na sang mga pamulong. Si Jesus nagpatalupangud sang makatarunganong konklusyon:

“Apang kon Ako nagtabog sang mga demonyo pinaagi sa Espiritu sang Dios, niyan ang gin-harian sang Dios nag-abot na sa inyo.” (Mateo 12:28)

Ang ikatatlo nga gamit sang pulong “kon” amo ang matuud nga gamit sang unang klase sang may kondisyon nga tumbok: “Kon Ako nagatabog sang mga demonyo pinaagi sa Espiritu sang Dios, kag ginahimo Ko.” Ang awtoridad ni Jesus labaw sa mga demonyo nagpamatuud sang Iya pagka-Dios. Si Jesus bug-os nga nagdepende sa gahum sang Balaan Espiritu para sa paghimo sang mada-mo Niya nga mga milagro. Kon ang katawhan kuntani

66. Dira sa Griyego ang may kondisyon nga mga tumbok mga ginpahayag sa apat ka lainlain nga mga pamaagi. Sang ang manugdebate nagagamit sang unang klase nga kondisyon, “kon, kag matuud ini . . .” nagadahum siya sa kamatuuran sang kondisyon suno sa pagbinasay, bisan pa nga ang kondisyon ayhan ukon ayhan indi matuud. Tan-awa ang *Panumbalik kag Magpadayon!*, 18.

nakakilala sining kamatuuran kuntani makilala nila si Jesus subong ang Mesiyas nga ginsaad sang Dios dira sa Kasugtanan kay David. Ang Iya gahum labaw sa mga demonyo nagpamatuud sang Iya tanyag sang ginharian, “ang ginharian sang Dios nag-abot sa inyo.”⁶⁷ Sa dugang pa nga paglaragway sini nga kamatuuran si Jesus naggamit sang parabola agud sa pagpatalupangud sang Iya awtoridad labaw sa kay Satanas kag sa iya nagpakasala nga mga anghel.

“Ukon paano bala makahimo ang bisan sin-o sa pagsulud sa [iya ni Satanas] balay [ang kalibutan] sang makusog nga tawo kag dalhon ang iya pagkabutang, luwas kon iya anay gapuson ang makusog nga *tawo*? Kag niyan pagakawatan niya ang iya balay.” (Mateo 12:29)

Si Jesus naggamit sang kilala nga talan-awon sang kawatay agud ipaathag ang Iya gahum labaw sa kay sa Satanas. Sa wala pa ang kawatan makapangawat sa balay, kinahanglan una anay buntugon niya ang tag-iya.⁶⁸ Ang makusog nga tawo kaangay kay Satanas, ang balay kaangay sa kalibutan nga ginadumalahan ni Satanas. Sa kabug-osan sang tinion si Jesus nagsulud sa kalibutan (Mga

67. Tungud nga ang Israel wala magbaton kay Jesus subong Mesiyas, ang Ginharian Iya gin-anunsyo wala maumpisahankondi naisol tubtub sa pagkatapos sang Tribulation kag sa Ikaduhang Pagkari. Si Jesus niyan magabalik sa Iya nabanhaw nga lawas sa kalibutan agud ipasad ang Iya ginharian kag tumanon ang Kasugtanan kay David pinaagi sa pagdumala sang Israel sa trono ni David didto sa Jerusalem sa panahon sang Millennium.

68. Si Jesus wala nagasugo sa mga tumuluo nga gapuson si Satanas, walay tumuluo nga may subong nga gahum. Si Kristo nagapahayag lamang sing reyalidad sang Iya gahum labaw kay Satanas. Si Satanas indi magapos tubtub si Jesu-Kristo maggapos sa iya sa sulud sang isa ka libo ka tuig sang Siya magbalik sa Ikaduhang Pagkari (Bugna 20:1–3).

Taga-Galacia 4:4) kag ginbuntog si Satanas agud matuman ang Iya misyon didto sa krus. Yadtong mga nagtoo kay Kristo, nga sang una mga ulipon sa sala sa kalibutan ni Satanas, amo ang “pagkabutang” nga ginatubus ni Kristo halin sa tiyanggihan sang ulipon sang sala.⁶⁹

Si Jesu-Kristo nagtabog sang mga sumulunod ni Satanas, gani klaro nga may gahum Siya nga mas mataas kay sa kay Satanas. Ining mga legalista nga mga Fariseo nangin mga ahente ni Satanas pinaagi sa relihiyosong hilikuton, bisan pa nga ang mga demonyo amo ang iya anghelon nga mga ahente. Parehong ini nga mga grupo maakigon nga nagpamatok kay Jesu-Kristo kag nagpakita sang ila kaawayon (Mateo 12:30). Ginbalik ni Jesus ang pagkigbais sang Fariseo batok sa ila pinaagi sa pagpakita nga mangin imposible para sa Iya nga magtabog sang mga demonyo pinaagi sa gahum ni Satanas, kay si Satanas indi magtabog sang iya kaugalingon.

Pinaagi sa mga Gintoton-an

Sang ginsugo ni Jesus ang Dose, lakip si Judas Iscariot, gintugonan Niya sila pinaagi sa divine nga mga palatukuran kag ginsangkapan sila sang awtoridad kag abilidad agud makahimo sang mga milagro nga kapareho sang sa Iya kaugalingon.

Kag ginpatawag ang Iya dose ka mga gintoton-an, Ginhatagan Niya sila sang awtoridad labaw sa dimatinlo nga mga espiritu [mga demonyo], agud tabugon sila, kag ayuhon ang tagsa ka

69. Thieme, *Tiyanggihan sa Ulipon sang Sala*.

sari sang balatian kag tagsa ka sari sang sakit.
(Mateo 10:1)

Gani ang dose nagpanglakaton subong ang mga mensahero sang Mesiyas didto sa balay sang Israel. Si Jesus nagpahinumdum sa ila sa pagdahum sang politikanhon kag relihiyosong pagpamatok kag paghingabot pareho sang natabo sa Iya (Mateo 10:17–18, 23–26). Apang ginpapagsik Niya sila sa paghimud-os bisan pa sa kalisdanan (Mateo 10:19–31).

Sunud sina, setenta ka iban pa ang ginpili kag ginpadala “tagduha-duha nga mauna sa Iya sa kada siyudad kag duug nga sa kon diin pagakadtoan Niya mismo sang Iya kaugalingon” (Lucas 10:1). Ang setenta ka mga mensahero nagbalik nga mapagsik kag malipayon. Ang ila panglakaton nangin madinalag-on dayon. Sa kadaugan ila gin-anunsyo, “Ginoo, bisan ang mga demonyo nagtugyan sa amon sa Imo ngalan” (Lucas 10:17)

Ang bag-ong naangkong nga gahum kag makapapukaw nga kadaugan mahapos nakatuis sang ila husto nga panginoino. Ang mga milagro nangin temporaryo nga mga dulot, nga gindisenyo agud makaagum sang igpalamati para sa mensahe sang grasya kag agud pamatud-an ang mga mensahero. Gindala ni Jesus ang malipayon kaayo nga mga gintoton-an pabalik sa reyalidad pinaagi sa pagsentro sang pagtalupangud sa ila misyon—agud sa pag-anunsyo sang Ebanghelyo. Ang Ginoo nagpahinumdum sa ila nga indi magpaawat sang mga milagro nga ila ginhimo.

“Bisan pa sina indi magkasadya sini, nga ang mga espiritu nagatuman sa inyo, kondi magkasadya nga ang inyo mga ngalan nasulat na sa langit.” (Lucas 10:20)

Ngaa bala nga ginhambalan ang mga gintoton-an nga magkasadya sa siguridad sang ila kaluwasan imbis sang ila gahum labaw sa mga demonyo? Ang kaluwasan nagapahilway sang tumuluo halin sa awtoridad sang yawa. Ang kada tumuluo may ara palaagihan nga dag-on ang malain: ang pag-istar kag pagpuno sang Balaan Espiritu (Mga Taga-Efeso 5:18; 1 Juan 4:4) kag ang doktrina sang Bibliya (Juan 8:32). Apang ang doktrina nga nagapabilin sa mga pahina sang Bibliya may ara sing magamay lamang nga bili sa tumuluo. Ang Balaan Espiritu nagatrabaho sa doktrina nga nagapuyo lamang sa kalag agud magtuman sa plano sang Dios sa kinabuhi sang tumuluo. Tubtub nga mapun-an sang Balaan Espiritu kag nagaabante sa iya paghangup kag pag-aplikar sang doktrina, nagakakulang siya sing husto nga pang-engganyo, kalig-on, kag gahum. Ang tumuluo makahimo maghigugma kag mangalagad sa iya Ginoo tubtub lamang nga mametabolisar niya ang Pulong sang Dios (Jeremias 15:16).

Ang mga kapaslawan sang mga gintoton-an tanan may kaangtanan sa kakulang sang doktrina sa ila mga kalag (Mateo 17:15–20). Sa pila ka adlaw bisan ang ila hinatag-sang Dios nga awtoridad labaw sa mga demonyo mabalabagan. Mapaslawan sila sa paglaum sa ila pagpaninguha nga mapahilway ang isa ka “buangit” sa iya demonyong-sugyot nga balatian sang paminsaron. Si Jesu-Kristo mismo ang Iya kaugalingon nagakinahanglan sa pagtabog sang malaut nga espiritu (Mateo 17:18).

Ang mga gintoton-an naurungan gid. Ano gali ang natabo sa gahum nga ginhatag sa ila? Pribado nga ginpamangkot nila si Jesus, “Ngaa bala nga indi namon sila matabog?” (Mateo 17:19). Ang sabat amo ang pagsaway sang ila kawalay kahibalo kag kawalay pagtoo.

Kag nagsiling Siya sa ila, “Tungud sang kagamay sang inyo pagtoo [aplikasyon sang doktrina]; kay sa pagkamatuud nagasiling Ako sa inyo, kon may pagtoo kamo subong sang binhi sang mustasa, magasiling kamo sa sini nga bukid, ‘Saylo halin diri pakadto didto,’ kag magasaylo ini; kag walay mangin imposible sa inyo.” (Mateo 17:20.)⁷⁰

Ang gahum sang Dios wala napaslawan; ang mga gintoton-an napaslawan. Napaslawan sila sa paggamit sang gahum nga ara sa ila. Nagduhaduha sila sa pagkagamhanan sa tanan sang Ginoo.

Ang kada tumuluo may posibilidad sa pagbaliskad sang kalibutan. Paano gali? Pinaagi bala sa pagtabog sang mga demonyo? Siguradong indi! Ang matuud nga mga kadaugan batok sa kaaway madaog indi pinaagi sa mga tanda, mga katingalahan, kag mga milagro kondi pinaagi sa gahum sang doktrina sa Bibliya sa sulud sang kalag.

Pinaagi sa mga Apostol

Sang paghingapos nga mga adlaw sing Panahon sang Israel, Ang mga gintoton-an sang Ginoo nangalagad sing halos eksklusibo sa mga ditumuluo sang Israel. Dason, sadtong Adlaw sang Pentekostes, ang pag-abot sang Ba-laan Espiritu nagsugod sang bag-ong pagdumala—ang Panahon sang Simbahan. Halin gid sadto nga adlaw ang

70. Ang Mateo 17:21, nga nagapahayag “Apang ini nga sari [sang demonyo] wala nagagowa luwas sa pangamuyo kag pagpuasa,” wala nasulud sa pinakadumaan kag pinakamaayo nga mga dokumento kag indi kabahin sang orihinal nga teksto. Bruce M. Metzger, *A Textual Commentary on the Greek New Testament* (New York: United Bible Societies, 1975, 43.

espirituhanong mga dulot nangin labaw nga kagamhanang ginhatag sang Dios Balaan Espiritu sa mga sakup sang harianong pamilya sang Dios (1 Mga Taga-Corinto 12:4–11). Ang iban sining mga dulot mga temporaryo (1 Mga Taga-Corinto 12:8–10); ang iban pa mga permanente (Mga Taga-Efeso 4:8, 11*b*). Isa sa temporaryong mga dulot sa sining bag-ong pagdumala amo inang apostol, nga naglakip sang abilidad sa paghimo sang mga milagro (Mga Taga-Efeso 4:11*a*).

Ang mga tanda sang matuud nga apostol gin-himo sa tunga ninyo sa bug-os nga paghimud-os, pinaagi sa mga tanda kag mga katingalahan kag mga milagro. (2 Mga Taga-Corinto 12:12)

Ang tyempo sang apostol ginpatalupangdan pinaagi sa paghimo sang mga milagro. Apang ang pinasahi nga pagkakabalan sang mga apostol sa kinadtan sang dalitan nga mga insekto kag mga man-og sang ulihi nauntat na (Lucas 10:19). Samtang ang makadalayaw nga dulot magamit gihapon, wala gid sila nagamit bilang kasulbaran para sa ila mga kaugalingon, kondi sa baylo bilang ang palaa-gihan sa katumanan sang lalambuton—sa pagpamatuud sang mensahe sang Ebanghelyo sadtong tyempo sang wala pa nakompleto ang nasulat na nga kanon sang Balaan nga Kasulatan. “Ang mga tanda kag mga milagro” amo ang opisyal nga divine nga selyo sang pagpabakod para sa mga apostol nga nagarepresenta sa wala dira nga Hari sang mga hari. Ang mga milagro nagpatindog sang plataporma para sa proklamasyon sang Ebanghelyo kag nagpakita sang grasya sang Dios bisan sang wala pa ini mapahayag. *Ini nga mga milagro natapos na sadtong*

pagkakompleto sang kanon sang Balaan nga Kasulatan A.D. 96 kag sadtong pagkapatay sang ulihing apostol, nga si Juan.

Ang mga pakamaayo sa kaluwasan nagatabon sa temporaryong pagpamag-an sang pag-antos sa sini nga tinion. Ang kaluwasan nagapasiguro sang walay katapusan nga pagkaayo; ang pagpaayo nagadala sang temporaryong pagkaayo lamang. Ang tinion nga ginhinuyang diri sa duta kondi amo ang tulo sa baldi kon ipaanggid sa eternidad.

“Siya nga nagatoo sa Anak may kinabuhi nga walay katapusan; apang siya nga wala nagatuman sa Anak indi makakita sang kinabuhi, kondi ang kasingkal sang Dios nagapabilin sa iya.” (Juan 3:36)

Ang mga apostol ginlagas sang mausisaon kag kon kaisa mapahimuslanon nga publiko nga nagapanglaghap nga mag-ayo. Walay bisan isa nga ginbalibaran.

Kag sa mga kamut sang mga apostol madamong mga tanda kag mga katingalahan ang nagakatabo sa mga katawhan . . . sa subong nga kasangkaron nga bisan sila nagkarga sang masakiton pagowa didto sa mga dalan . . . nagadala sang katawhan nga mga masakiton ukon naapektuhan sang dimatinlo nga mga espiritu; kag tanan sila nag-ayo. (Mga Binuhatan 5:12a, 15a, 16b)

Sa kada adlaw ang masakiton, ang piang, ang bulag, ang buangit, kag ang nagamhan sang demonyo bug-os nakabalik sa kapagsik sang panglawas kag maayong paminsaron

sang hunahuna. Wala sa sining mga katingalahan ang naggolowa tungud kay tanan sining katawhan takus lamang nga ayohon ukon tungud kay nagapanag-iya sila sang dako kaayo nga pagtoo sa gahum sang mga apostol. Ini nga mga milagro amo ang mga pagpakita sang grasya, gahum, kag gugma sang Dios. Bilang resulta, madamo ang nagbaton kay Jesu-Kristo subong ang ila Manluluwas (Mga Binuhatan 5:14), grabe gid ang pagkadismaya sang nagtalikod sa tinoohan nga herarkiya sang pari (Mga Binuhatan 5:17).

Daw ano nga kabaliskaran nga ang subong ka tunay nga kamaayo wala makapukaw sa bug-os kalibutan nga pagdayaw para sa Dios kag pagtahod para sa mga apostol, labi na sa relihiyosong mga lider sa pungsod Israel. Sa baylo, ining mga pagpaayo nagpapukaw sang kaimon kag kaawayon, una gid sa kamatarong-sa kaugalingon sang mga Saduceo.⁷¹ Para sa ila, ang mga demonyo, mga milagro, langit, kag impiyerno mga lihianon lamang para balewalaon kag kadlawan. Apang ari ang nangin isa ka butang nga indi nila mapamatukan; ang mga apostol indi mga sorhano ukon mga salamangkero. Ang awtoridad sang mga apostol nangin klaro kaayo agud ipanghiwala. Bilang resulta ang mga Saduceo “mga napuno sang kaimon” (Mga Binuhatan 5:17).

Nagaruk sang sala sa panghunahuna nahanungud sang kaimon, ining kalibutanong mga mapangatarunganon nangin dimapangatarunganon. Sa ila pagpamatok sa nahanang Simbahan ila gindakop, gin-abuso, kag ginbilanggo ang mga apostol sing dimakatarunganon (Mga Binuhatan

71. Ining manggaranon nga mga aristokrata amo ang relihiyosong mga mapangatarunganon nga nagsikway sang labaw pa sa natural. Wala sila nagatoo sa pagkaara sang mga anghel ukon pagkabanhaw sa palaabuton nga kinabuhi (Mga Binuhatan 23:8).

5:18). Ginbale-wala nila ang Kasugoan ni Moises nga ila gid ginatahod. Wala gid sing kapareho ka malain nga handum subong sang matarong-sa kaugalingong legalismo nga nabulagan sa kamatuuran. Ang legalismo pirmi gid nagaa-taki sang grasya, apang ang grasya pirmi gid nagadaog. Ang mga apostol ginpalingkawas sang anghel sa sina mismo nga gab-i (Mga Binuhatan 5:19) kag nagpadayon sa pagpalapnag sang doktrina didto sa Jerusalem (Mga Binuhatan 5:28).

Samtang ang tyempo sang Apostol nag-uswag, si Pablo ginpili sang Dios bilang apostol sa mga Hentil (Mga Taga-Roma 11:13; Mga Taga-Galacia 2:8–9). Sa ikaduhang misyonaryong panglakaton ni Pablo, siya kag ang iya upod nga si Silas (Mga Binuhatan 15:37–40) nakakita sang mga pwertahan sang Europe nga bukas sa Ebanghelyo. Ang unang duha nga mga nakombertir didto sa Macedonia mga babayi: ang isa nangalanan Lydia, ang mabakas nga babaying negosyante nga nagbaligya sang malahalon nga pula kaayo kag murado nga mga tina (Mga Binuhatan 16:14–15); kag ang isa pa, ang Griyegong ulipon nga babayi nga nagamhan sang demonyo.

Kag ini natabo nga sang nagapakadto kami sa duug sang palangamuyoan, ginsugata kami sang isa ka ulipon-nga babayi nga nga may [*echo*] espiritu sang pagpamakot, nga naga-dala sa iya mga agalon sang madamo gid nga ganansya pinaagi sa pagpamakot [*man-teuomai*]. Sang nagasunud siya kay Pablo kag sa amon, sige siya nagasinggit, nga nagasiling, “Ini nga mga tawo mga ulipon sang Labing Mataas nga Dios, nga nagaproklama sa inyo sang dalan nahanungud sa kaluwasan.” Kag

nagpadayon siya sa paghimo sini sa sulud sang madamo nga mga adlaw. Apang natak-an na gid si Pablo, kag nagbalikid kag nagsiling sa espiritu, “Nagasugo ako sa imo sa ngalan ni Jesu-Kristo nga maggowa ka sa iya!” Kag naggowa ini sa sina mismo nga tion. (Mga Binuhatan 16:16–18)

Ang Griyegong gramatika nagapakita sang naglabay na nga tinion sa tunga sang pagkakombertir ni Lydia kag ang pagkasugata sa Griyegong ulipon nga babayi. Si Pablo kag ang iya kaupdanang nagalakat diritso sa Filipos agud magtambong sa serbisyo sang Hudiyong pagpangamuyo, nga klarong sa adlaw Inugpahuway. Tungud kay walay sinagoga didto sa Filipos, ang pagtipon sa pagpangamuyo ginhimo didto sa Suba sang Gagitas, mga isa ka milya sa unahan sang siyudad.

Ining talagsahong pagsugataay natabo didto sa isa ka duug sang palangamuyoan kag sa dakong nakaarko nga ganhaan didto sa katundanong parte sang Filipos. Ang panghitabo nasaysay liwat sa panghambal nga, “ang isa ka ulipon-nga babayi nga may [*echo*] espiritu sang pagpamakot nagsugata sa amon.” Ang present active participle sang berbo *echo* puwedeng mapahayag “nagamhan” apang literal nga nagakahulugan “angkonon kag huptan.” Ining batanon nga babayi nga manugpagowa sang espiritu nagapabilin nga nagaangkon kag nagahuput (*pneuma puthonos*), sang “espiritu sang pagpamakot.”

Sin-o bala ining *pneuma puthomos*? Katumbas sang *engastrimuthos nga demonyo*, isa ka bentrilokwo. Orihinal nga ang pulong *puthon*, mas kilala sa aton bilang “magkal,” gintumod sa mitolohiyanghong man-og nga sa makaisa nag-gwardya sa orakulo didto sa Delphi. Sang

ginpatay si Magkal sang diosdios nga si Apollo, ang orakulo nangin ang balaan nga duug ni Apollo. Diri sini si manalagna Pythia, gin-ngalanan suno sa nagaistar nga demonyo nga nagkontrol sang iya tutunlan, nagtagna sa pagkawala sing animo sa labing kalipay nga kasami sa pagano nga mga manalagna.

Sang ang manalagna nagahambal indi siya ang iya kaugalingon. Siya ginhimo kag ginbaylohan sa isa ka paagi nga kon kaisa makahaladlok nga lantawon kag makakalapoy sa iya kaugalingon. Nagamhan siya sang diosdios [demonyo] kag mangin sa pagkakaran isa ka manughambal lamang para sa pagsambit sang divine nga tingog [demonyo]. Ang Pythian nga babaying mga manalagna ni Apollo nangin subong sini nga sari. Siya nangin matuud nga manalagna, nga nagahatag sing tingog sa kahimtangan sang pagkanagamhan.⁷²

Ang amo man nga pythian-nga tipo sing nagamhan sang demonyo nga Griyegong ulipon nga babayi nagpasarang sa iya nga mapaktan ang palaabuton nga may pila ka pagkasakto. Ang grupo sang mga kriminal nga sindikato didto sa Filipos amo ang tag-iya sang babayi nga nagatipon sang maganansyahon nga kinitaan para sa iya mga agalon. Apang bisan pa sina, ang ila mabintahaon nga raket sa pagpamakot lapit na lang matapos.

Ang Griyegong berbo *manteuomai* nagakahulugan sang “magsambit sang mga orakulo, magpamakotpakot.” Ini

72. Ginbadbad halin sa Guthrie, *The Greeks and Their Gods*, 199. Ang pagpahusto nga mga komentaryo gindugang sa mga kinorsitihan.

nga pulong nagalaragway sang kaangay sa-nawad-an animo nga kahimtangan sang ulipong babayi sa diin ang mga demonyo nagsambit sang ila mensahe. Ang iya mga orakulo nahanungud kay Pablo, Silas, Timoteo, kag Lucas nangin sakto. Ang apat sa pagkamatuud nagapalapnag sang pamaagi sang kaluwasan. Ano bala ang daw sa may pagkalain amo ang iya adlaw-adlaw nga pag-anunsyo sa subong nga pagkalapit kaayo sa mga apostol. Ngaa bala nga ang demonyo magapahibalo sang presensya sang apostol kag sang pagluwas sang mga kalag?

Si Satanas kag ang iya mga demonyo mga nagahimo sang palatukuran nga: Kon indi mo sila mapiyerde, upod sa ila! Indi malabwan ni Satanas ang pag-abante sang Ebanghelyo, apang mapawala niya ang pagkaepektibo sang mga mensahero sini. Makatanyag siya kay Pablo sang makompromisong pagpakigsosyo. Ang iya mga demonyo makaisponsor kay Pablo didto sa Filipos. Ang demonyo nga nagakontrol sa babayi naglaum nga makahan-ay sang pakig-alyansa kay Pablo pinaagi sa pagpakita sing suporta sa iya pagpaambit sang ebanghelyo.

Kon si Pablo magbaton sang ginaindorso kag bulig ni Satanas, magapanghiwala siya nga “ang ebanghelyo . . . amo ang gahum sang Dios para sa kaluwasan” (Mga Taga-Roma 1:16). Para kay Pablo ang subong nga pag-alyansa indi mahimo. “Natak-an,” gintapos ni Pablo ang pangdaya pinaagi sa pagmando sa demonyo nga magbiya sa babayi. Sa sini nga mando ginpakita ni Pablo ang pagkamakagagahum sa tanan sang Dios labi na sa pagkalain dira sa limitadong may pagkademonyo nga gahum.

Wala gid sing dungan nga pagkaara upod sa yawa. Si Jesu-Kristo Mismo sa Iya kaugalingon nagpahipos sa mga demonyo nga nagpamatuud sa Iya kakilalahan (Marcos 3:11–12). Ang plano sang Dios wala man nagapanawag

kag wala gihapon nagapangayo sang kooperasyon halin sa kaaway, si Satanas. Ginsunud ni Pablo ang halimbawa nga ginhimo sang Ginoo, kag gani ginakinahanglan sa tagsa ka tumuluo. Isa sa labing tuso nga mga pag-ataki sang yawa dira sa anghelon nga pagsinumpunganay amo ang iya pagbulig. Kinahanglan aton ini balibaran. Ang isa ka palatukuran nagabutwa halin sa sini nga dalanon sang Balaan nga Kasulatan: Indi gid magbaton sang pag-endorso para sa Ebanghelyo halin sa kaaway sang krus.

Ang misyon ni Pablo indi ang pagpalingkawas sang katawhan halin sa paggahum sang demonyo, kondi agud magpahayag sang Ebanghelyo. Sa amo man, ang misyon sang tumuluo sa karon nga panahon indi ang pagpalingkawas sang katawhan halin sa paggahum sang demonyo. Kon ang pagtabog sang mga demonyo amo ang nangin ulunahon, kuntani wala gintugotan ni Pablo ini nga babayi nga magpabilin nga nagamhan sa sulud sang “madamong adlaw.” Madamo kaayo nga mga Kristohanon sa karon nga panahon ang naadik sa pagpangita sang nagamhan-sang demonyo nga katawhan kag nagapalayas sang mga demonyo. Naawat sila halin sa bibliyanhong mando para espirituhanong pagtubo kag sa responsibilidad nahanungud sang pagpaambit sang ebanghelyo. *Walay bibliyanhong mando ang nagapadayon para sa pagpalayas ukon pagpanabog sang mga demonyo.*

Walay gahum batok sa mando si Pablo naghatag sa ngalan sang Ginoo, nagpalagyo ang demonyo kag ang babayi sa gilayon nahilway sa presensya sang pag-istar, Ining naagum nga kapaslawan sa tunga sang mga puwersa kag kaakig ni Satanas dira sa mga manugraket nga kon kay sin-ong maganansyahong pahito nawasak.

Bisan pa nga ang may pagkasatanas nga pagtulod agud magpabilin si Pablo nga sa gowa sang Europe nangin walay

epekto, ang yawa wala gid nagabaton sang kapiyerdihan. Nagbal-hin siya dayon halin sa palisiya sang pag-alyansa pakadto sa palisiya sang kaawayon. Si Satanas nagpatago nga naggamit sang girilya nga pag-ilinaway. Sanglit nga gin-pili ni Pablo nga balibaran ang tanyag ni Satanas nga pagkompromiso, maeksperyensyahan na niya karon ang makahas nga pagpamatok halin sa estado (Mga Binuhatan 16:19–24). Si Satanas naggamit sang mahukmanong sistema sang Romanhong kolonya, sang Filipos, agud tuison ang katarungan.

Ang mabaluson nga mga tag-iya sang babayi nagpasumon sang makadisturbo sa kalinong batok kay Pablo kag Silas. Wala kahibalo nga sila mga banwahanon sang Roma, ang punong mahistrado sang Filipos naglapas sa kasugoan sang Roma pinaagi sa sobra nga pagkastigo sa ila kag ginpilak sa bilanggoan.

Ang Dios nagagamit sang tawhanong mga kabudlay agud himayaon ang Iya kaugalingon. Sa sina nga gab-i mamilagruhon nga naghimo sang subong ka grabe gid kaayo nga linog ang Dios agud nga ang pundasyon sang bilanggoan nag-uyog, nabuksan ang tanang mga puwertahan sang bilanggoan, kag nagkarahulog ang kadena sang kada isa. Nagpaminsaron nga nagapalagyo ang mga bilanggo kag nakahibalo nga siya ang responsible sa ila, ang manugbantay sang bilanggoan nakahunahuna magpakamatay. Ang natyempo nga pagpanghilabot nagsangkap sang oportunidad agud magpresenta sang Ebanghelyo sa manugbantay sang bilanggoan kag sa iya pamilya nga naluwas sa sina nga gab-i (Mga Binuhatan 16:25–39). Ang divine nga pagpalingkawas kay Pablo kag Silas, ang pagkakombirtir sang Taga-Filipos nga manugbantay sang bilanggoan kag sang iya pamilya, kag ang nagsunud nga pagkadiskubre nga ang mahistrado

dilegal nga ginpintasan ang mga banwahanon sang Roma nagpamatuud nga “mas dako Siya nga ara sa imo kay sa iya nga ara sa kalibutan” (1 Juan 4:4).

ANG SAYUP NGA PAGTOO SA EKSORSISMO

Subong Dios, si Jesu-Kristo nagatabog sang demonyo pinaagi sa divine nga gahum. Sa kahimtangan sang mga gintoton-an kag mga apostol si Jesus naghatag sining divine nga gahum sa sulud lamang sang mauswagon nga mga tinuig sang panahon sang Simbahan para sa katuyoan sang pagpamatuud sing mensahe sang Ebanghelyo. Ang ila pinasahi nga abilidad sa pagtabog sang mga demonyo amo ang minarkahan nga pagkalain sa ginahimo sang kadamooan sa mga manugpalayas sang malaut nga espiritu sa sina nga panahon kag sa karon.

Kag sang nag-abot ang kagab-ihon [sa tapos mag-ayo ang ugangan ni Pedro], nagdala sila sa Iya [kay Jesus] sing madamo nga nagamhan-sang demonyo; kag gintabog [*ekballo*] Niya ang mga espiritu pinaagi sa pulong, kag gin-ayo [pinaagi sa pagpahalin sang demonyo nga nangin kabangdanan sang balatian] ang tanang mga nagmalasakit. (Mateo 8:16)

Kabaliskaran sa kon ano bala ang ginapabot, ang Griyegong berbo para sa “pagtabog” amo ang *ekballo*, indi (*exorkizo*), sa diin ginakuha ang English nga pangalan “*exorcist*.” Ang berbo *exorkizo* wala gid gingamit sa Bag-ong Katipan agud ilaragway ang pagpahalin sang demonyo.

“Pagtabog” sang mga Demonyo	“Pagpalayas” sang mga Demonyo
Ang dulot nga ginhatag sang Dios; awtorisado lamang sa panahon sang Pagpakatawo kag sang tyempo sang apostol sa Panahon sang Simbahan	Ang gawi sang relihiyosong pagano; nga indi gid awtorisado sang Dios sa bisan sa kasan-ong pagdumala
Si Jesu-Kristo kag ang mga gintoton-an lamang ang nakahimo	Ang indi lihitimong gawi nga parehong ginhimo sining mga tumuluo kag relihiyosong mga ditumuluo
Ang gilayon nga pagbiya sang mga demonyo sa mismong tion sang pagmando	Ang proseso nga nagalakip sang ritwal
Bibliyanhon	Dibibliyanhon

Apang bisan pa sina, ang pangalan (*exorkistes*), “exorcist.” Kag ang nakaangot nga berbo sini (*horkizo*), akusaran sa idalum sang pagpanumpa, nagsumpa, pagpakilooy,” mga gingamit sa relihiyosong mga nagagamit sang propesyon nga nagatilaw sa pagpalayas sang demonyo pinaagi sa pagsambit sang misteryosong mga pagyamyam (Mga Binuhatan 19:13). Ang eksorsismo, gani, amo ang pagano nga ritwal nga ginhimo sa pagpahalin sang mga demonyo pinaagi sa relihiyosong mga pagpanumpa. Ang *ekballo* gingamit sa bug-os nga Bag-ong Katipan sang si Jesus ukon ang mga gintoton-an nagtabog sang mga demonyo. Si Jesus *nagtabog* sang mga demonyo; wala gid Siya *nagpalayas* sang demonyo.

Kag ang Dios naghimo sang tumalagsahong mga milagro pinaagi sa mga kamut ni Pablo, sa bagay nga ang mga panyo ukon tampi halin sa iya lawas gindala pa man gani sa masakiton, kag ang mga balatian nagbiya sa ila kag ang malaut nga espiritu naggowa. (Mga Binuhatan 19:11–12)

Ang espesyal nga mga milagro nga ginhimo ni Pablo sa Efeso nakakuha sing pagtalupangud sang manuglibud nga wala nagatoong Hudiyo nga mga manugpalayas sang malaut nga espiritu (Mga Binuhatan 19:13–16). Nagdayaw sang mga milagro ni Pablo, ila ginton-an sing mahinalungon ang iya mga pamaagi, apang napaslawan hangpon nga ang Dios sadto ang “nagahimo sing tumalagsahong mga milagro pinaagi sa mga kamut ni Pablo.” Bilang ekspiyerto sa gawi sang salamangka kag pangdaya, indi sila makakita sang pagpameke ukon panglimbong sang kamut sa mga milagro nga ila ginpanilagan. Ano bala ang sekreto nga pormula ang gingamit ni Pablo agud padayon gid maagum ang imposible? Ang gahum bala nagapuyo sa iya mga panyo kag mga tampi nga nag-ayo sang masakiton kag nagpahalin sang mga demonyo (Mga Binuhatan 19:11–12)? Pareho ining mga kaluyahon kag mga demonyo daw sa magpalagyo kon makahikap sini nga mga panapton.

Sang sa kinatapusan nga ining mga manugpameke nagtoo nga nadiskubrihan nila ang ‘sekreto’ ni Pablo, nagdugang sila sang espesyal nga yamyam.

Apang ang iban man nga Hudiyong manugpalayas sang malaut nga espiritu [*exorkistes*], nga nagapanglibud, nagtilaw sa pagpangalan sa yadtong may malaut nga mga espiritu sang ngalan ni Ginoong Jesu-Kristo, nga nagasiling, “Ginamando [*horkizo*] ko sa imo pinaagi kay Jesus nga ginawali ni Pablo.” (Mga Binuhatan 19:13)

Ini magadahum-ang manugpalayas sang malaut nga espiritu nga ang kadalag-an sa pagtabog sang mga demonyo

nagadepende sa maalamon nga pagkanta imbis sang divine nga gahum nga gintugyan sa mga apostol. Butang ta abi nga ang ngalan “Jesus” nasudlan sang salamangke-rong gahum, gin-ilog nila si Pablo kag nagsambit sa ngalan sang Ginoo nga kon kay sin-o wala nila gintoohan.

Kag ang pito ka anak nga lalaki sang isa ka Sceva, ang [relihiyoso kaayo pero diluwas] nga Hudiyong punong pari, amo ang nagahimo sini.
(Mga Binuhatan 19:14)

Ang nagapadayon nga pagsikway sang Ebanghelyo sa panimalay ni Sceva nangin kabangdanan sang pagsulud sang demonyonismo. Ang pito ka mga anak nga lalaki ni Sceva nangin propesyonal nga mga manughiwit kag nagpanglakaton pakadto sa Efeso, makahuluya tungud sang demonyonismo (Mga Binuhatan 19:18–19). Pinaagi sa pagdugang sa sining kinaulih nga pormula sang salamangka sa ila koleksyon, naglaum sila nga makakabig sang kabantugan, kamanggaran, kag makaganansya sang pagtahod. Ang Dios may makadalayaw nga pagpakadlaw; sa idalum sing direksyon sang Dios Balaan Espiritu, si Lucas nagasulat kon ano ang natabo sang ining mga manugpa-layas sang malaut nga espiritu nag-ilog sa pagtabog ni Pablo sang mga demonyo. Nakibot sila sang panghikay nga sabat halin sa “malaut nga espiritu,” nga nasundan sang lawasnong pag-ataki halin sa mismong demonyo nga gintilawan nila nga pahalinon sa iya biktima.

Kag ang malaut nga espiritu nagsabat kag nagsiling sa ila, “Nakilala ko si Jesus, kag nakilala ko si Pablo, apang sin-o bala kamo?”
(Mga Binuhatan 19:15)

Ang panghaliling ngalan “kamo” ara sa pagpatalupa-ngud nga posisyon kag dapat mabadbad sang, “Kamo, sin-o bala kamo?” Ini nga pamagkutanon halin sa demonyo dapat makapakibot sa pito ka propesyonal nga mga manughiwit. Sila nangin karadlawan sa atubangan sang tanan nila nga mga manuglantaw. Dason ang kagub-anan nadugang sa insulto.

Kag ang tawo, kon sin-o ara sa iya ang malaut nga espiritu, naglumpat sa ila kag ginlutos sila tanan kag gindaog sila, sa bagay nga nagpalagyo sila sa sina nga balay nga hublas kag pilason. (Mga Binuhatan 19:16)

Gulpi lang nga, ang nagamhan-sang demonyo nga tawo nagduko kag pinaagi sa labaw pa sa natural nga kakusog naglumpat sa pito ka mga mag-ulutod nga lalaki. Ginpanggisi niya ang ila bayo kag ginkamras ang ila mga unud sa kabangis sang nakibon nga tigre. Pilason kag nahuy-an, ang mga anak nga lalaki ni Sceva madasig nga nagpalagyo halin sa Efeso nga nakatoon nga indi na gid magpahimulus sa ngalan ni Jesu-Kristo. Ang gahum labaw sa demonyo nagapuyo indi sa mga pagyamyam sang salamangka ukon sa mga gingamit nga mga bayo, kondi ara sa pagkamakagagahum sa tanan sang Dios.

Sa palaabuton ang tagsa ka tuhod magaduko kag ang tagsa ka dila magasambit nga si Jesus-Kristo amo ang Ginoo; niyan ang Iya ngalan matuud gid nga simbahon sa bug-os kalibutan (Mga Taga-Filipos 2:9–11). Sa karon, ang pagsambit sang Iya balaan nga ngalan para sa katuyoan sang pagpalayas sang demonyo nangin limitado sa yadtong mga tumuluo lamang nga may hinatag-sang Dios nga awtoridad—nga amo ang, mga gintoton-an kag mga apos-

tol sadtong unang siglo sa kalibutan sang mga Kristohanon.

Ang mga balita sang makapakibot nga kahuluy-an sang sining pito ka mga palsipikadong manugbulong nag-lapnag kaangay sang kilat sa bug-os nga Efeso. Ang mga ditumuluo naluwas kag ang matootohon nga mga tumuluo nga ara sa idalum sang impluwensya sang sarisari nga mga manugpagowa sang espiritu, mga manughiwit, mga salamangkero, kag manugnekromansiya nakamata sa kamatuuran: Ang tanang kinahanglanon sang tumuluo pag-katapos sang kaluwasan amo ang doktrina sang Bibliya. Ining madramahon nga episodeyo nagdala sang pag-binagbinag nga ang pagkaespirituhanon nangin produkto sang Dios Balaan Espiritu lamang. Gilayon nga nagsugod sila sa pagngalan sang ila mga sala (1 Juan 1:9) agud mabawi ang pagpuno sang Balaan Espiritu.⁷³ Ang mga lumay, mga anting-anting, kag iban pa nga mga butang sa mga arte sang salamangka, upod sang mga libro nga may unud nga misteryosong mga pormula kag mga yamyam gintutdan sang dako kaayo nga dabok sang kalayo. Ang matuud nga espirituhonong pagbalik nag-umpisa didto sa Efeso nga nagresulta sa isa ka labing maimpluwensya nga mga kasimbahanan sang unang siglo. Ang kamatuuran sang doktrina sang Bibliya nagpahilway sa sini nga siyudad halin sa tuso nga impluwensya sang ginpapagsik-sang demonyo nga mga manughimalad.

Kag ini nahibaloan sang tanan, sang mga Hudiyo kag mga Griyego, nga nagpuyo sa Efeso, kag kahadlok [pagtahod] nag-abot sa ila gin-dayaw kag ginsimba ang ngalan ni Ginoong Jesus. Madamo man sa yadtong nagtoo nag-

73. Thieme, *Panumbalik kag Magpadayon!*

abot, nga nagatuad kag nagbutyag sang ila mga gawi. Kag madamo sa yadtong naghimo sang salamangka nagdala sing tingob sang ila mga libro kag *nag-umpisa* sa pagsunog sa ila sa panan-aw sang tanan; kag ila gin-isip ang presyo nila tanan kag nasapwan ini nga singkuwenta ka libo ka piraso sang pilak. (Mga Binuhatan 19:17–19)

Ang dilihitimong gawi sang eksorsismo sang parehong mga tumuluo kag relihiyosong mga ditumuluo nagapadayon gihapon. Ang mga tumuluo nga nadakpan sa sini nga siud mga sumulunod sang pag-impluwensya sang demonyo. Ang relihiyosong mga ditumuluo magagamit sang eksorsismo bilang ang tradisyonal nga tanda sang divine nga pabor. Apang bisan pa sina, si Jesu-Kristo nagtagna nga ang mga manugpalayas sang malaut nga espiritu walay parte sa lya.

“Madamo ang magasiling sa Akon sa sina nga adlaw [sang Paghukum sa Dakong Puti nga Trono], ‘Ginoo, Ginoo wala bala kami magpanagna sa Imo ngalan, kag sa Imo ngalan nagtabog sang mga demonyo, kag sa Imo ngalan naghimo sang madamo nga mga milagro?’ Kag dason magapahayag Ako sa ila, ‘Wala gid Ako nakakilala sa inyo; PALAYO SA AKON, KAMO NGA MANUGBUHAT SANG KALAUTAN.’” (Mateo 7:22–23)

Si Judas Iscariot naghimo sang mga milagro kag nagtabog sang mga demonyo (Mateo 10:2–8) kag napatay nga ditumuluo Juan 13:2, 11). Walay bisan isa nga naluwas sa

bisan kasan-o pinaagi sa mga trabaho (Bugna 20:12, 15; cf. Tito 3:5). Ang grasya nagasikway sang tanang tawhanong paghimulat (Mga Taga-Efeso 2:8–9). Ang katawhan kinahanglan may impormasyon sang Ebanghelyo agud nga makahimo sang desisyon kon uyon ukon batok kay Jesu-Kristo (Mateo 7:24a). Agud maluwas sa walay katapusan, ang isa ka tawo nagakinahanglan nga magtoo lamang sa Manluluwas (Mga Binuhatan 16:31). Ang pagtabog sang demonyo indi gid amo ang palatandaan sang kaluwasan ukon ang tanda sang pagpanugot sang Dios.

Sang pagkakompleto sang kanon sang Balaan nga Kasulatan, ang gahum sang doktrina sang Bibliya nabadbad sing husto kag mapinadayunong ginpalapnag (Mga Hebreo 4:12) nagapabilin sang aktibidad sang demonyo sa pinakaminos. Ang doktrina sang Bibliya nagapabakod sang kalag sang tumuluo sa sulud agud makabato sa pagpamilit kag pag-impluwensya halin sa gowa. Dugang pa, ang pagtoo sa Ebanghelyo nahanungud kay Jesu-Kristo nagapahilway sa ditumuluo halin sa bisan anong demonyo nga nagagahum sa iya. Ang tanan nga mga “nagamhan sang Dios” mga may kasigurohan sa walay katapusan sa kay Kristo (Juan 10:28–29). Busa, ang eksorsismo kag mga pagpalingkawas nga mga buluhaton sing pagpangalagad bug-os nga sayup sa plano sang Dios. Ang klaro nga kadalagan sa yadtong nalabot sa eksorsismo puwede ipabangud sa diin man si-ning pagbulig kay Satanang, sa pagkalabot sa demonyo, ukon ang pagpangdaya sang dalagkong grupo sang katawhan. Indi magpadaya sa subong nga pahito. Sa baylo, himoa ang kahibalo kag aplikasyon sang doktrina nga imo kinataasan nga ulunahon. Ang Dios nagpadako sang Iya Pulong nga labaw pa sa Iya ngalan (Salmo 138:2). Ang Iya Pulong nagasangkap sang sabbat sa taga-ka palaligban nga imo masugata bisan kasan-o, lakip ang demonyonismo.

DEPENSA BATOK SA MGA DEMONYO

ANG TAGSA KA TUMULUO GINMANDOAN nga magpabilin nga may depensa batok kay Satanas kag sa iya mga demonyo.

Isuksuk ang bug-os nga panaming sang Dios, agud nga sarang kamo makatindog sing maligon [makadepensa] batok sa mga pahito sang yawa. (Mga Taga-Efeso 6:11)

Sa ginsakupan sang espirituhanong pag-ilinaway, subong sang ara sa pagsinumpunganay sang militar, ang mga mando indi puwede balewalaon. Ang masulub-on nga kapahamakan sa militar sang Fetterman nga pinatyanay didto sa dulonan sang America sadtong 1866 nagalaragway sang kon ano ang natabo sa tumuluo nga nagalalis sa mando sang Dios kag padayon nagapaakig batok kay Satanas.

Sadtong tag-init sa sina nga tuig, ang Ikaduhang Batal-

yon sang Ika-desi-otso nga Impanteriya (2/18th) ginmandoan nga magpundar sang mga kota sa dulonan agud magdependa sa mga manglulugayaw nga nagabiyaha sa mga higad sang Bozeman nga mga Dalan sang Montana. Ang Fort Phil Kearney ginpundar ni Koronel Henry B. Carrington didto sa nasang-an sang Piney Creek. Sa pagkawalay ihibalo sang mga istasyon sang Kasundaluhan, ang kilala nga pinuno sang Sioux nga gira nga si Red Cloud nagpameke sang alyansa sang iban nga kabahin sang kinse ka gatos pakalambot sa duha ka libo nga mga mangangaway sang Sioux, Cheyene, kag Arapaho agud sa pagtabog sang kasundaluhan halin sa pungsod sang Powder River. Sanglit nga ang misyon sang Koronel amo ang pagdependa, wala siya ginhatagan sang mga kasangkapan ukon tinawo agud makahan-ay sang makasakit nga kampanya batok sa Sioux.

Ang mga Taga-India walay tuyo sa pag-ataki sang maayong-pagkatukod kag maayong-pagkadependa nga kota. Ang ila lamang kahigayonan sang kadaugan amo nga buyokon ang mga tropa palayo sa ila mga dependa kag sa pag-ilinaway sa malapad nga wayang.

Sadtong aga sang 21 sang Disyembre, ang pamaon nga grupo sa idalum sang pagmando sang batan-ong Crazy Horse nag-ataki sang nagapangtroso nga grupo nga nagatrabaho sa tabok nga kilid sang kota. Si Koronel Carrington niyan nagtugyan sa mga ginasugo ni Kapitan William J. Fetterman nga palingkawason ang partikular nga katungdanan sang grupo. Ang Koronel nagmando kay Fetterman nga buslan kag dependahan ang haligi, apang indi paglagson ang mga Taga-India. Apang, si Fetterman ara sa posisyon sing pagkaarogante sa madependahon nga istratohiya ni Carrington kag mabinatukon kaayo sa iya awtoridad. Sa gilayong pagbiya niya sa kota, ginlalis niya

ang mga mando sang Koronel pinaagi sa pagmaniobra sa pag-ataki sang kaaway, nga wala makatalupangud nga nalabwan sila kadamoon nga labing diyutay desi-otso sa isa. Imbis nga depensahan ang grupo sang manugtapas sang kahoy, si Fetterman nagsugo sang pag-ambus. Ang iya interong sakup napapas.⁷⁴

Kaangay ni Fetterman, ang mga tumuluo nagaatubang sang maisog kaayo nga kaaway, tuso sa istrategiya kag naputos sa misteryo. Kaangay ni Fetterman, ang mga tumuluo ginhatagan sang misyon agud magdepensa batok kay Satanas, indi sa pag-ataki sa iya ukon sa mga demonyo. Sa pagkadimapalaron, madamong mga tumuluo ang nahulog sa amo man nga siud subong sang kay Fetterman: pagkawalay ihibalo ukon aroganteng nagsikway sang bibliyanhong mga mando nga likawan ang makapasakit nga aksyon batok kay Satanas. Nagpadasodaso sila sa kapa-hamakan. Pinaagi sa pagpabilin sa pagdepensa lamang puwede mangin madinalag-on ang tumuluo sa espirituhanong pag-ilinaway.

Bilang mga tumuluo nagaatubang kita sa tatlo ka determinadong mga kaaway sa anghelon nga pagsinumpunganay: ang makasasala nga kinaiya, ang kalibutanong sistema, kag si Satanas. Nagagamit kita sing pag-ataki batok sa unang duha ka mga kaaway pinaagi sa pagtubo kag sa ihibalo nahanungud kay Jesus-Kristo (2 Pedro 3:18) kag ginmandoan kita nga “maghandum para sa puro nga gatas sang pulong, nga pinaagi sini puwede ka magtubo nahanungud sa kaluwasan” (1 Pedro 2:2b).

Sa sina, nahanungud sang inyo sadto anay nga

74. Robert M. Utley, *Frontier Regulars: The United States Army and the Indian, 1866–1890* (New York: Macmillan, 1973), 108–10

pamaagi sang pagkinabuhi, ipahigad ang daan nga kaugalingon, nga nangin garuk suno sa mga kailigbon sang pagpangdaya, kag sa sina mabag-o ka sa espiritu sang imo hunahuna. (Mga Taga-Efeso 4:22–23)

Ang salot sang pagkaunudnon kag sang kalibutanong paminsaron mapiyerde pinaagi sa agresibong pagtoon sang doktrina sang Bibliya. Ang pagpuno sang Balaan Espiritu nagahatag sang puwersa para sa pag-agum kag sang madinalag-ong pag-ataki. Ang resulta nga divine nga palanan-won nagatukod sang kota batok sa kalibutanong paminsaron.

Ang doktrina sang militar nagapahayag nga ang pag-ataki amo lamang ang aksyon sa diin maagum ang kadaugan; ang pagdepensa nga aksyon nagalikaw sang kapiyerdihan. Pinaagi sa pagpaanggid, ang pag-ataki nga aksyon amo lamang ang pamaagi agud magdaog sa espi-rituhanong kadaugan; ang pagdepensa nga aksyon amo lamang ang pamaagi agud mapunggan ang kayerdihan kay Satanas. Ang misyon nga ginhatag sa isa ka sundalo nagapat-ud sa kon nagadepensa siya ukon nagaataki. Ang Kristohanong mangangaway ginmandoan sa pagdepensa lamang batok sa mga pag-ataki sang yawa.

Pinaagi sa pag-ataki sang makasasala nga kinaiya kag sang kalibutanong paminsaron gamit ang doktrina sang Bibliya nga ara sa sulud sang aton kalag, mapunggan naton ang pagsulay, masakway ang tawhanong palanan-awon, kag masulbar ang mga palaligban. Pinaagi sa doktrina nga ara sa aton kalag, madepensahan naton ang aton mga kaugalingon kon si Satanas kag ang iya mga demonyo mag-ataki Gani, may kasarang kita sa pagtindog sa aton kalig-on kag “batoan ang yawa.”

Apang nagahatag Siya sing mas dako nga grasya [dugang pa nga grasya]. Busa nagasing *ini*, “GINASUMPO SANG DIOS ANG BUGALON [nagapakig-away batok sa arogante], APANG NAGAHATAG GRASYA SA MAPAINUBUSON,” Gani magpasakop sa Dios. Sumpunga [*anthistemi*] ang yawa kag magpalagyo siya sa imo., (Santiago 4:6–7)

Ang arogante” nagalakip kay Satanas, nagpakasala nga mga anghel nga ditumuluo, subong man ang tanang nga tumuluo nga nagtilaw sa pag-intra sa pag-ataki batok kay Satanas. Ang aton lamang lehitimong makapasakit nga aksyon amo ang “pagpasakop” sa Dios pinaagi sa paggamit sang aton ihibalo nahanungud sang doktrina sang Bibliya. Sa idalum sang makapasakit ini nga ihibalo mangin ang aton kota batok sa yawa. Ang “mapainubuson” nga tumuluo nagapundar sang FLOT nga linya sang siya nagatubo sa ihibalo nahanungud sang Manluluwas.⁷⁵

Ang pagpasakop sa Dios amo ang pag-ataki nga aksyon. Ang pagbato sa yawa, ang aton ikatatio nga kaaway, pirmi gid nagapakita sang pagdepensa nga aksyon—ang tumuluo kinahanglan “magtindog sang malig-on.” Ang Griyegong berbo *anthistemi*, ginbadbad “magbato,” nagakahulugan nga “magtindog sa imo tilindugan batok sa.” Sa konteksto sang militar ang *anthistemi* nagakahulugan sang mabaskog nga ginpalig-ong posisyon. Ang Dios nagasaad nga si Satanas magapalagyo sa tumuluo nga nagagamit

75. Ang FLOT amo ang pagpanubo para sa “Forward Line of Troops.” Ang pagpanubo sang panghambal gingamit diri sini para sa divine nga pangdepensang linya nga ginporma halin sa doktrina sang Bibliya nga nagasirkular sa tuo nga burubilog sang kalag; ang divine nga pagsangkap agud magprotekta sang kalag sang tumuluo sa pagsalakay sang tanang dayao nga mga kaaway sang espirituhanong kinabuhi

sang divine nga mga kota. Ining nagadepensa nga postura sang tumuluo sa kay Satanas ginpahayag sing paliwatliwat ni Apostol Pedro.

Magbut-anan kamo sa *espiritu*, mangin alerto. Ang inyo kaaway, ang yawa, nagalibotlibot kaangay sang nagangurob nga liyon, nagapanglaghap sang isa ka tawo nga tulukbon. Apang sumpunga siya [*anthistemi*, magpabilin sa inyo tilindugan], lig-ona ang *inyo* pagtoo [doktrina]. (1 Pedro 5:8–9a)

Si Satanas padayon nga nagapang-ataki nagapanglaghap sang mga biktima nga atakihon. Pinaagi sa adlaw-adlaw nga pagtoon, paghangup, kag pag-aplikar lamang sang doktrina nga ang mga tumuluo preparadong magtin-dog sa ila tilindugan batok sa yawa kag sa iya mga tropa. Dira sa Mga Taga-Efeso 6:10–17 si Pablo nagagamit sang pagpaanggid sa armas para sa sistema sang divine nga depensa.

NAGADEPENSA NGA PANAMING

Ginpahayag ni Pablo ang “dimatungkad nga mga manggad ni Kristo” (Mga Taga-Efeso 3:8) sang ang mga sulundan sang agila, nadekorasyonan sang balahibo nga mga helmet, kag nagabanaag nga mga bangkaw sang Romanhong mga kasundaluhan nga nangibabaw sa pung-sod. Ang iya pagpakig-angot sa militar indi malikawan, tungud kay nagkinabuhi siya sa idalum sa landong sang pinakadakong magirahong emperyo. Halin sa Mark Anthony nga mga kampo didto sa Jerusalem sa bug-os nga

unang pagkabilanggo niya didto sa Roma, si Pablo pada-yon nga naupdan sang mga mangangaway sang Roma. Ang mga galamiton sa inaway kag mga armas sang Romanhong sundalo nagpapagsik sa militar nga pagpaanggid sang Mga Taga-Efeso 6:10–17. Ang mga tumuluo ginmandoan nga isuklob ang bug-os nga panaming sang Dios kaangay sang sundalo nga nagasangkap sang iya kaugalingon para sa inaway. Subong nga ang panaming nagaprotekta sa sundalo batok sa mga paglabo kag mga puwersadong pagtulod sang mga armas sang kaaway, ang divine nga panaming nagaprotekta sang tumuluo batok sa may pagkademonyo nga pag-ataki.

Sa katapusan, magmalig-on sa Ginoo, kag sa kakusog sang Iya gahum. Isulob [*enduo*] ang bug-os nga panaming sang Dios, agud nga sarang kamo makatindog sing malig-on [*histemi*] batok sa mga pahito sang yawa. Kay ang aton paghimud-os indi batok sa unod kag dugo, kondi batok sa mga manugdumala, batok sa mga gahum, batok sa mga puwersa sang kalibutan sa sining kadudulman, batok sa espirituhanong *mga puwersa* sang pagkama-lain didto sa langitnong *mga duug*. (Mga Taga-Efeso 6:10–12)

Ang duug awayan para sa espirituhanong kinabuhi amo ang kalag. Sang ang panaming sang Dios ara sa lugar, ang kalag protektado sa mga pag-ataki ni Satanang. Kon sa diin ang nagadepensa nga pader nagarumpag, ang kalag mabilin nga bukas sa pag-ataki ni Satanang.

Ang panaming sang Dios nga gindisenyo para sa proteksyon sang tumuluo sa anghelon nga pagsinumpunga-

nay ginhatag sa tagsa ka sakup sang Iya harianong tropa. Ang aorist middle imperative sang berbo *enduo*, “isuklob, magbayo,” gingamit sang sundalo sa dumaan nga kalibutan nga nagahigot sa iya kagamitan para sa inaway. Ang middle voice, “bayoan ang kaugalingon, magsuklob sang isa ka butang,” nagalaragway sang Kristohanong sundalo bilang ang ahente nga boluntaryong nagatugyan sang iya kaugalingon sa resulta sang aksyon dira sa iya kaugalingong kaayohan. Ginabayoan niya ang iya kaugalingon sang panaming sang pagkamasinulundon sa mando nga iya nabaton.

Sa bersikulo 11 ang Kristohanong mangangaway ginmadoan nga magdependa, “magtindog sing malig-on,” *histermi*. Ang mga Kristohanon nagabato sa yawa pinaagi sa pagtaklos sing panaming para sa inaway, indi sa pag-ataki kondi sa pagpalig-on. Ang divine nga pagsangkap sang espirituhanong galamiton nagasangkap sang proteksyon para sa mahuyang nga kalag. Ang mga pahito ni Satanas indi makasuhot sa FLOT nga linya sang kalag.

Ang Mga Taga-Efeso 6:12 nagapabato sa mga tumuluo batok sa maawayong anghelong mga linalang sa idalum sang pagmando ni Satanas. Ang iya kasundaluhan nga nagpakasala nga mga anghel desperado, nagapakig-away agud magdaog apang nagakapiyerde sa kada tikang sang pamaagi. Bisan pa man, indi gid dapat naton pakaminuson ining nahan-ay sing maayo, disiplinado kaayo nga kaaway. Ining divine nga inspiradong pahinumdom nagabutyag sang maalamong organisasyon sang militar nga nasakupan sang malaut nga mga espiritu agud nga makilala naton ang aton kaaway kag ang iya mga kapasidad.

Bisan pa nga si Satanas mapinadayunong nagapaluya sa palatukuran sang divine nga napundar nga awtoridad dira sa tawhanong ginsakupan, siya nagapatuman sang

awtoridad sa iya kaugalingong organisasyon nga may salsalon nga kamut. Ang awtoridad kag disiplina mga importante sa pagkamaayo sang bisan anong grupo. Ang mga tumuluo nga napaslawan sa pagdisiplina sang ila mga kaugalingon nagatuis sang ila kahilwayan nga magpangalagad sa Dios pakadto sa lisensya agud maghimo suno sa ila ikalipay. Walay Kristohanon nga amo ang kasugoan dira sa iya kaugalingon! Ang mando, “Gani magmalig-on dira sa kahilwayan sa diin si Kristo nagpahilway sa aton” (Mga Taga-Galacia 5:1a, KJV), indi gid dapat badbaron nga mangin ang pagpanugot para sa bisan diin sa espirituhanong pagkamaluya ukon espirituhanong anarkiya. Sa pagkadimapalaron, madamo kaayong mga tumuluo ang mga naglikaw sa pag-intra sa militar sa anghelon nga pagsinumpunganay. Kaangay sang ila mga kapareho sa kalibutan, nagakalingaw sila sa mga benipisyo sang kahilwayan samtang nagasikway sa disiplina kag mga responsibilidad nga ginakinahanglan sa kahilwayan. Pinaagi sa pagbale-wala sang divine nga mga mando sang Balaan nga Kasulatan nagahampang sila sa mga kamut mismo ni Satanas.

Ang organisasyon ni Satanas epektibo tungud sang awtoridad nga iya ginagamit kag sang disiplina nga iya ginapatuman. Daw sa ano pa ayhan ka epektibo ang Tropa sang Harianong Inaway kon ang mga sakup sini magtugyan sang ila mga kaugalingon sa husto nga mga awtoridad: si Ginoong Jesu-Kristo subong ang Pinuno sang Simbahan—ang aton Kinataasang Komandante, ang pastor-manunudlo subong ang manugpalapnag sang kamatuu-ran—ang manugpahanas mga manunudlo nga nagasilsil sa aton sang doktrina sang Bibliya kag sang pamaagi sang pagginawi sa espirituhanong pagkinabuhi. Kon magpabilin kita sa aton tilindugan, ang pagkamadungganon sang aton

kalag magatumbas sang pag kamadungganon sang aton titulo. Kita amo ang mga representante sang aton Ginoo diri sa kalibutan, kag subong Iya mga embahador indi kita awtorisado sa pag-ataki sa mga kasundaluhan ni Satan.

Busa, gamita [*analambano*] ang bug-os nga panaming [*panoplia*] sang Dios, agud nga makasarang kamo makabato [*anthistemi*] sa malaut nga adlaw, kag sang nahimo na ang tanan, magpalig-on [*histemi*]. Gani magpabilin malig-on [*histemi*], NGA NAWAGKUSAN ANG INYO MGA HAWAK SANG KAMATUURAN, kag NASUKLUBAN SANG PANAGANG SANG PAGKAMATARONG, kag nasapatosan ang INYO MGA TILL SANG PREPARASYON SANG EBANGHELYO SANG PAGHIDAIT; kag dugang sa tanan, gamita ang proteksyon sang pagtoo sa diin makasarang kamo magpatay sang tanang nagadabadaba nga mga baslay sang isa ka malauton. Kag gamita ANG HELMET SANG KALUWASAN, kag ang espada sang Espiritu, nga amo ang pulong sang Dios. (Mga Taga-Efeso 6:13–17)

Ang imperative “gamita” nagamando sa tumuluo sa pagpudyot kag gamiton ang iya galamiton. Ang *panoplia* sang Romanhong sundalo nagalakip sang helmet, panagang, paha, sapatos, taming, espada, mga baslay, kag si-senta ka mga libra sang pangkampanyang galamiton. Kuntani indi mahunahunaan sang bisan sin-ong ara sa tropa nga balewalaon ang iya ginaatubang nga mga sugo. Sa amo man, indi kuntani mahunahunaan sang tumuluo nga balewalaon ang direktang mga sugo sang aton Punong Komandante. Ang pagsuklob sang *bug-os* nga

panaming sang Dios amo ang katumbas sa pag-agum sang espirituhanong pagkahamtong. Ang pagdepensa sang iya kaugalingon sa sining bug-os nga armas sing panaming ang Kristohanong sundalo makasarang magtindog nga madinalag-on.

Ang tatlo ka pilo nga pagliwatliwat sang *histemi*, “mag-pabilin malig-on,” kag ang sinanga sini *anthistemi*, “mag-bato” (mga bersikulo 11, 13, 14), nagapabakod sa mando nga magpabilin nga nakadepensa. Tubtub sa Pagsabnit, “ang malaut nga adlaw” sang may pagkasatanas nga mga pag-ataki magapadayon sing walay pag-untat; walay mangin bakasyon, walay ubahanay sing panaming kon ang tumuluo nagapaninguha sa pagpabilin sa iya espirituhanong posisyon.

Ang pagsunud sa mando nga magpabilin malig-on amo ang laragway sang galamiton nga ginhatag sang divine nga Manugpanagtag-nga opisyal para sa pagsinumpunganay—ang paha sang kamatuuran, ang panagang sang pagkamatarong, ang mga bota sing Ebanghelyo, ang taming sing pagtoo, ang helmet sang kaluwasan, kag ang espada sang Espiritu. Diri sini ang espada sang Espiritu, ang Pulong sang Dios, amo ang nagadepensa nga armas. Ang doktrina sang Bibliya nagadepensa sa tumuluo sa impluwensya sang may pagkasatanas nga doktrina.

Ang palatukuran sang pagdepensa batok kay Satanas indi puwede pakaminuson. Ang maatakihong mga pagmaniobra indi gid mga parte sang misyon sang tumuluo. Walay bibliyanhong awtorisasyon nga ginhatag para sa paggapos ukon sa pagsaway sang yawa. Ang subong nga pagtudlo nagatuis sang kamatuuran kag nagarepresenta sang dimatuud nga doktrina. Ang pagkadimasinulundon sa divine nga mando sang pagdepensa nagasaylo sang tumuluo ha-

lin sa pagpakig-upod sa Dios pakadto sa kaaway sang Dios (Santiago 4:4).

ANG PANGONTRA PARA SA DEMONYONISMO

Ang Pulong sang Dios mabakod nga nagasaway sang tanang mga porma sang demonyonismo kag tawhanong pagkalabot sa may pagkademonyo nga mga pahito. Sa makapasakit nga pagsaway ang Balaan nga mga Kasulatan nagpatunda sa mga Israelinhon

Kay ang bisan sin-ong nagahimo sini nga mga butang kangil-aran sa GINOO; kag tungud sining kangil-aran nga mga butang ang GINOO nga imo Dios magatabog sa ila [ang mga Canaanhon] halin sa imo atubangan.” (Deuteronomio 18:12)

Ang mga pagtudlo sang Dios mapuslanon gid kaayo tungud kay ang tagsa ka ginadumili ginpabakod sa positibo nga mando. Gani, samtang ang pagpakig-angot sa mga demonyo estriktong gindumili (Deuteronomio 18:9–11), ang panghunahuna kag pamatasan nga ginpaabot sang Dios sa mga tumuluo partikular nga ginpaathag.

“Ikaw [tumuluo sang Israel] mangin walay kasawayan [hamtong] sa atubangan sang GINOO nga imo Dios. Kay yadtong mga pungsod [ang mga Canaanhon], nga imo pagatabugon, nagapamati sa yadtong nagapanghiwit kag sa mga manugpakot, *apang nahanungud sa imo, ang GINOO nga imo Dios wala nagtugot sa imo*

sa paghimo sing subong sina.” (Deuteronomio 18:13–14, italiko gindugang)

Ang pangontra para sa demonyonismo sa bisan anong pagdumala amo ang doktrina sang Bibliya. Ang doktrina nga nagapuyo sa sulud sang kalag amo ang busal nga nagatuytuy sa kinabuhi sang tumuluo. Gani sa amo man, ang aktibong impluwensya sing kamatuuran sang Pulong sang Dios sa mga kinabuhi sang mga tumuluo nagapreserba sang pungsod kag nagapugong sa aktibidad sang demonyo.

“Ang GINOO nga inyo Dios magapabangon para sa inyo sang manalagna kaangay sa akon halin sa tunga ninyo, halin sa inyo kasimanwa, magapamati kamo sa iya . . . Ibutang Ko ang Akon mga pulong sa iya baba, kag maghambal siya sa ila sang tanan nga Akon imando sa iya.”
(Deuteronomio 18:15, 18b)

Sa perpektong tinion sang Dios, mag-abot si Jesu-Kristo agud magtuman sang pagbuut sang Amay. Para sa aton Ginoo, ang gugma kag pagkamasinulundon amo ang magkapareho sing kahulugan nga mga terminolohiya (Juan 14:23); ang isa nangin dimalikawan nga resulta sang isa pa. Apang ining duha nagdepende sa bug-os nga paghangup nahanungud sang persona sang Dios kag divine nga mga direktiba. Ang aton Ginoo nagpasa sining madalum nga kamatuuran sa Iya mga gintoton-an. Amat-amat, Iya ginpahibalo sa ila ang plano sang Amay subong nga ini may kaangtanan sa Iya kaugalingon buluhaton sing pagpangalagad diri sa kalibutan. Iya ginlaragway ang mga palatukuran para sa ila espirituhanong kinabuhi. Gin-

tudloan Niya sila suno sa ila limitadong kapasidad para sa espirituhanong pag-inoino “samtang may kasarang sila sa pagpamati sini” (Marcos 4:33).

Samtang ang katapusan sang buluhaton sing pagpangalagad ni Kristo diri sa kalibutan malapit na gid, madamo pa gid ang ginakinahanglan ipatalupangud sa Iya mga gintoton-an nga magarepresenta sa Iya sa tapos sang Iya pagkayab.

Si Jesus nagsabat kag nagsiling sa iya, “Kon ang bisan sin-ong nagahigugma sa Akon magatuman siya sang Akon pulong; kag ang Akon Amay magahigugma sa iya, kag kami magakadto sa iya, kag magahimo sang Amon puluy-an upod sa iya. Siya nga wala nagahigugma sa Akon wala nagatuman sang Akon mga pulong; kag ang pulong nga inyo mabastian indi Akon, kondi sa Amay nga nagpadala sa Akon. . . . Apang ang Mananabang, ang Balaan Espiritu, nga ipadala sang Amay sa Akon ngalan, magatudlo Siya sa inyo sang tanang mga butang, kag magapahinumdom sa inyo sang tanan nga ginsiling Ko sa inyo.” (Juan 14:23–24, 26)

“May madamo pa Ako nga mga butang nga inugsiling sa inyo . . . Apang kon Siya, ang Espiritu sang kamatuuran, mag-abot, magatuytuy Siya sa inyo sa bug-os nga kamatuuran.” (Juan 16:12a, 13a)

Ang doktrina sang Bibliya nauna na sa katawhan (Mga Hulubaton 8). Pinaagi sa inspirasyon sang Balaan Espiritu

(2 Timoteo 3:16), ang mga pagtudlo sa katawhan ginpanubo sa pagsulat. Subong nga ang doktrina sang Bibliya amo “ang hunahuna ni Kristo” (1 Mga Taga-Corinto 2:16), kinahanglan ang unud masaylo halin sa nasulat nga pahina pakadto sa kalag sang tumuluo. Ang tagsa ka tumuluo may responsibilidad sa iya kaugalingon sa pagpamulos sang pagpanudlo sang doktrina sang Bibliya kag lambuton ang iya divine nga tinutuyo: ang magtubo sa espirituhang pagkahamtong kag himayaon ang Dios. Ang doktrina sang Bibliya amo ang imo kinaugalingong kota batok sa dimakit-an nga mga puwersa sang demonyonismo. Pinaagi sa doktrina sang Bibliya, makapanag-iya ka sang dako kaayong mabakod nga impluwensya sa imo henerasyon. Mapamuslan mo gid ang kadaugan nga ginapaninguhaan ipanghiwala ni Satanas kag sang iya mga demonyo.

Epilogo

MAY ARA BALANG BISAAN ANONG PAGDUHADUHA sa pagkamadiskarte ni Satanas sa pagpahuyang sang plano sang Dios? Ang may pagkademonyo nga aksyon tuso nga ginpaigoigo sa bisan anong tyempo kag kultura subong sang ginapaninguhaan nga pagguba ni Satanas sa katawhan. Bisang pa kon ang demonyonismo nagapangabaga sang makaulugot ukon makapatintal nga porma, ang aton lamang proteksyon nagahalin sa duha ka mga ginhalinan: ang pag-istar kag pagpuno sang Balaan Espiritu, kag ang pagpadayon sang aton espirituhang kinabuhi pinaagi sa adlaw-adlaw nga pagtoon kag aplikasyon sang Pulong sang Dios.

Si Satanas indi lamang pakunong-tawo sing kalautan, matuud siya nga tinuga. May kahanas siya nga nagamando sa determinadong kasundauhan sang mga demonyo. Bisang pa nga si Satanas indi gamhanan sa tanan, siya ang labing gamhanan nga tinuga sa bug-os kalibutan. Bisang pa nga si Satanas wala bisan diin, ang walay untat nga mga hilikuton sang iya anghelong mga alagad sa bilog kalibutan

nagahimo sang sayup nga panghunahuna nahanungud sang demonyohong daw pagkaara bisan diin. Bisang pa nga si Satanas wala nakahibalo sang tanan kag indi makabasa sang aton mga paminsaron, ang iya ihibalo padayon nga nagsangkad pinaagi sa sistema sang pagpanilag sang iya mga tropa. Ang may pagkademonyo nga organisadong koleksyon sang mga panghitabo nagatipon sing impormasyon nga nagalakip sang mga linibo ka tuig sa kasaysayan sang tawo.

Si Satanas nagapabulag sang katawhan sa kamatuuran nahanungud sang Ebanghelyo ni Jesu-Kristo subong Manluluwas (2 Mga Taga-Corinto 4:3–4) kag nagapadula sa epekto sang mabaskog nga impluwensya sang mga Kristohanon sa kalibutan sang yawa (1 Pedro 5:8). Kon makapugong siya sa imo sa paglambot sang espirituhanong pagkahamtong, makuhaan ka niya sang mga pakamaayo nga gindisenyo sang Dios para sa sining tinion kag sa eternidad kag sang pakamaayo pinaagi sa pag-inupdanay nga imo matanyag sa mga sakup sang pamilya, sa iban pa nga mga tawo sa imo palibot kag sa imo pungsod.

Si Satanas indi puwede magdaog. Bisang pa nga ang Panahon sang Simbahan amo ang pagdumala sang ginpagrabe pa gid nga bahin sang anghelon nga pagsinum-punganay, ang may pagkademonyo nga kalaglagaan bugos ka sigurado na gid. Sa tion nga ang Pagsabnit matabo kag ang Simbahan kuhaon na sa kalibutan, si Satanas magalagawlagaw na sa kalibutan sa sulud sang pito ka tuig sa pagahulag sang pinakadakong may pagkademonyo nga pagpang-ataki sa kasaysayan. Sa ikaduhang pagkari ni Jesu-Kristo, si Satanas kag ang mga demonyo pagabilanggoon sa sulud sang isa ka libo ka tuig. Dason, subong sadto sa *Götterdämmerung*, “pagsirom sang mga diyosdiyos.” Si Satanas kag ang iya mga anghel

pagalamunon sang mga kalayo sang Vahalla, kag maghinuyang sang eternidad sa linaw sang kalayo.

Ang kasugiran nagasiling nga ang dakong Manugreporma, si Martin Luther, sa makaisa nagpilak sing suludlan sang tinta sa yawa. Ang kamatuuran sa sina nga balita indi mapamatud-an. Apang bisan pa sina, si Luther nagpanubo sang importanteng kantidad sang doktrina nahanungud sang madangatan ni Satanas sa ikatatlong estropa sang iya nabantog nga kalantahon. Ang titulo—“Ang Gamhanang Kota Amo Ang Aton Dios”—nagahambal sang aton siguradong depensa, ang pader sang aton proteksyon kag kinataasang kadalag-an kay Kristo.

Kag bisan ining kalibutan, nga napuno sang mga yawa,

Magapamahog sa pagbaliskad sa aton;

Indi kita magkahadlok, kay ang Dios nagbuut

Nga ang Iya kamatuuran magdaog pinaagi sa aton.

Ang prinsipie sang kadudulman makahaladlok—

Wala kita magkurog tungud sa iya;

Ang iya kaakig maantos naton,

Kay tan-awa! Ang iya kalaglagaan sigurado,

Ang isa ka pulong magapapukan sa iya.

Bokabularyo

FLOT nga linya Ang akronimo para sa 'Forward line of Troops'. Gingamit bilang ang akrostik para sa divine nga linya sing depensa sang mga galamiton sa pagsulbar-sang palaligban nga ginporma halin sa doktrina sang Bibliya nga nagasirkular sa tuo nga burubilog sang kalag; ang proteksyon sang Dios para sa tumuluo batok sa pagsalakay sang tanang tuso nga mga kaaway sang espirituhanong kinabuhi.

harianon nga pamilya sang Dios Ang walay katapusan nga relasyon sa Dios sing tagsa ka tumuluo sa Panahon sang Simbahan pinaagi sa pagkatawo liwat kag paghiusa sa Hari sang mga hari, nga si Jesu-Kristo. Kapareho nga kahulugan: ang Simbahan, ang lawas ni Kristo.

kalibutanong sistema Ang mahipid, nahiusa nga sistema sang paminsaron ni Satanas nga nagalakis sang katuyoan, istrategiya, kag istraktura sang awtoridad nga gindisenyo agud magpapukan sang katawhan kag magdumala sang kalibutan.

makasasala nga kinaiya Ang makasasala nga kinaiya amo ang importanteng parte sang kada tawo nga nagapuyo sa istraktura sing selyula sang tawhanong lawas. Ang makasasala nga kinaiya orihinal nga naangkon ni Adan sa iya pagpakasala kag sunud sina ginpasa pinaagi sa pinanubli nga kinaugalian sang tanang katawhan pinaagi sa pagpanganak. Ang resulta amo ang parehong espirituhanong kamatayon kag bug-os nga kagaruk sang katawhan, luwas kay Jesu-Kristo. Ang makasasala nga kinaiya nasakupan sang bahin sang kabakod, bahin sang kaluyahon, mga palakat sang legalismo ukon pagbatok sa kasugoan, kag mga sulundan sang kailigbon.

pagdumala Ang kapanahonan sang kasaysayan sang tawo nga ginpaathag suno sa divine nga pagpahayag. Ang kasaysayan amo ang pagsunudsunod sang divine nga administrasyon. Ining magkasunod nga mga tyempo nagapakita sang nakahumlad nga plano sang Dios para sa katawhan. Nagapundar sila sang divine nga palananawon sang kasaysayan kag sang teyolohiyanhong pagpakahulugan sang kasaysayan.

pagkaespirituhanon Ang hingpit nga kahimtangan sing kalag sang tumuluo nga napun-an sang Balaan Espiritu pinaagi sa paggamit sang panumbalik nga nagaresulta sa pagpakig-upod sa Dios. Kabaliskarang kahulugan:
pagkaunudnon

pag-impluwensya sang demonyo Ang pagsalakay sa kalag sang ditumuluo ukon tumuluo nga nagapuyo sa sistema sang kalibutan pinaagi sa “mga doktrina sang mga demonyo,” ang dimatuud nga paminsaron nga nahimo sa palisiya kag mga palatukuran sa diin si

Satanas nagapanghikot, ginpalapnag pinaagi sa mga demonyo pakadto sa katawhan.

pag-istar sang Balaan Espiritu Ang dimabawi nga kahimtangan nga naangkon sa tion sang kaluwasan sang tagsa ka tumuluo sa Panahon sang Simbahan, nga nagabaylo sang ila mga lawas sa mga templo para sa dululungan nga pag-istar ni Jesu-Kristo.

paggahum sang demonyo Ang pagsalakay kag pagdumala sing lawas sang ditumuluo sang isa ukon mas madamo pa nga mga demonyo.

pagkatawo liwat Ang teyolohiyanghong terminolohiya para sa espirituhang pagkabun-ag, ukon ang pagka “natawo liwat,” sang ang Balaan Espiritu nagahimo sang tawhanong espiritu para sa pagpaangkon sang kinabuhing walay katapusan sa tion sang pagtoo lamang sa kay Kristo lamang.

pagkaunudnon Ang hingpit nga kahimtangan sing kalag sang tumuluo nga nadumalahan sang makasasala nga kinaiya nga nagaresulta sa pagkadula sang pagpakigupod sa Dios tungud sang wala matuad nga sala sa kinabuhi. Kabaliskarang kahulugan: **pagkaespirituhanon**

pagpuno sang Balaan Espiritu Ang kalag sang tumuluo sa idalum sang temporaryong pagdumala sang Balaan Espiritu; ang divine nga pagsangkap sang gahum sang Dios agud makatuman sang Kristohanong pagkinabuhi. Ining hingpit nga kahimtangan madula pinaagi sa pagpakasala, apang mabalik pinaagi sa pagpanumbalik. Kaparehong kahulugan: **pagkaespirituhanon**

panumbalik Ang pagsangkap sang grasya para sa unudnon nga tumuluo agud makabawi sang pagpuno sang Balaan Espiritu pinaagi sa pagngalan sang kinaugalingong mga sala sing pribado didto sa Dios nga Amay; ang pamaagi sang pagpabalik sang pagpakig-upod sang tumuluo sa Dios agud mapadayon ang espirituhanong kinabuhi.

pagtubus Ang pagluwas nga trabaho ni Jesu-Kristo didto sa krus sa diin ang kada tawo ginbakal halin sa tiyanggihan sa ulipon sang sala sa diin siya natawo kag ginpalingkawas pakadto sa kahilwayan sang grasya. Ang pagtubus matabo sang ang tawo natawo liwat pinaagi sa pagtoo lamang sa kay Kristo lamang.

rebersiyonismo Ang buhat sing pagbalik sa pamaagi sang paggawi sang ditumuluo pinaagi sa padayong pagkaunudnon kag pagsikway ukon pagbale-wala sing doktrina sang Bibliya. Ang rebersiyonismo wala naga-kahulugan sang pagkadula sang kaluwasan.

sala padulong sa kamatayon Ang pinakadakong divine nga disiplina nga nagapahalin sa rebersiyonistang tumuluo sa sini nga kinabuhi nga walay benipisyo sang grasya para sa tagumatayon.

Tribulation Ang pito-ka tuig nga kapanahonan sang bilog kalibutang pagkamakahas nga nagakompleto sing Panahon sang Israel kag nagaumpisa sang kuhaon ang Simbahan sa tion sang Pagsabnit kag nagapadayon tubtub sa ikaduhang pagkari ni Jesu-Kristo.

Tutulanang sang Balaan nga Kasulatan

DAAN NGA KATIPAN

GENESIS

1:26–28.....	12
3:15.....	105
6.....	18–19
6:2.....	19
6:4.....	19
6:12–13.....	19

EXODO

19:8.....	38
20:3–5.....	37
22:18.....	73–74
23:23–24.....	81
25:21–22.....	92
32.....	37
32:1.....	37
32:2–5.....	38
32:4.....	38
32:9–14.....	38
32:24.....	38
32:28.....	38

LEVITICO

17:7.....	17
18:21.....	14
19:26.....	42, 88
19:31.....	17, 44, 55, 73
20:1–5.....	81
20:6.....	55, 81
20:9.....	81
20:10–23.....	81
20:14–21.....	81
20:27.....	44, 55, 68
26:11–12.....	92
26:30.....	83

DEUTERONOMIO

12:31.....	81
18:9.....	81
18:9–11.....	144
18:9–12.....	56
18:10.....	43, 73, 88
18:10–12.....	68

38:7..... 19

SALMO

32:5..... 24

51:1–4..... 24

66:18..... 65

91:1..... 92

106:34–37..... 82

106:34–38..... 15

106:36–37..... 17

118:17–18..... 67

138:2..... 9, 132

MGA HULUBATON

8..... 146

23:7..... 24

23:23..... 11

ISAIAS

8:19..... 56

14:12..... 1

14:13–14..... 3

29:4..... 57

35:5–6..... 106

64:6..... 10

JEREMIAS

3:8–9..... 36

15:16..... 39, 114

32:35..... 14

33:6..... 103

EZEQUIEL

6:4–6..... 36

16:36..... 81, 83

16:39–41..... 83

21:21..... 45

28:12–15..... 2

28:16..... 4

DANIEL

1:1..... 45

9:24–27..... 12

NAHUM

3:4..... 73

ZACARIAS

3:1–2..... 5

BAG-ONG KATIPAN

MATEO

4:8–9.....	12
7:22–23.....	131
7:24.....	132
8:14–15.....	103
8:16.....	103, 125
8:28–34.....	93
9.....	103
9:27–34.....	102
9:32–33.....	20, 104
9:33.....	17, 29, 107
9:34.....	108
10:1.....	29, 113
10:2–8.....	131
10:17–18.....	113
10:19–31.....	113
10:23–26.....	113
12:22.....	20
12:24.....	13, 95
12:25.....	109
12:26–27.....	110
12:28.....	110
12:29.....	111
12:30.....	112
12:31–32.....	108
17:15–20.....	114
17:18.....	30, 114
17:19.....	114
17:20.....	115
17:21.....	115
19:16–26.....	10
22:30.....	19

23.....	10
25:41.....	4, 97
27:3–5.....	13

MARCOS

1:23–27.....	102
1:24–27.....	97
1:25–26.....	30
1:32–34.....	102
1:34.....	29
1:39.....	29
3:11.....	97
3:11–12.....	102, 122
3:15.....	29
3:22.....	13
3:30.....	28
4:33.....	146
5:1–3.....	93
5:1–20.....	102
5:3–5.....	94
5:6–8.....	96
5:7.....	97
5:8.....	30, 95
5:9–10.....	98
5:11–13.....	99
5:12.....	29
5:13.....	30
5:14–17.....	101
5:18–19.....	102
7:21–23.....	89
7:25.....	28
7:25–30.....	102

7:29.....	30
9:17–18.....	20
9:17–29.....	102
9:25.....	29
9:25–26.....	30
9:38.....	102

LUCAS

4:33.....	28
4:35.....	30
4:41.....	97
8:2.....	30
8:26–35.....	20
8:26–37.....	93
8:27.....	28
8:29.....	20
8:30.....	29
8:30–31.....	18
8:31.....	97
8:36.....	28
10:1.....	113
10:17.....	113
10:19.....	116
10:20.....	113
11:14.....	29
11:14–26.....	102
11:15–19.....	13
11:24–26.....	20
13:11–17.....	20
16:19–31.....	18
16:22–23.....	55
18:9–12.....	10
23: 43.....	18

JUAN

1:3.....	103
1:12.....	16
3:18.....	7, 55
3:36.....	7, 117
8:32.....	25, 114
8:44.....	9, 15
10:28–29.....	132
12:31.....	7
13:2.....	13, 131
13:11.....	131
13:21–30.....	13
14:23.....	145
14:23–24.....	146
14:26.....	146
14:30.....	7
15:19.....	90
16:11.....	7
16:12.....	146
16:13.....	146
17:4.....	107
18:2.....	13
18:5.....	13

MGA BINUHATAN

5:12.....	117
5:14.....	118
5:15.....	117
5:16.....	117
5:17.....	118
5:18.....	118
5:19.....	119
5:28.....	119

10:38.....	107
15:37–40.....	119
16:14–15.....	119
16:16–18.....	120
16:19–24.....	124
16:25–39.....	124
16:31.....	6,132
19:11–12.....	126–27
19:13.....	126–27
19:13–16.....	127
19:14.....	128
19:15.....	128
19:16.....	129
19:17–19.....	131
19:18–19.....	128
23:8.....	118
26:18.....	16

MGA TAGA-ROMA

1:4.....	103
1:16.....	122
1:22–25.....	34
1:25.....	37
5:12.....	6
11:13.....	119
12:2.....	25

1 MGA TAGA-CORINTO

2:16.....	51, 147
3:16.....	96
4:9.....	55
6:19.....	92, 96
6:19–20.....	31
10:6–8.....	84

10:14.....	42
10:19–21.....	42
10:20–21.....	10
11:27–30.....	85
12:4–11.....	116
12:8–10.....	116

2 MGA TAGA-CORINTO

2:11.....	8
4:3–4.....	149
4:4.....	11–12
5:8.....	55
6:16–17.....	42
11:3–4.....	11
11:13–15.....	8–9
12:12.....	116

MGA TAGA-GALACIA

1:8.....	11
2:8–9.....	119
3:1.....	95
3:2–3.....	11
4:4.....	112
5:1.....	141
5:19–21.....	77
5:20.....	73

MGA TAGA-EFESO

1:21.....	17
2:2.....	17
2:8–9.....	132
3:8.....	138
4:8.....	116
4:8–10.....	18

5:8–9..... 138

2 PEDRO

2:4..... 18–19

3:18..... 135

1 JUAN

1:9..... 24, 26, 85, 130

2:15..... 24

2:16..... 15

3:8..... 15

4:4..... 114, 125

5:16..... 15, 67

2 JUAN

10–11..... 12

JUDAS

6..... 18

BUGNA

1:5–6..... 16

9..... 18

9:11..... 18

12:4..... 3

12:10..... 5

14:13..... 55

19:20..... 12

20:1–3..... 18, 111

20:10..... 4

20:12..... 132

20:15..... 132

21:4..... 55

Tultulanan sang Hilisgutan

- Aaron, 37
abilidad sa pagkakita sang dimakit-an, 43
abilidad sang pag-inoino, 43
Abyss, 18
Achish, 61–64
Adan, pagpakasala ni, *ix*, 5, 12, 21
Adonai, 14
Adonai Elohim, 6
'al, 31
Amasis II, 47
analambano, 142
Anath, 80
anaw sa panahon ni Noe, 19
“Ang Gamhanang Kota Amo Ang Aton Dios”, 150
anghel sang kasanag, 8
anghelon nga pagsinumpunganay, *ix*, 2–6, 18, 21, 90, 124, 135, 139–41, 149
anthistemi, 137, 142
Apollo, 121
Asherah, 34, 79–80
Ashtaroth, 78
Astarte, 80
astrolohiya, *xii*, 33, 87–88
awtoridad, 3, 12, 22–24, 37, 71, 99, 104, 110–18, 129, 134, 140
pagsikway, 81
Baal, 34, 78–81
Bacchus, 79
Balaan Espiritu
paghatag gahum, 31
pag-istar sang, 16, 30, 92, 95, 105, 114, 148
pagpuno sang, 16, 27, 39, 85, 114, 130, 136, 148
pasipala, 108
Balaan nga Kasulatan, karon sang, 50, 64, 84, 104, 116–17, 132
balatian sang panghuna-huna, 27, 63, 100, 113
Barnum, P. T., 52
be, 31
Beelzebul, 13, 109
bene ha 'Elohim, 19
Buddhism, *xiii*, 85
Blavatsky, Helena P., 85
bug-os nga kalipay, 80
Bukid sang Gilboa, 62, 72
Bukid sang Sinai, 37

- bulawanong tinday nga ba-
ka, 37–38
- Cabala*, 86
- Carchemish, 45
- Carrington, Koronel Henry
B., 134
- Chafer, Lewis Sperry, 23
- cocaine, 76
- cosmos, 22–26
- Crazy Horse, 134
- Croesus, 47–49
- Cyrus the Great, 47
- Dagon, 35
- daimonion*, 17
- daimonizomai*, 28–30
- David, 59–63, 68
trono ni, 111
- Delphi, 48
- Delphi, manugpakot sang,
48, 120
- demonyong pagpanghiwit,
33, 75
- demonyo
bentrilokwo, 56, 120
impluwensya, pagpaat-
hag, 21
impluwensya, proteksyon
sa, 25, 50, 133–47
kasundaluhan, 18, 149
mga abilidad, 19
mga doktrina sang, 20,
- 25, 33, 39, 54, 79, 86,
88, 92, 95, 100
- paggahum, *x–xii*, 20, 27–
30, 33, 41, 50, 75–81,
88, 91–132
- dimatinlo nga espiritu, 28–
29, 93, 96–99, 112,
117
- Dionysus, 17, 79–80
- Dios
kinaiya, 12
gugma sang, 13, 118
ngalan sang, 14
pagkamakagagahum sa
tanang sang, 17, 115,
122, 129
pagkaara bisan diin, 17
gahum sang, 118
Balaan Espiritu, 16, 95,
116, 128–30
grasya sang, 6–7, 10–13,
118
nga Amay, 6, 24, 79, 85
plano sang, 7, 15, 20–21,
27, 43, 59, 61, 88,
107, 114, 122, 132,
145, 148
dios sa sining kalibutan, 12
divine nga katukuran, 88
mga kasugoan sang, 24
divine nga pagtuytuy, 51,
64–65
doktrina sang Bibliya, *xiv*,

- 12, 16, 25–27, 39,
51, 59, 63–65, 71, 90,
95, 100, 106, 114–15,
130–32, 136–47
- Eba, 5
- Ebanghelyo, 11, 95, 106,
113–25, 149
 huwad, 11
- echo*, 119
- echo daimonion*, 28
- echo pneuma akartharta*, 28
- Efeso, 127–30
- Egypt, 14, 38, 44–46, 82
- eiserchomai*, 29
- ekballo*, 29, 125–26
- 'el*, 31
- El, 79
- En-dor, 58–59, 66–70, 73
- enduo*, 139
- engastrimuthos*, 56–57, 69,
96–99, 120
- Esdraelon, 63
- espiritismo, 51, 75
- espirituhanon mga dulot, 9,
116
 pag-ilinaway, *ix*, 133–35
 pagkahamtong, *xiv*, 143,
147, 149
- espada sang Espiritu, 142
- estriktong pagpenitensya,
86
- exerchomai*, 29–30
- Exodo, 14, 37
- exorkistes*, 125, 127
- exorkizo*, 125
- Fariseo, 10, 107–12
- Fetterman, Kapitan William
J., 133–35
- Filipos, 120–21
- Filistinhon, 34, 60–63, 70–
73
- FLOT nga linya, 137, 140
- Fort Phil Kearney, 134
- Fox, Kate kag Margaret, 52
- Gerasa, 93–94, 101
- Goliath, 60–61
- Götterdämmerung*, 149
- grasya para sa tagumata-
yon, 67, 71
- grasya, *xii*, 4–6, 10–13, 22,
59, 108, 113–20, 132,
134–36
- Griyegong may kondisyon
nga mga tumbok, 110
- Guthrie, W. K. C., 80
- Hades, 18, 55
- halad nga bata, 14–16, 81
- halad nga tawo, 14, 77, 81
- harianong pamilya, 16, 116
- helmet sang kaluwasan,
142
- Hera, 79
- Hercules, 19
- heroin, 76
- Hinduism, *xiii*, 85

- hipnotismo, 75
histemi, 137
horkizo, 126–27
 horoskopyo, 43, 87
 Hudiyong manugtabog sang
 demonyo, 104, 126
- Ikaduhang Pagkari, 13, 111,
 149
 Ishtar, 79
 Islam, 85
 Israel, 6, 12, 34–38, 58–72,
 78–84, 92, 111, 115–
 18, 144
 Panahon sang, 12–14,
 92, 115
- Jehovah*, 14
 Jeremias, 103
 Jerusalem, 45–46, 111, 119,
 138
 Jesu-Kristo, 6–10, 15, 61,
 92–97, 102–08, 111–
 14, 118, 122, 129–31,
 135, 141, 145
 pagka-Dios, 93, 97
 hypostatic nga paghiusa,
 104
 pag-istar, 31, 92
 pagkahibalo sa tanan,
 108,
 pagluwas nga trabaho, 6,
 102
 ikaduhang pagkari, 13,
 111, 149
 labaw nga kagamhanan,
 7, 93, 106
 pagsulay kay, 12
 pagkatawo ni, 6, 19, 97
 Judah, 82
 Judas Iscariot, 13, 112, 131
 Juno, 79
 Jupiter, 79
- kabigaon, 80
 kabubut-on, 5–7, 32, 76, 90
 negatibo, 38–39, 59, 71,
 95
 kahadlok, 63, 68–69
 kaimon, 60, 77, 118
 karsada pakadto sa paggu-
 ba, 15, 33
 Kasugoan ni Moises, 44, 68,
 74, 119
 kalibutanong sistema, 25–
 27, 135
 kalibutanong paminsaron,
 21–26, 135–38
 kalisdanan, 65, 71, 77, 113
 kaluwasan, plano sang, 6–7
 kinabuhi nga walay katapu-
 san, 7, 16, 117
 kasigurohan sa walay kata-
 pusan, 132
kashaph, 73
 Kasugtanan kay David, 111
 kaugalingong pagkamata-
 rong, 10

- kasaysayan, *ix*
 sang tawo, 4–6, 24, 61,
 105, 148–50
 Kipling, Rudyard, 58
kosmos, 22
 Kristohanong aktibismo, 27

 legalismo, 22, 119
 Legion, 29, 98–99
 linaw sang kalayo, 4, 97,
 150
 Lucifer, 1–5, 8
 Lucas, 122
 Luther, Martin, 150
 LXX, 56
 Lydia, pagkombertir kay, 64
 Lydia, emperyo ni, 47–49

 Macedonia, 119
 madamong mga personali-
 dad, 100
 magkal, 120
 may pagkademonyo nga
 Taga-Gerasa, 28,
 93–101
 mga anghel, 1, 84, 106,
 117–19
 nagpakasala, *ix*, 3–6,
 12, 17, 55, 111–12,
 137, 140, 149
 pinili, 3, 55
 sang kadudulman, 4, 8
 sang kasanag, 4, 8
 mga anting-anting, 130

 mga baslay, 142
 Mga Hetite, 47
 mga anak sang Dios, 19
 mga lalaking manughiwit,
 129
 mga babaying manughiwit,
 73
 mga manugpalayas sang
 demonyo, 20, 125–31
 mga pagpanakop sang ma-
 nughiwit, 74
 mga Canaanhon, *x*, 14, 34,
 78–82, 144
 panteyon, 79
 relihiyon, 35, 82
 mga lumay, 130
 mga buluhaton sing
 pagpangalagad
 nahanungud sa
 pagpalingkawas, 132
 mga damgo, 50, 64, 71
 mga manughimalad, 44, 52
 mga panan-awon, 50, 64
 mga Saduceo, 118
 mga paghusay sing mang-
 hihiwit sang Salem,
 75–77
 mga tanda kag mga kati-
 ngalahan, 117
 mga pagpakita sang pre-
 sensya sang Dios, 64
 Mga pasakit, 18
 mga milagro, 102–18, 127,
 131

- mga sulundan sang kailig-
 bon, 26, 32, 79
 makapahanduraw nga mga
 droga, 73, 76
 makatindog sing malig-on,
xiv, 89, 133, 136–43
 manghihiwit, 73
 sang En-dor, 58
 manugbabaylan, 73
 manughimalad, 33, 50, 130
 Manson, Charles, *xi*
manteia, 51
manteuomai, 119–121
 masokismo, 80
 manugpagowa sang espi-
 ritu, 33, 44, 51, 53–57,
 62, 65–73, 120
 Mesiyas, 6, 96, 102, 105–
 07, 111
 mga kredensyal, 102,
 107
 metabolismo, 39, 114
 Millennium, 111
 Minos, 19
 mistisismo, *xiii*, 33, 41, 84–
 88
 Kristohanon, 86
 mitolohiya, 17–20
 monastisismo, 86
 moralidad, 11, 24–27
 Mormonism, 85
 Moises, 37–38, 58
 Mot, 79
 Nabonidus, 47
 Naglig-on Liwat nga Roman-
 hong Emperyo, 12
 nagpanaog nga mga agalon,
 54
 nahanas-sa grasya, 59
 Napulo ka mga Sugo,
 22, 36
 Nebuchadnezzar, 45–46
 nekromansiya, 33, 51, 53–
 58, 64, 68, 74, 76, 88
nekros, 51
Nephilim, 19
 New Age nga Kahulagan,
xii, 53, 85
 Olcott, Colonel Henry Steel,
 85
 Orpheus, 19
 'ov, 56
 Pablo, ang Apostol, 11, 83,
 89, 119–28
 pag-ataki sa pinanubling ki-
 naugalian, 19
 paghatag sang gahum, 31
 pagpanghiwit, 14, 41, 50,
 65–68, 73–75
 pagka-kalibutanon, 23
 pagkaespirituhanon, 84, 130
 palsipikado, 10
 pagpakighambal, *xii*, 53
 pagkabayot, 80

- pagkatalawan, 63
 pagkanalikupan-sang kau-
 galingon, 66, 71
 pagdaya-sa kaugalingon, 66
 pagpakamatarong-sa kau-
 galingon, 66
 pagkaunudnon, *xiii*, 23, 26,
 59, 136
 pagkawala sing animo sa
 labing kalipay, 121
 pagpalagpat pinaagi sa
 pana, 45
 pakighilawas sa kaugali-
 ngon, 80
 pagkamataastaason, 3, 10,
 13, 22
 pagpakig-upod, 24, 27, 54,
 65, 85, 144
 pagsimba sa pagkamabu-
 ngahon, 78
 pagtan-aw sa atay sang hi-
 nalad nga sapat, 45
 pagkagaruk, 11, 39, 80
 pagdumala, 9, 14, 18, 104,
 115, 145, 149
 pagpamakotpakot, *xii*, 33,
 42–45, 51, 75, 87–88,
 120
 pagpanghalughog sang
 dimakit-an, 43
 pagkaadik sa droga, 33, 73,
 76, 88, 100
 pagtoo, *x*, 6, 15, 26, 91, 105,
 115, 118, 138, 142
 panghimalad, 44, 50, 120
 pagkatomboy, 80
 pagkamaulagon, 22
 pagkatublag sang panghu-
 nahuna, 27
 pagpanghiwit, 33, 73
 pagsimba sa diosdios, 33–
 42, 50, 77
 Filistinhon, 35
 ginpaathag, 34
 pagkataranta, 65
 pagkatawo liwat, 15
 pagpamalandong, *xii*
 pagpanghimalad, 43, 50, 75
 Pagsabnit, 9, 13, 143, 149
 pagtabog sang demonyo,
 xii–xiii, 95, 98, 104,
 123–28, 131–32
 pagtubus, 6, 112
 pakighilawas sa kapamilya,
 81
 pamatukan ang yawa, 15,
 136, 140
 panagang sang pagkama-
 tarong, 142
 punong pari, 64
 sang pagkamatarong,
 142
 Panahon sang Simbahan, 9,
 15, 24, 27, 31, 44, 74,
 83, 92, 98, 107, 115,
 125, 149
 pangdepensa nga aksyon,
 98, 136, 143

- panaming sang Dios, 89, 98, 133, 138–42
panoplia, 142
 panumbalik, 24–27, 66, 85, 100
 Paraiso, 18, 71
 pastor-manunudlo, 9, 141
 Pedro, ang Apostol, 138
 Pentekostes, 9, 115
 Perseus, 19
 Persia, 48, 61
 phallic nga kulto, 32–33, 78–83, 88
pharmakeia, 73, 77
 Philistia, 61
pneuma puthonos, 120
 politiyesmo nga mga relihiyon, 14, 78
 prostitusyon nga ritwal, 78
puthon, 120
 Pythia, 48, 121
- Quija® board, 44
- rebersiyonismo, 26, 30, 39–40, 59–68, 76, 95, 100
 Red, Cloud, 134
 relihiyon, *xii–xiii*
 palsipikado, 14, 22
 politiyesmo, 14, 78
 Sidlanganon, *xii*, 34, 40, 44, 85
- Romanhong Emperyo, 87
- sadismo, 80
sa'ir, 17
 sala sa panghunahuna, 63, 118
 Samuel, 58–62, 69–72
 Sardis, 47
 Satanas
 apela ni, 5–7, 22
 dios sa sining kalibutan, 12
 ginhalinan sang, 1–2
 manugdumala sang kalibutan, 3, 7, 12, 21, 112
 nagapalsipikado sang, 8–10
 paggapos, 15, 112, 142
 Tan-awa man ang yawa titulo, 5
 satyr, 17
 Saul, 26–27, 30, 58–73
 Septuagint, 56
 sesyon sa pakig-estorya sa espiritu, 53, 67–69, 73
shed, 17
 Shekinah nga Himaya, 92
 Shintoism, 85
 Silas, 119–24
 Simeon Stylites, 86
 sikolohiya, *xii*

- sala, 3–7, 23–27, 63, 77, 85,
88, 100, 112, 118, 130
indi mapatawad nga
sala, 108
kinaiya, 2–27, 32, 79–81,
89, 135–36
padulong sa kamatayon,
15, 37, 67
Sioux, 114
sapatos, 142
sobrang paghinubog kag
pakighilawas, 80
- taming sing pagtoo, 143
Taoism, *xiii*, 85
tarot nga mga baraha, 44,
50
Tartarus, 18
Tate-LaBianca nga mga tu-
yong pagpatay, *xi*
tawhanong palanan-awon,
21–25, 30, 92, 136
temporaryong mga dulot,
116
teraphim, 45
teyokrasya, 59
- Theosophical Society, 85
Timoteo, 122
Trajan, 49–50
husay, anghelon, 3–7, 21
Tribulation, 12, 18, 111
Tatlo ka mga Persona sa Isa
ka Dios, 6
The Exorcist, *xi*
- United States, 40
Urim, 64
Urim kag Thummim, 64
- wagkus sang kamatuuran,
142
walay moralidad, 77, 81
- Yahweh*, 14, 79, 82
yawa, *xii–xiv*, 8–12, 15–20,
27, 88–90, 108, 114,
122, 133–43, 148–50
yid'oni, 73
- Zeus, 79
Ziklag, 61

**PANGUNA NGA MGA LIBRO NI R. B. THIEME, JR.
GINPASALIG NGA PAGPASUNUD**

*Ang Plano sang Dios
Ang Tatlo ka mga Persona sa Isa ka Dios
Tiyanggihan sa Ulipon sang Sala
Ang Balabag
Panumbalik kag Magpadayon!
Pagpain sang Sala
Ang Kinabuhi sang May Pagtoo nga May Kapahuwayan
Dios Balaan Espiritu batok Ang Makasasala nga Kinaiya
Makagalalum nga Panghunahuna
Ang Pagkaditumuluo
Diosnon nga Pagtuytuy
Pangamuyo
Pagpanaksi
Ang Mausikon nga Anak*

SA PAGTOLON-AN NGA MGA PAGTOON SA BIBLIYA

Doktrina sang Bibliya, ang kabilogan sang pagpanudlo nga ginkuha halin sa literal nga pagpakahulugan sang Balaan nga mga Kasulatan, amo ang talaksan para sa espirituhang kamatuuran. Ang pagtoon sa Bibliya nagasangkap sang espirituhang nutrisyon para sa Kristohanon (Mateo 4:4).

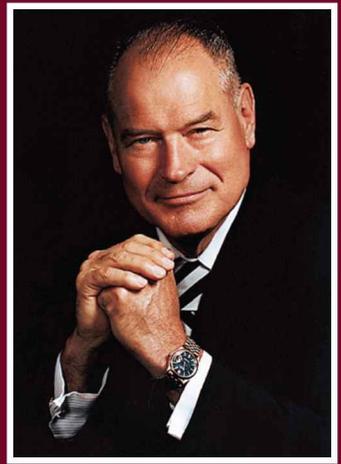
Ang importansya sing doktrina sang Bibliya indi puwede pasobrahan sing pagpatalupangud (Salmo 138:2). Ang Dios nagasugo sang Kristohanon nga magbaylo sa sulud (Mga Taga-Roma 12:2). Ini nga pagbaylo nagakinahanglan sang kada adlaw nga pagbag-o sang hunahuna pinaagi sa pagtoon kag pag-aplikar sang Pulong sang Dios (2 Mga Taga-Corinto 4:16; Mga Taga-Efeso 4:23).

Sa madamong mga tinuig ang sa pagtolon-ang mga klase sa Bibliya nga gintudlo ni R. B. Thieme, Jr., nakasangkap sang espirituhang pagkaon para sa iya kongregasyon. Ang mga bantalaan kag mga ginrekord sa audio kag video sang iya mga pagpanudlo nahanda na sa wala sing bayad ukon obligasyon. Para sa pag-order kag sa impormasyon, palihog sulat ukon tawag sa Ministries ukon magbisita sa website. Ang katalogo (sa English) sang sa pagtolon-ang mga pagtoon sa Bibliya igasangkap sa tawag nga pangayoon.

R. B. THIEME, JR., BIBLE MINISTRIES
P.O. BOX 460829
HOUSTON, TEXAS 77056-8829
www.rbthieme.org
713-621-3740

ROBERT B. THIEME, JR. (1918-2009), nagpabilin nga makahuluganong tingog sang pagka-Kristohanon sa bug-os nga kalibutan. Ang iya mapisanon kag mahimulaton, maathag nga pagpanudlo nakabase sa kinaunahan nga mga panghambal sang Balaan nga Kasulatan sa kapawa sang makasaysayang konteksto sa diin ang Bibliya ginsulat. Ang iya makabag-o nga mga sistema sang bokabularyo, mga paglaragway, kag bibliyanhon nga mga kategorya klaro nga nagapahibalo sang wala nagakasayup nga mga kamatuuran sang Pulong sang Dios. Si Thieme may narekord sang sobra sa onse ka libo ka oras sang mga wali kag nagbantala sang sobra sa isa ka gatos ka mga libro nga nagalakip sang madamo nga mga bersikulo sang Bibliya.

Si Thieme naggradwar sa Unibersidad sang Arizona (Phi Beta Kappa) kag Dallas Theological Seminary (summa cum laude). Ang iya mga pagtoon sa seminaryo nauntat tungud sang katungdanan sa serbisyo militar sang Ikaduha nga Gira sa Bilog nga Kalibutan sa panahon nga diin ginpataas siya sa ranggo sang lieutenant colonel sa United States Army Air Corps. Pagkatapos makompleto ang iya buluhaton sa paggradwar sang 1950, nangin pastor siya sang Berachah Church sa Houston, Texas. Ang iya masangkad kaayo nga kahanasan sa Griyego, Hebreo, teyolohiya, istorya, kag pagpangusisa sang teksto nagsangkap sang pundasyon para sa iya mahangkaton kaayo nga propesyonal nga kinabuhi sang pagtoon kag pagtudlo sang Pulong sang Dios. Si Thieme nagretiro subong pastor sang Berachah Church pagkatapos sang singkwentay tres ka tuig sang matutum nga pagpangalagad.

Ginhulagway ni Robert Becker

Si Satanas kag Ang Demonyonismo Sang wala pa mag-sugod ang kasaysayan sang tawo, si Satanas kag ang iya mga anghel nanulsol sang pagsinumpunganay sa espirituhanong ginsakupan nga nagapadayon sa sini mismo nga tion. Ang drama sang sini nga espirituhanong pag-ilinaway nagahagunos sa bug-os nga mga pahina sang Bibliya halin sa Genesis pakadto sa Bugna. Ang katawhan gintuga agud magsulbar sining sinaunang pagsinumpunganay, apang si Satanas kag ang dimakit-an nga dakong grupo sang demonyo nga iya ginamandoan indi mag aantos sang kapiyerdihan nga walay grabe kaayong pagpaninguha.

Ang isa ka taktika nga ginagamit ni Satanas amo ang nagkasarisari nga mga aspeto sang demonyohong aktibidad, nga nagsalot sa katawhan sugod pa sang pagpakasala ni Adan. Ang demonyonismo nagabulag sa mga ditumuluo sa Ebanghelyo, nagaawat sang mga tumuluo sa espirituhanong pagkinabuhi, kag nagapamahog sang mga pungsod sa divine nga paghukum. Yadtong mga ignorante ukon nalibog nahanungud sa tuso nga mga istratehiya ni Satanas mangin mahapos nga biktima. Ang Bibliya maathag nga nagapahinumdom batok sa pagpanghaylo ukon pag-upod-upod sa bisan anong porma sang demonyonismo.

Ang kritikal nga mga pamangkutanon nagagowa: Paano bala ang katawhan masiud sa demonyonismo? Ano bala ang pag-impluwensya sang demonyo? Sin-o bala ang magamhan sang demonyo? Matuud bala ang eksorsismo? Paano bala makaprotekta ang tumuluo sang iya kaugalingon sa demonyo. Ang Bibliya lamang ang makasabat sini nga mga pamangkutanon kag makakuha sang pagkalibog.